

Hallituksen esitys Eduskunnalle luottotietolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi luottotietolaki. Sitä sovellettaisiin sekä yrityksiä että luonnollisia henkilöitä koskevien luottotietojen käsittelyyn.

Luottotietolaissa määriteltäisiin luottotietorekisterien tietosisältö ja tietojen säilyttämisajat. Maksuhäiriöiden säilyttämisajat porrastettaisiin sen mukaan, onko merkinnän aiheuttanut saatava suoritettu ja tuleeko rekisteröidylle uusia maksuhäiriöitä. Rekisteriin voitaisiin tallettaa myös tiedot maksuhäiriön taustatekijöistä, kuten sen liittymisestä takausvastuuseen. Ne tarkoitukset, joihin henkilöluottotietoja saadaan käyttää, määriteltäisiin nykyistä täsmällisemmin.

Yrityksen luottotiedoista säätäminen liittyy hallituksen yrittäjyysohjelmaan. Yritysluottotietojen säilyttämisajat lyhenisivät tietyiltä osin nykyisin käytetyistä. Laissa olisi myös säännökset siitä, milloin yrityksen vastuuhenkilöiden henkilökohtaisia maksuhäiriötie-

toja on sallittua käyttää yrityksen luottokelpoisuuden arvioinnissa. Tarkoituksena on, että yritystoiminnassa voitaisiin käyttää sellaisenkin henkilöiden osaamista, jotka ovat aikaisemmin toimineet maksuvaikeuksiin ajautuneissa yrityksissä. Ehdotuksen mukaan myös yrityksille tulisi oikeus tarkastaa itseään koskevat luottotiedot sekä oikeus saada rekisterissä oleva virheellinen tieto korjatuksi.

Esitykseen sisältyy myös ehdotus henkilötietolain muuttamisesta. Sillä kumottaisiin henkilötietolaissa nykyisin olevat henkilöluottotietoja koskevat säännökset. Uuden lain valvonta- ja täytäntöönpanotehtävät annettaisiin tietosuojavaltuutetulle. Tämä aiheuttaa muutoksia tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annettuun lakiin.

Lait on tarkoitus saattaa voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	5
2.1. Lainsäädäntö	5
Lainsäädännön yleispiirteet	5
Kuluttajiin liittyvät luottotiedot	5
Yritysten vastuuhenkilöitä koskevat luottotiedot	7
Yritystietojen suojaan vaikuttavasta lainsäädännöstä	7
2.2. Käytäntö	9
Luottotietorekisterit.....	9
Toimialakohtaiset järjestelmät	11
Luottoriskien luokitus ja arviointi	12
2.3. Kansainvälinen kehitys.....	13
Kansainväliset sopimukset ja muut säädökset	13
Lainsäädäntö eräissä maissa	14
2.4. Nykytilan arviointi.....	17
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	19
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	19
3.2. Keskeiset ehdotukset.....	20
Soveltamisalan laajentaminen	20
Luottotietojen saatavuuden turvaaminen.....	20
Yritysten ja yritysten vastuuhenkilöiden oikeusturvan parantaminen	20
Luottotietojen ja luottoluokitusten laadun turvaaminen	21
Luottotietotoiminnan luotettavuuden varmistaminen	21
Henkilöluottotietojen sääntelyn täsmentäminen.....	21
4. Esityksen vaikutukset	22
4.1. Vaikutukset kansalaisiin	22
4.2. Vaikutukset yrityksiin	22
4.3. Taloudelliset vaikutukset	22
4.4. Hallinnolliset vaikutukset.....	23
5. Asian valmistelu	23
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	23
5.2. Lausunnot.....	24
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	25
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	26
1. Lakien perustelut	26
1.1. Luottotietolaki.....	26
1 luku. Yleiset säännökset.....	26

2 luku.	Yleiset velvoitteet luottotietojen käsittelyssä	31
3 luku.	Luottotietotoiminnan harjoittaminen	33
4 luku.	Luottotietorekisteriin tallettavat henkilöluottotiedot ja niiden käsittely	35
5 luku.	Yrityksen perustiedot ja tiedot liiketoimintakiellosta	45
6 luku.	Luottotietorekisteriin tallettavat yritysluottotiedot ja henkilöluottotietojen käyttö yritysluottotietoina.....	46
7 luku.	Rekisteröidyn oikeudet ja niiden toteuttaminen	51
8 luku.	Valvonta.....	52
9 luku.	Erinäiset säännökset	53
10 luku.	Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.....	54
1.2.	Laki henkilötietolain muuttamisesta	54
1.3.	Laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta.....	55
2.	Tarkemmat säännökset	55
3.	Voimaantulo	55
4.	Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys.....	55
LAKIEHDOTUKSET	.....	57
Luottotietolaki	.....	57
henkilötietolain muuttamisesta	.....	69
tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta	.....	70
LIITE	.....	71
RINNAKKAISTEKSTIT	.....	71
henkilötietolain muuttamisesta	.....	71
tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta	.....	75

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Keskeinen osa nykyaikaista markkinataloutta ovat luotto- ja rahoitusmarkkinat, jotka kanavoivat säästövaroja investoinneiksi ja kulutusmahdollisuuksiksi.

Luottomarkkinoiden toimivuus on tärkeää kaikenlaisen taloudellisen toiminnan kannalta. Yritystoiminnassa luotolla voidaan rahoittaa yrityksen investointeja. Tavarakaupassa valmistajat tai maahantuojat myöntävät jälleenmyyjille niin sanottuja tavaraluottoja, jolloin kaupan ei tarvitse sijoittaa omaa pääomaa myytäviin tuotteisiin. Luoton tai muun maksujärjestelyn avulla kotitaloudet voivat rahoittaa erityisesti asuntokauppoja sekä taasoittaa menoja eri elämänvaiheissa.

Sopimusosapuolen tunnistamista ja tämän luotettavuuden arviointia pidetään tärkeänä kaikissa niissä tilanteissa, joissa maksu ei tapahdu samanaikaisesti kuin tavara tai palvelu annetaan tai muu suoritus täytetään. Luottoriskien hallinta liittyy siten muuhunkin kuin liiketoimintana harjoitettavaan luotonantoon.

Luottoriskien minimoinnin kannalta keskeinen vaihe on asiakasvalinta, toisin sanoen se vaihe, jossa sopimus tehdään. Luotonantaja kerää luottoriskien hallitsemiseksi tietoa luotonhakijasta useista eri lähteistä, joita luotonhakijan itsensä lisäksi voivat olla muun muassa luotonantajan omat asiakasrekisterit, viranomaisten rekisterit sekä luottotietorekisterit.

Luottotietotoiminta on ollut pitkään voimakkaasti rekisteripohjaista. Rekisterien tietolähteinä ovat merkittävimmiltä osiltaan viranomaisten julkiset rekisterit. Kuluttajien luottotietoina on käytetty ennen muuta tietoja aikaisemmista maksuhäiriöistä.

Tieto- ja viestintätekniikan kehittyminen on mahdollistanut suurien tietomäärien hallinnan ja jakelun. Syntyneet asiakas- ja maksuhäiriöaineistot ovat olleet perustana uusien ensisijassa tilastollisiin menetelmiin perustuvien arviointimenetelmien kehittämiseksi.

Luottotietorekisterin pitäjät ovat määritelleet yritysten maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisaajat käyttämällä selvityksiä siitä, onko maksuhäiriömerkinnän saanut yritys joutunut

myöhemmin vakaviin maksuvaikeuksiin. Vaikka myöhempiin vakaviin maksuvaikeuksiin joutuneita olisikin tilastollisen tarkastelun perusteella vähemmistö, säilyttämisaajan pituus saattaa määräytyä sen perusteella.

Oikeusvaltiossa keskeisiin periaatteisiin kuuluu yksilöiden ja heidän muodostamiensa yhteisöjen oikeus tulla arvioiduksi oikeiden ja kussakin tilanteessa olennaisten tietojen perusteella. Voimassa oleva lainsäädäntö on tässä suhteessa osin puutteellista. Yrityksiä koskevien luottotietojen käsittelystä ei ole säännöksiä. Henkilötietolaki (523/1999) sääntelee yksityiskohtaisemmin vain kuluttajan asemassa olevien henkilöiden luottotietoja. Yritystoiminnassa mukana olevien henkilöiden luottotietojen käsittelyä koskevat henkilötietolain yleiset säännökset, joiden sisällöstä ja merkityksestä vallitsee erilaisia käsityksiä. Luottotietotoiminnan harjoittamiselle ei Suomessa ole asetettu toimintaan liittyviä vaatimuksia luottolaitoslaisissa tarkoitettua luottotietotoimintaa lukuun ottamatta.

Luottotietojen ja erityisesti konkurssitietojen käytön on eräissä tapauksissa katsottu vaikeuttavan yritystoiminnan uudelleen aloittamista luotonsaantimahdollisuuksien heikentymisen vuoksi, vaikka konkurssiin ei olisikaan sisällynyt rikollista menettelyä.

Pääministeri Paavo Lipposen toisen hallituksen yrittäjyys Hankkeen tarkoituksena oli edistää yrittäjyyttä. Yhtenä toimenpidekohteena oli helpottaa yritystoiminnan uudelleen aloittamista konkurssin jälkeen. Samankaltaiset tavoitteet ovat myös pääministeri Matti Vanhasen hallituksen yrittäjyyspolitiikkaohjelmalla. Ohjelman osana konkurssin tehneiden ja muiden maksuhäiriömerkinnöistä kärsivien yrittäjien edellytyksiä uuden yritystoiminnan aloittamiseen on tarkoitettu parantaa luottotietolainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Yritysluottotietojen muodostamisessa ja tuottamisessa on ollut käytössä menetelmiä, jotka ovat merkittävästikin laskeneet yrityksen luottokelpoisuusluokitusta, jos yrityksen hallinnossa on mukana henkilö, jolla on maksuhäiriömerkintä esimerkiksi aikaisemman yrityksen konkurssin vuoksi. Näiltä osin

hallituksen esitys liittyy yrittäjyysuhankeen toteuttamiseen. Myös Euroopan unionin komissio on tammikuussa 2003 julkaissut vihreän kirjan ”Yrittäjyys Euroopassa”, jossa yhtenä yrittäjyyttä vaikeuttavana tekijänä pidetään sitä, että epäonnistunut yrittäjä joutuu huonoon maineeseen, vaikka epäonnistumista voidaan pitää luonnollisena osana talouselämää ja kilpailua.

Luottotietojen merkitys on monella tavoin kasvanut, ja niitä käytetään nykyisin myös viranomaisten päätöksenteossa sekä työelämässä luotettavuuden arviointiin. Siksi luottotietotoiminnan luotettavuudelle on asetettava lainsäädännössä korkeat laatuvaatimukset sekä velvollisuus hyvän luottotietotavan noudattamisesta.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö

Lainsäädännön yleispiirteet

Luotonannossa on kysymys sopimussuhteesta, jota säädellään yleisin siviilioikeudellisin säännöksin ja osapuolten sopimuksin. Velkakirjalaki (622/1947) ja oikeustoimilaki (228/1929) ovat keskeisiä siviilioikeudellisia yleissäädöksiä, jotka ovat merkityksellisiä erityisesti yritysten välisten luottosuhteiden kannalta.

Oikeustoimilain 33 §:n on katsottu olevan ilmaisu yleisemmästä lojaliteettiperiaatteesta. Säännöksen on katsottu suojaavan sopimusosapuolten vilpittömyyttä ja luottamusta: toisen osapuolen on ilmaistava tiedossaan olevat olennaiset ja asiaan vaikuttavat seikat, jotka vastapuolelta puuttuvat. Siten sopijaosapuolilla olisi velvollisuus huolehtia siitä, ettei informaatio sopijaosapuolten välillä ole epäsymmetristä.

Vaikka osapuolten on ensisijaisesti itse huolehdittava sopimuksen solmimiseen vaikuttavan tiedon hankkimisesta, voidaan sopijapuolella katsoa olevan velvollisuus antaa tietoja oma-aloitteisesti ottaen huomioon, mikä merkitys tiedoilla on ja minkälaiset mahdollisuudet eri osapuolilla on tietojen hankintaan.

Kulutustuottojen kannalta keskeinen on kuluttajansuojalaki (38/1978), joka koskee kulutushyödykkeiden tarjontaa, myyntiä ja

muuta markkinointia elinkeinonharjoittajilta kuluttajille. Kuluttajansuojalainsäädännön taustalla on ajatus suojata heikompaa sopijaosapuolta ja luoda järjestelmä sopimusehtojen yleisen kohtuullisuuden arvioimiseksi. Kuluttajansuojalainsäädännössä ei ole erityissäännöksiä luotonhakijan tiedonantovelvollisuudesta.

Rahoitusmarkkinoita koskevien säännösten tarkoituksena on ylläpitää luottamusta markkinoihin. Luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) yleisenä tavoitteena on varmistaa se, että luottolaitosta johdetaan ammattitaitoisesti sekä terveiden ja varovaisien liikeperiaatteiden mukaisesti.

Luottokelpoisuuden arviointi ja luottotietotoiminta perustuvat merkittävilta osiltaan viranomaisilta saatavaan tietoon ja tiedonsaantia määrittelevään lainsäädäntöön. Tällaisista säännöstoista voidaan esimerkkinä mainita yritys- ja yhteisötietojärjestelmää, kaupparekisteriä sekä konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriä koskeva lainsäädäntö.

Erityissäännöksistä esimerkkinä voidaan mainita ulosottolain 1 luvun 32 §, jossa säädetään luottotietorekisterin pitäjän oikeudesta saada tieto luottotietorekisteristä. Mainitun luvun 31 §:ssä on säännökset myös oikeudesta saada todistus ulosottorekisteristä. Sääntelyn avulla osoitetaan, mitkä ulosottorekisterin tiedot ovat julkisia. Lainkohdan mukaan jokaisella on oikeus saada paikalliselta ulosottoviranomaiselta nimeämänsä henkilöä ulosottoasian vastaajana koskeva todistus ulosottorekisteristä. Paperitulosteena annettavaan todistukseen merkitään pyynnön esittämissäpäivää edeltäneen kahden vuoden aikana talletetut momentissa erikseen luetellut tiedot. Lakia säädettäessä todistuksen todettiin voivan toimia eräänlaisena jokamiehen luottotietolähteenä.

Kuluttajiin liittyvät luottotiedot

Henkilötietolaki määrittelee henkilötietojen käsittelyn lailliset perusteet sekä ne yleiset velvoitteet, jotka on otettava huomioon henkilötietojen käsittelyssä. Näitä ovat huolellisuusvelvoite, henkilötietojen käsittelyn suunnittelu, henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuus, käsiteltävien tietojen tarpeellisuusvaatimus sekä käsiteltävien tietojen virheettömyysvaatimus.

Rekisteröidyn oikeuksiin kuuluu oikeus vaikuttaa itseään koskevien tietojen käsittelyyn sekä oikeus päättää tällaisten tietojen käytöstä, jollei laissa ole toisin säädetty. Näiden oikeuksien käyttäminen edellyttää, että rekisteröity tietää tietojensa käsittelystä. Rekisteröidyllä on oikeus tarkastaa rekisteriin talletetut itseään koskevat tiedot ja saada virheelliset ja vanhentuneet tiedot korjatuiksi tai poistetuiksi sekä oikeus kieltää tietojensa käsittely määrättyihin tarkoituksiin.

Henkilötietolaissa korostetaan rekisterinpitäjien ja näitä edustavien järjestöjen osuutta toimialakohtaisen hyvän tietojenkäsittelytavan luomisessa. Järjestöt voivat laatia toimialakohtaisia käytäntösääntöjä lain soveltamiseksi ja hyvän tietojenkäsittelytavan edistämiseksi. Tietosuojavaltuutettu voi vahvistaa käytäntösäännöt.

Tietosuojaviranomaisia ovat henkilötietolain mukaan tietosuojavaltuutettu ja tietosuojalautakunta. Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä valvoa henkilötietojen käsittelyä henkilötietolain tavoitteiden toteuttamiseksi. Tietosuojavaltuutetun päätökset tiedon korjaamisesta ja tarkastusoikeuden toteuttamisesta ovat asianosaisia velvoittavia.

Henkilötietolain luottotietorekistereitä koskevat erityissäännökset sisältyvät lain 4 lukuun. Laissa on myös erityissäännökset luottotietorekisterin pitäjää ja luottotietojen käyttäjää koskevista informointivelvoitteista.

Henkilötietolain 3 §:n mukaan luottotietorekisterillä tarkoitetaan henkilöluottotietoja sisältävää henkilörekisteriä. Henkilöluottotiedolla puolestaan tarkoitetaan yksityisen luonnollisen henkilön taloudellisen aseman, sitoumusten hoitokyvyn tai luotettavuuden arvioimisessa käytettäväksi tarkoitettuja henkilötietoja.

Henkilöluottotiedon määritelmä merkitsee sitä, että sääntely koskee kuluttajien luottotietoja. Henkilötietolain luottotietotoimintaa koskevien erityissäännösten soveltamisalan ulkopuolelle jäävät siten tiedot, jotka koskevat henkilöiden yhteyttä elinkeinotoimintaan ja elinkeinotoiminnassa syntyneitä maksuhäiriöitä. Elinkeinotoiminnan vastuuhenkilöiden mainittuihin tietoihin tulevat kuitenkin sovellettaviksi henkilötietolain yleiset säännökset.

Henkilötietolain 20 §:ssä säädetään luottotietorekisteriin tallettavista tiedoista. Henkilötietolain mukaan henkilöluottotietorekisteriin saa tallettaa henkilön perustietojen (nimi, henkilötunnus, yhteystiedot) lisäksi tietoja laissa määritellyistä maksuhäiriöistä sekä tietyt henkilön toimintakelpoisuutta koskevat tiedot samoin kuin tieto maksuhäiriömerkinnän aiheuttaneen maksun suorittamisesta.

Toimintakelpoisuutta koskevana tietoina rekisteriin voidaan tallettaa tiedot holhouksesta sekä rekisteröidyn itsensä ilmoittama luottokielto. Maksuhäiriötietoina rekisteriin saa tallettaa viranomaisen toteamat maksuhäiriöt, tiedot konkurssista ja velkajärjestelystä sekä velallisen tunnustamat maksun laiminlyönnit sekä velkojan ilmoittamat maksuhäiriöt. Velkojan ilmoittamalla maksuhäiriöllä tarkoitetaan viivästystä, jota osamaksukauppalain ja kuluttajansuojalain mukaan pidetään sellaisena sopimusrikkomuksena, jonka perusteella osamaksukauppalain mukaan myyjällä on oikeus ottaa takaisin myyty esine tai jonka perusteella luotonantajalla on kuluttajansuojalain mukaan oikeus purkaa muu kulutusluottosopimus.

Viranomaisen toteamat maksuhäiriömerkinnät on poistettava neljän vuoden kuluttua siitä, kun ne on todettu, ja konkurssitiedot on poistettava henkilötietolain 21 §:n 2 kohdan mukaan viiden vuoden kuluttua konkurssihakemuksen jättämisestä. Velallisen tunnustama maksuhäiriö on puolestaan poistettava viimeistään kahden vuoden kuluttua maksuhäiriön tunnustamisesta ja velkojan ilmoittamat maksuhäiriöt on poistettava viimeistään kahden vuoden kuluttua maksuhäiriön rekisteröimisestä.

Rekisteriin merkityn laiminlyödyn maksun suorittaminen ei johda maksuhäiriötä koskevan tiedon poistamiseen rekisteristä. Maksuhäiriöön johtaneen saatavan tai maksun suorittamista myöhemmin on pidetty sellaisena lisätietona, jolla on katsottu olevan merkitystä henkilön takaisinmaksukykyä ja -halua arvioitaessa.

Henkilötietolain mukaan henkilöluottotiedon saa luovuttaa ainoastaan luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle sekä sille, joka tarvitsee tietoa luoton myöntämistä tai luoton valvontaa varten taikka muuhun tähän verrattavaan tarkoitukseen (20 § 4

mom.). Tällainen muuhun luotonantoon tai valvontaan verrattavissa oleva tarkoitus on kysymyksessä henkilötietolain valmisteluasiakirjojen (HE 96/1998 vp) mukaan esimerkiksi silloin, kun työntekijää valitaan työtehtävään, jossa hän on välittömässä vastuussa työnantajan omaisuudesta tai työsuhde vaatii muutoin erityistä luottamusta.

Henkilötietolaissa on rekisteröidyn yleisiä tiedonsaantioikeuksia luottotietotoiminnassa täsmentävät erityissäännökset (25 § 1 ja 2 mom., 26 § 2 mom.). Luottotietotoimintaan sovelletaan lain yleisiä rekisteröidyn oikeuksia koskevia säännöksiä, kuten oikeutta saada virheellinen tieto oikaistuksi (29 §).

Henkilötietolain 25 §:n 1 momentissa säädetään luottotietorekisterin pitäjän velvollisuudesta tehdä rekisteröidylle ilmoitus siitä, kun rekisteröityä koskevat tiedot ensimmäistä kertaa merkitään luottotietorekisteriin. Luottotiedon käyttäjän on ilmoitettava luottotiedon käytöstä, jos luoton epääminen tai muu kielteinen päätös johtuu saaduista henkilöluottotiedoista (25 § 2 mom.).

Rekisteröidyille on laissa taattu tarkastusoikeus myös luottotietojen tietolähdettä ja luovutuksia koskeviin tietoihin: luottotietorekisterinpitäjän on rekisteröidyn pyynnöstä annettava tieto siitä, kenelle tai mihin tätä koskevia henkilöluottotietoja on kuuden viimeisen kuukauden aikana luovutettu ja keneltä tai mistä rekisteröityä koskevat tiedot ovat peräisin (26 § 2 mom.).

Yritysten vastuuhenkilöitä koskevat luottotiedot

Henkilötietolaissa henkilötiedolla tarkoitetaan nykyisin kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan koskevia merkintöjä (3 § 1 k.). Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki tiedot, jotka voidaan tunnistaa tiettyä luonnollista henkilöä koskeviksi, kuuluvat henkilötietolain soveltamisalaan. Henkilötietolain luottotiedon määritelmän ulkopuolella ovat kuitenkin elinkeinotoiminnan vastuuhenkilöiden elinkeinotoimintaan liittyvät luottotiedot, ja niihin sovelletaan henkilötietolain yleisiä säännöksiä.

Henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan henkilötietoja saa käsitellä, jos on kysymys henkilön asemaa, tehtäviä ja nii-

den hoitoa julkisyhteisössä tai elinkeinoelämässä kuvaavista yleisesti saatavilla olevista tiedoista ja näitä tietoja käsitellään rekisterinpitäjän tai tiedot saavan sivullisen oikeuksien ja etujen turvaamiseksi. Henkilötietolain hallituksen esityksen (96/1998 vp) mukaan säännös mahdollistaisi esimerkiksi ammatin- tai elinkeinonharjoittajien luottotietojen käsitteilyn. Yleisesti saatavilla olevilla tiedoilla tarkoitetaan muun muassa liiketoimintakiel- torekisteriin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin sekä kaupparekisteriin sisältyviä tietoja, jotka ovat julkisia.

Suomessa toimivat luottotietoyhtiöt ovat laatineet yhteistyössä eri etutahojen kanssa henkilötietolain soveltamisesta elinkeinotoiminnan vastuuhenkilöitä koskeviin tietoihin 19 päivänä kesäkuuta 2001 päivätyt käytännesäännöt ”Yrityshenkilöiden henkilötietojen käsittelyn käytännesäännöt luottotietotoiminnassa”. Ne on laadittu henkilötietolain 42 §:ssä tarkoitetuiksi toimialakohtaisiksi käytännesäännöiksi ja luottotietoyritykset ovat ilmoittaneet toimivansa niiden mukaisesti. Tietosuojavaltuutettu ei ole tarkastanut käytännesääntöjä henkilötietolain 42 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Yritystietojen suojaan vaikuttavasta lainsäädännöstä

Yritysten tietosuojasta ei ole Suomessa yhtenäistä lainsäädäntöä. Tietojen suoja rakentuu eri alojen lainsäädäntöön sisältyvien säännösten varaan.

Julkishallinnossa sovelletaan julkisuusperiaatetta, jonka mukaan viranomaisen hallussa olevat tiedot ovat julkisia, jollei toisin ole säädetty. Viranomaisten asiakirjojen julkisuutta määrittelevässä yleislaissa suojataan paitsi liike- ja ammattisalaisuuksia, myös muitakin yrityksen taloudelliseen asemaan vaikuttavia tietoja (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta; 621/1999). Taloudellisten etujen suoja ei kuitenkaan ole ehdoton. Vaikka yrityksen taloudellisille eduille aiheutuisikin haittaa, tiedot ovat julkisia, jos kysymys on kuluttajien terveyden ja ympäristön terveellisyyden suojaamiseksi tai toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista tai elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia ja niiden hoitamista koskevista tiedoista. Viranomaiset ylläpitävät

yrityksiä koskevia tietoja sisältäviä rekistereitä, joiden tiedot ovat julkisia. Viranomaisen rekisterit ovatkin merkittävä luottotietotoiminnassa käytetty tietolähde.

Perusrekisterit ovat merkittäviä oikeussubjektien kompetenssin osoittajina: kaupparekisteri (ylläpitäjänä Patentti- ja rekisterihallitus) osoittaa paitsi yrityksen olemassaolon, myös sen, kuka sen puolesta on oikeutettu toimimaan ja mikä yrityksen toimiala on. Kaupparekisteriä monipuolisempi on yritys- ja yhteisötunnusrekisteri, jota Patentti- ja rekisterihallitus yhdessä verohallituksen kanssa ylläpitää (yritys- ja yhteisötunnuslaki; 244/2001). Sen merkinnöillä ei kuitenkaan ole samaa oikeustoimikelpoisuutta luovaa vaikutusta kuin kaupparekisterimerkinnoillä.

Tilastolain (280/2004) 18 §:n mukaan Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterissä julkisia ovat tiedot yrityksen, konsernin, yhteisöjen ja ammatinharjoittajien yritys- ja yhteisötunnuksesta ja sen voimassaoloajasta, nimestä, kielitunnuksesta, kotikunnasta ja osoitteesta, oikeudellisesta muodosta, toimialasta, toiminnan sijainnista, toimipaikoista, pääasiallisista hyödykkeistä, liikevaihdon suuruusluokasta, henkilökunnan kokonaismäärästä ja henkilökunnan määrästä kunnittain, ulkomaankaupan harjoittamisesta sekä konsernin osalta konsernisuhteista.

Liiketoimintakieltorekisterin tarkoituksena on estää konkurssi- ja muihin talousrikoksiin syyllistyneen liiketoiminta; rekisteröinti toisin sanoen poistaa kompetenssin tietyin osin (asetus liiketoimintakieltorekisteristä; 121/1998). Riskinhallintaa palvelee myös muun muassa yrityssaneerausrekisteri (laki yrityksen saneerauksesta 100 §, 1029/1993).

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) mukaan julkisia ovat yrityksen tunnistetietojen lisäksi muun muassa tiedot verotettavasta tulosta ja varallisuudesta ja maksuunpannun veron yhteismäärästä.

Elinkeinotoiminnassa ei sovelleta julkisuusperiaatetta. Yritystä koskevia tietoja suojaavat toimiluvanvaraisia elinkeinoja koskevaan lainsäädäntöön sisältyvät asiakkaan suojaksi säädetty nimenomaiset salassapitosäännökset, kuten pankkisalaisuutta ja vakuutussalaisuutta koskevat säännökset. Muilta osin sääntely rakentuu yleisen yritys-

toimintaa koskevan lainsäädännön sekä rikoslain varaan. Luottolaitoslain mukaan pankkisalaisuus ei estä sen piirin kuuluvien tietojen käyttämistä luottolaitoksen luottotietotoiminnassa eikä laissa määriteltyjen tietojen luovuttamista luottotietotoimintaa varten. Luottolaitos ei saa luovuttaa tilitapahtumista saatavia tietoja ulkopuolisille.

Yrityssalaisuudella tarkoitetaan rikoslaissa liike- tai ammattisalaisuutta taikka muuta vastaavaa elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa, jonka elinkeinonharjoittaja pitää salassa ja jonka ilmaiseminen on omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa joko hänelle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut tiedon hänelle (RL 30:11). Yrityssalaisuudelle pidetään tunnusomaisena, että se sisältää elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa. Yrityssalaisuuteen kuuluvat liike- ja ammattisalaisuudet. Yrityssalaisuus voi koskea paitsi tuotteiden valmistusmenetelmiä ja tuotekehittelyä myös muun muassa kaupallistaloudellisia tietoja. Rikoslaissa tarkoitettun yrityssalaisuuden tunnusmerkkejä ovat myös tiedon haltijan salassapitotahto ja salassapitointressi sekä tiedon tosiasiallinen salassapito.

Niihin tietoihin, jotka voivat olla liike- ja ammattisalaisuuden piirissä, on oikeuskirjallisuudessa luettu muun muassa yritysten väliset suhteet ja sopimukset. Elinkeinotoiminnan laajuutta kuvaavat tiedot eivät ole liike- ja ammattisalaisuuden piirissä. Sellaisina ei myöskään voi pitää esimerkiksi tietoja, jotka käyvät ilmi julkisista rekistereistä. Seikkoja, jotka kuuluvat liike- ja ammattisalaisuuden piiriin, on lueteltu sopimattomasta elinkeinotoiminnasta annetun lain (1061/1978) 4 §:n 3 momentissa, joka kieltää liiketarkoituksessa uskotun teknisen esikuvan tai teknisen ohjeen luvattoman ilmaisemisen tai hyväksikäytön.

Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa kieltää elinkeinotoiminnassa käyttämästä totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa toisen elinkeinotoimintaa koskevaa ilmaisua, joka on omiaan vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa. Rikoslain 30 luvun 2 §:ssä (769/1990) säädetään kilpailumenetelyrikkoksesta, johon tuomitaan se, joka elinkeinotoiminnassa käyttää omaa tai toisen elinkeinotoimintaa koskevaa totuudenvastais- tai harhaanjohtavaa ilmaisua ja siten aihe-

uttaa toiselle elinkeinonharjoittajalle vahinkoa.

Rikoslain 24 luvun 9 §:ssä säädetään kunnianloukkauksesta. Kunnianloukkauksesta tuomitaan sen joka esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa taikka muuten halventaa toista. Kunnianloukkauksena ei pidetä arvostelua, joka kohdistuu toisen menettelyyn muun muassa elinkeinoelämässä taikka muussa lainkohdassa tarkoitettussa julkisessa toiminnassa ja joka ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain 94 §:n mukaan luottolaitos saa harjoittaa muun muassa luottotietotoimintaa. Luottolaitostoiminnassa muutoin noudatettava salassapitovelvollisuus ei estä tietojen luovuttamista osana luottotietotoimintaa (94 § 4 mom.). Pankkeilla ei enää pariin vuosikymmeneen ole ollut erillisiä luottotietorekistereitä. Vuonna 2000 luovuttiin pankkien välisestä yksityishenkilöiden luottotietojen välittämisestä sekä vuonna 2002 yrityksiä tai yrittäjiä koskevien tietojen vaihdosta eri pankkien välillä. Aikaisemmin noudatetun menettelyn mukaan yksityishenkilöstä annettiin tietoja yleisenä arviona, joka koski taloudellista asemaa, sitoumusten hoitotapaa, luottokelpoisuutta ja pankkisuhteen kestoa.

Luottolaitoslain 94 a §:n (570/1996) mukaan luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla rahoituslaitoksella on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus luovuttaa luottotietotoiminnan harjoittajalle luottotietorekisteriin merkitsemistä varten tarpeelliset tiedot voimassa olevista luottosopimuksista ja takaussitoumuksista mukaan lukien tiedot luottojen maksamatta olevasta määrästä. Luottolaitoslain mukaan pankkisalaisuus ei siis estä tiedon luovuttamista luottotietotoimintaa varten. Henkilötietolain luottotietorekisteriä koskevat säännökset eivät kuitenkaan salli tällaisten tietojen tallettamista henkilöluottotietorekisteriin.

Rahoitustarkastuksesta annetun lain (587/2003) 36 §:n 2 momentin mukaan rahoitustarkastuksella on oikeus ilmoittaa valvottaville, jos samalla velallisella havaitaan olevan niiltä huomattavia sitoumuksia tai

velvoitteita taikka jos on syytä epäillä jonkun niiden asiakkaan toiminnan aiheuttavan niille vahinkoa.

Rahoitustarkastuksella on oikeus saada pyynnöstä valvontatehtävässään tarvitsemiin tietoja. Lisäksi luottolaitostoiminnasta annetun lain 69 §:n mukaan luottolaitoksen on ilmoitettava vähintään neljä kertaa vuodessa niin sanotuista suurista asiakasriskeistä, joka tarkoittaa vähintään 10 prosenttia luottolaitoksen omista varoista.

2.2. Käytäntö

Luottotietorekisterit

Luottotietomarkkinat ovat Suomessa nykyisin hyvin keskittyneet. Laaja-alaisinta toimintaa harjoittaa *Suomen Asiakastieto Oy*. Yhtiö on perustettu vuonna 1961 (nimellä Luottokontrolli Oy) ja sen suurimmat omistajat ovat olleet luottolaitokset ja muut luottotiedon tarvitsijat kesään 2006 saakka. Tuolloin suurimmaksi omistajaksi nousi yli 90 prosentin osuudella GMT Communications Partners III LLP, joka on Lontoosta johdettu informaatio- ja tietoliikennealan yrityksiin erikoistunut itsenäinen pääomasijoitusyhtiö.

Suomen Asiakastieto Oy ilmoittaa olevansa Suomen johtava yritys- ja luottotietoyhtiö. Yhtiö ylläpitää luottotietorekistereitä, tuottaa asiantuntijapalveluja ja -ohjelmistoja sekä harjoittaa tutkimus- ja julkaisutoimintaa. Asiakastiedon liikevaihto oli vuonna 2005 19,8 miljoonaa euroa. Noin puolet liikevaihdosta tuli internetin kautta välitetyistä palveluista. Yhtiön palveluksessa on kaikkiaan 140 henkeä. Lisäksi yhtiö välittää suomalaisista yrityksistä tietoja ulkomaille ja vastaavasti ulkomaisista yrityksistä tietoja Suomeen BIGNet-verkoston avulla.

Suomen Asiakastieto Oy:n *henkilöluottotietorekisterin* tietosisältö koostuu rekisteröidyn yksilöintitiedoista, toimintakelpoisuutta koskevista tiedoista sekä maksuhäiriöitä koskevista koodeista ja saatavan suorittamista koskevista lisätiedoista. Yksilöintitietoina rekisteriin talletetaan henkilön nimi ja henkilötunnus.

Maksuhäiriöitä kuvataan useiden eri koodien avulla, jotka on jaettu aiheen mukaan kahdeksaan ryhmään (velkojan ilmoittamat maksuhäiriöt, viranomaisen toteamat maksu-

häiriöt, protestoinnit, kuulutukset, konkurssi-asiat, yrityssaneerausasiat, velkajärjestely-asiat, muut luottotietomerkinnyt). Muina maksuhäiriötietoina talletetaan tiedot velallisen tunnustamasta maksun laiminlyönnistä. Toimintakelpoisuutta koskevat tiedot talletetaan tietoina henkilön itsensä ilmoittamasta luottokiellosta samoin kuin tieto edunvalvonnasta. Ulosottoa, konkurssia ja velkajärjestelyä koskeviin merkintöihin ei sisälly saatavaa koskevaa tietoa.

Vuoden 2005 lopussa Suomen Asiakastieto Oy:n henkilöluottotietorekisterissä oli rekisteröitynä 303 200 henkilöä. Luottotietorekisteriin merkittyjen henkilöiden kokonaismäärissä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Sama saatava voi aiheuttaa monia maksuhäiriömerkintöjä. Yleisimmät maksuhäiriöt ovat käräjäoikeuden vahvistamat velkomustuomiot ja ulosottomenettelyssä todettu varattomuus. Vuonna 2005 rekisteröidyistä uusista maksuhäiriöistä velkomustuomioita oli noin 25 prosenttia ja ulosotossa todettuja varattomuuksia 66 prosenttia. Viimeksi mainittu luku ei ole täysin vertailukelpoinen, koska ulosottolaitoksen tietojärjestelmä uudistus vuonna 2004 ruuhkautti ulosottoasioiden käsittelyä ja aiheutti katkoja tiedonsaantiin. Aikaisempina vuosina ulosottomenettelyssä todettu varattomuus on muodostanut noin puolet uusista maksuhäiriömerkinnöistä. Velkomustuomioista suurimmat saatavatyyppit olivat tili- ja kertaluotot (16 %), huoneenvuokrasaavat (15 %) ja televelat (14 %).

Henkilöluottotietoja saa lain mukaan luovuttaa käytettäviksi luotonannossa, luoton valvonnassa ja muissa näihin verrattavissa tarkoituksissa. Selvityksiä henkilöluottotietojen tosiasiallisesta käytöstä ei ole käytettävissä. Tyypillisiä henkilöluottotietoja käyttäviä toimialoja ovat luottolaitokset, vakuutusyhtiöt, teleyritykset, huoneenvuokranvälittäjät, perintätoimistot ja työnantajat valittaessa työntekijää tehtäviin, joissa on välitön vastuu työnantajan omaisuudesta tai jotka vaativat muutoin erityistä luottamusta. Luottolaitoksissa henkilöluottotietoja käytetään muun muassa luoton myöntämiseen, päätöksentekoon velkajärjestelyasioissa sekä takaus- ja panttausasioissa, tilin avaamiseen sekä tilin käyttöoikeuksien myöntämiseen. Kansaneläkelaitokselle on säädetty velvollisuus tarkistaa luottotiedot opintolainan valtioneuvoston

myönnettäessä.

Suomen Asiakastieto Oy:n *yritystietokanta* on Suomen suurin yksityinen yritystietoa sisältävä rekisteri. Siihen on talletettu yrityksen perustiedot, yrityksen vastuuhenkilöitä, osakkaita ja yrityksen tilinpäätöstä sekä maksutapaa ja maksuhäiriöitä koskevat tiedot, yritystä koskevat tunnusluvut, yrityksen taloudellista tilannetta kuvaavat uutistiihastelmät sekä luottokelpoisuusluokitusta koskevat tiedot. Yrityksen perustietoina talletetaan muun muassa yrityksen yksilöintitiedot, osakepääomaa, enimmäis- ja vähimmäisosakepääomaa, osakkeiden lukumäärää, henkilöstön määrää, liikevaihtoa, tilikautta ja omistustyyppiä koskevat tiedot. Rekisteröity voi tehdä huomautuksia tai ilmoittaa muutoksista rekisterissä oleviin tietoihin. Huomautukset, kuten maksuhäiriöön johtaneen saatavan suorittaminen, voidaan kirjata yrityksen tietojen yhteyteen niin sanotulla lisärivillä. Vuoden 2005 lopussa yli 37 000 yritykselle oli merkitty maksuhäiriö yhtiön luottotietokantaan.

Trattamerkinnyt perustuvat niin sanottuun yksityisoikeudelliseen trattaan, jossa velkoja tai perintäyhtiö lähettää velallisyhtiölle maksukehotuksen, jossa ilmoitetaan tratat protestoinnista maksun puuttuessa Suomen Asiakastieto Oy:ssä. Mikäli maksukehotus ei johda suoritukseen, voidaan tratta sen asettajan pyynnöstä protestoida joko hiljaisesti eli merkittämällä se Asiakastieto Oy:n rekisteriin tai julkisesti eli myös julkaisemalla se tiedotusvälineessä. Yhtiö ilmoittaa ottavansa trattaprotastia koskevia toimeksiantoja vain sellaisilta yrityksiltä, joiden puolesta se katsoo voivan varmistaa ja valvoa, että tratat avulla peritään vain riidattomia saatavia.

Riskimittari-luottokelpoisuusluokituksessa yritykset pisteytetään nolasta sataan ja jaetaan viiteen riskiluokkaan kyselyhetkellä yritystietokannassa olevien tietojen perusteella. Asiakastieto Oy:n antamien tietojen mukaan luokituksiin vaikuttavat tällä hetkellä eniten yrityksen tilinpäätöstiedot ja niistä lasketut tunnusluvut sekä yrityksen vakavat maksuhäiriöt. Tunnuslukuina talletetaan tiedot muun muassa yrityksen liikevaihdon muutoksesta, käyttökatteesta, liikevoitosta, sijoitetun pääoman tuotosta, omavaraisuusasteesta sekä liikevaihdosta. Riskimittari-luottokelpoisuusluokituksessa merkittävä yrityksen luokitukseen vaikuttava tekijä juuri

perustetuissa tai sellaisissa yrityksissä, jotka eivät ole julkaisseet tilinpäätöksiä, on sen vastuuhenkilöitä koskevat tiedot. Vastuuhenkilöitä koskevien tietojen merkitys on pienempi kysymyksen ollessa suuremmasta yrityksestä. Tiedon merkitys vähenee myös yrityksen iän kasvaessa. Tiedon painoarvoon vaikuttaa myös tiedon rekisteröintihetki, sisältö ja vastuuhenkilön asema yrityksessä. Rating Alfa -luokituksessa analyytikot arvioivat yrityksestä talletettujen tietojen merkityksen.

Yrityksen konkurssia koskevaa tietoa säilytetään kolme vuotta, jos hakemus hylätään; viisi vuotta, jos hakemus jää sillensä, peruetaan tai raukeaa saneerausmenettelyn aloittamiseen ja kahdeksan vuotta jos hakemus raukeaa varojen puutteessa tai päättyy konkurssituomioon. Lisäksi yritystietokannan perustella tuotetaan tieto niin sanotuista vastuuhenkilöyhteyksistä, jolla tarkoitetaan tietoa tietyn henkilön yhteyksistä eri yrityksiin.

Yritystietokanta on sopimusasiakkaiden käytettävissä muun muassa Internet-liittymän kautta. Satunnaisesti yritysluottotietoja tarvitsevia (kuten kuluttajat) varten on kehitetty avoin yritysluottotieto -palvelu. Palvelua satunnaisesti henkilöluottotietoja tarvitseville ei ole.

Dun & Bradstreet on maailman johtava yritystiedon ja yritysluottotiedon toimittaja. Yhtymällä on tytäryhtiöt noin 40 maassa ja lisäksi edustajat 185 maassa. *Dun&Bradstreet Finland Oy:n* liikevaihto on runsaat 6 miljoonaa euroa. Palveluksessa on 27 henkilöä. Yrityksen tietokannassa on tiedot kaikista Suomessa toimivista yrityksistä.

Yhtiön yritysluottotietorekisteri ja erityisesti yrityksen luottokelpoisuusluokituksen perusteet poikkeavat Suomen Asiakastieto Oy:n vastaavasta järjestelmästä. Merkittävin ero lienee siinä, miten elinkeinoelämän vastuuhenkilöitä koskevat maksuhäiriötiedot painottuvat järjestelmässä. Dun & Bradstreet Oy:n järjestelmässä painottuu se, kuinka kauan yritys on toiminut, samoin kuin se, mikä on maksuhäiriöllisten vastuuhenkilöiden osuus yrityksen vastuuhenkilöistä. Vastuuhenkilöiden maksuhäiriöiden merkitys vähenee sen jälkeen, kun yritys on toiminut useamman tilikauden. Yrityksen luottokelpoisuus arvioidaan luottoluokituksella (AAA-C).

Luottotietorekisteriin talletettuja tietoja luovutetaan paitsi perinteisin keinoin, myös sähköisesti. Luovuttamistapaa ja tietojen käytön valvontaa koskevat käytännön menettelyt määrittellään asiakkaan ja yhtiön välisessä sopimuksessa.

Toimialakohtaiset järjestelmät

Varsinaisten luottotietorekisterien lisäksi riskinhallinnassa käytetään erilaisia sulkulistoja ja väärinkäytösten estämiseen tarkoitettuja rekistereitä, jotka ovat yleensä rajoitetussa käytössä tietyn toimialan sisällä.

Henkilötietoja sisältävistä toimialakohtaisista rekistereistä merkittävimpiä ovat väärinkäytösten estämiseksi tarkoitettut pankkien sekä vakuutusalan rekisterit samoin kuin vakuutusalan vahinkokorvausten tietojenvaihtojärjestelmä, jotka nykyisin perustuvat osaksi tietosuojalautakunnan lupaan. Pankkien käytössä olevaan rekisteriin talletetaan tietosuojalautakunnan luvan mukaisesti muun muassa tietoja maksuviivästyksistä senkin jälkeen kun asiakassuhde on katkennut. Lupa antaa myös oikeuden käsitellä (mukaan lukien tietojen luovuttaminen luvansaajien välillä) väärinkäytöstietoja arvioitaessa henkilön luotettavuutta luoton- ja sitoumustenannon yhteydessä sekä väärinkäytösten ehkäisemiseksi.

Vakuutuslaitosten yhteiseen väärinkäytöstietojen käsittelyjärjestelmään talletetaan tietoja vakuutusyhtiöihin ja vakuutusyhdistyksiin kohdistuneista väärinkäytöksistä. Lisäksi vakuutuslaitoksilla on korvaushakemuksia koskeva tiedonvaihtojärjestelmä, jonka tarkoituksena on muun muassa estää samaa vahinkotapahtumaa koskevan korvauksen nostaminen eri vakuutuksien perusteella monista vakuutusyhtiöistä.

Vakuutusalan väärinkäytös- ja vahinkoilmoitusjärjestelmät pohjautuvat osaltaan vakuutuslainsäädäntöön. Vakuutusyhtiölain 18 luvun 6 b §:n (49/2002) mukaan vakuutusyhtiöllä on oikeus luovuttaa vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja vakuutusyhtiöön kohdistuneista rikoksista sekä sille ilmoitetuista vahingoista toisille vakuutuslaitoksille vakuutuslaitoksiin kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseen liittyvän tärkeän edun vuoksi siten kuin tietosuojalautakunta henkilötietolain 43 §:n 3 momentin nojalla

tarkemmin määrää. Vastaavat säännökset on annettu muita vakuutuslaitoksia koskevissa säännöksissä.

Luottoriskien luokitus ja arviointi

Luottotietotoiminnassa luottotietorekisteriin kerätty ja talletettu henkilöluottotieto luovutetaan yleensä sellaisenaan. Tietoon ei liity suoranaisesti mitään arviota tai kannanottoa rekisteröidyn maksukyvystä. Se, että tällaisen tiedon tallettamisesta luottotietorekisteriin on säädetty, merkitsee vain sitä, että tietoa on yleisesti ottaen pidetty merkityksellisenä luottokelpoisuutta arvioitaessa. Se, mitä kunkin rekisteröidyn yksittäisistä merkinnöistä tulisi päätellä luotonannossa, jää tiedonsaajan arvioitavaksi.

Luottokelpoisuuden arviointi vaatii kokemusta ja ammattitaitoa. Luottokelpoisuuden arviointia varten on kehitetty menetelmiä, joissa voidaan yhdistää tutkimustietoa ja/tai kokemusperäistä tietoa eri luotonantajien toiminnasta. Menetelmät perustuvat ryhmäkohtaiseen arviointiin.

Luottoriskien arviointipalveluihin voidaan lukea kuuluviksi tilastollisiin menetelmiin perustuvat luotonhakijan luottoluokitus- ja pisteytysjärjestelmät (credit scoring, luottoluokitus) samoin kuin sellaiset palvelut, joissa palvelujen tarjoaja arvioi luotonhakijoiden luottokelpoisuutta omien rekisteriensä avulla, kuten perimistöimiston tarjoama luottopäättöpalvelu.

Suomen Asiakastieto Oy:n tarjoamia tukipalveluja ovat muun muassa maksuhäiriöluokittelu-, Optimi- ja profiilipalvelut.

Maksuhäiriöluokittelulla pyritään helpottamaan maksuhäiriötietojen tulkintaa kertomalla kolmella koodilla henkilön maksuhäiriöiden merkityksestä. Luokittelu otettiin käyttöön keväällä 2002. Tarkoituksena on helpottaa maksuhäiriömerkintöjen tulkintaa ja painottaa luotonsaantia enemmän puoltavia seikkoja. Neliportainen luokittelu perustuu muun muassa maksuhäiriömerkintöjen lukumäärään, viimeisimmän häiriön ikään, määrään sekä maksuhäiriökoodien vakavuuteen. Luokittelu ottaa huomioon myös sen, että merkinnän aiheuttanut saatava on suoritettu ja tieto suorituksesta rekisteröity.

Päättös-palvelun avulla voidaan luotonhakijat jakaa takaisinmaksun todennäköisyyden

ja maksukyvyn mukaan viiteen luokkaan. Luokitteluun vaikuttaa edellä mainitun maksuhäiriöluokittelun lisäksi luotonhakijan ikä, asuinpaikka ja sukupuoli.

Profiili-henkilöluokittelu on tarkoitettu elinkeinonharjoittajan luokitteluun, koska siinä maksuhäiriöluokittelun lisäksi tarkistetaan, millaisiin yrityksiin henkilöllä on yhteyksiä. Maksuhäiriötietojen lisäksi Profiili ottaa huomioon henkilön iän, mahdolliset vastuut yrityksissä sekä yritysten tavan hoitaa talouttaan ja asioitaan. Myös yritysten perustunnusluvut käydään automaattisessa mallissa lävitse. Henkilön omat maksuhäiriöt vaikuttavat kuitenkin eniten Profiili-luokittelun tulokseen.

Scoring-mallit ovat tilastollisia menetelmiä uusien luotonhakijoiden maksukäyttäytymisen ennakoimiseen. Suomen Asiakastieto Oy:n kehittämä *Suomi Credit* on yleismalli, jossa suomalaiset luotonhakijat on pisteytetty sen mukaan, kuinka muun muassa tulot, työsuhteen kesto, ikä ja asumismuoto vaikuttavat maksuhäiriöherkkyyteen.

Scoring-malleja on Suomessa kehitetty muitakin. Luokituksesta tarkin on yritys- tai luottotyypikohtaisesti mallinnettu credit scoring, jossa arvioinnin taustatiedot haetaan yrityksen omasta asiakaskunnasta tai luoton ominaisuuksista. Se räätälöidään kunkin yrityksen tarpeisiin ja yrityksen oma luottopoliittikka vaikuttaa asiakkaiden pisteytykseen. Scoring-malleja pidetään tarpeellisena muun muassa sellaisille rahoitusyhtiöille, joiden luottojen jakelu on ulkoistettu. Scoring-mallien etuna pidetään sitä, että luottohakemusten käsittely nopeutuu ja sitä, että ne kohtelevat asiakkaita tasapuolisesti.

Luottopäättöksenteon tukipalvelujen markkinoilla on myös muita toimijoita kuin Suomen Asiakastieto Oy. Tällaisia ovat eräät perinteisesti perintätoimintaa harjoittavat yhtiöt. Esimerkiksi *Intrum Justitia Oy* tarjoaa muun muassa luottopäättöpalvelua. Yhtiö ilmoittaa käyttävänsä tässä toiminnassa perintätehtävää suorittaessaan saamia tietoja velallisyryksistä.

Dun & Bradstreet Finland Oy:llä on useita tukipalveluita. Tällaisia ovat esimerkiksi D&B:n Rating, joka on automaattinen järjestelmä yritysten luottokelpoisuuden määrittämiseksi. Järjestelmä sisältää tuhansia kriteereitä, joiden avulla kaikki saatavissa olevat

tiedot analysoidaan ja arvioidaan. Konsernin pohjoismaisella yhtiöllä *Dun & Bradstreet Nordicilla* on käytössään yhteinen järjestelmä elinkeinoelämän luottokelpoisuuden määrittämiseksi Pohjoismaissa.

2.3. Kansainvälinen kehitys

Kansainväliset sopimukset ja muut säädökset

Luottotietotoimintaan vaikuttavista kansainvälisistä instrumenteista merkityksellisiä ovat henkilötietojen suojaa koskevat sopimukset ja muut säädökset sekä EU:ssa vireillä oleva kulutusluottodirektiivin uudistaminen.

Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY (henkilötietodirektiivi) tavoitteena on turvata yksilöiden perusoikeudet ja -vapaudet henkilötietojen käsittelyssä samoin kuin taata henkilötietojen vapaa liikkuminen EU:n jäsenvaltioiden välillä. Suomi on toteuttanut direktiivin edellyttämät lainsäädännölliset toimenpiteet erityisesti henkilötietolain kautta.

Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden vuonna 1981 tekemä *yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä* (SopS 36/1992, jäljempänä tietosuojasopimus) on direktiiviä yleispiirteisempi, mutta sisältää kuitenkin samat tietosuojan yleisperiaatteet kuin henkilötietodirektiivi.

Tietosuojan yleisiä periaatteita ovat tietojen keräämisen avoimuus ja asianmukaisuus; käyttötarkoitussidonnaisuus; tietojen tarpeellisuus käyttötarkoituksen kannalta ja arkaluonteisten tietojen käsittelyn rajoittaminen; tietojen virheettömyysvaatimus; rekisteröidyn tiedonsaanti- ja valvontaoikeuksista sekä tietoturvallisuudesta huolehtiminen.

Euroopan neuvosto pyrkii harmonisoimaan henkilötietojen käsittelyä suositusten avulla. Vuonna 1990 on annettu suositus henkilötietojen suojaamisesta maksutapahtumissa ja muissa niihin liittyvissä toimituksissa käytettävien henkilötietojen suojelemisesta (Protection of personal data used for payment and other related operations; R (90) 19/13.9.1990).

Kulutusluotoista annetulla direktiivillä 87/102/ETY vahvistettiin kulutusluottoja

koskevat yhteisön lainsäädäntöpuutteet, joiden tavoitteena oli luoda luottoalalle yhteismarkkinat ja antaa kuluttajansuojaa koskevat yhteiset vähimmäissäännöt.

Komissio esitti vuonna 1995 direktiivin soveltamisesta kertomuksen, josta kuultiin eri tahoja. Näiden perusteella komissio tuli siihen tulokseen, että direktiivi ei enää vastaa riittävällä tavalla kulutusluottomarkkinoiden nykytilannetta ja että tämän vuoksi sitä olisi syytä tarkistaa. Komissio katsoi myös teetettävänsä kulutusluottomarkkinoiden analyysin osoittavan, että markkinat ovat kehittyneet vain marginaalisesti ja että nykyisiä lainsäädäntöpuutteita olisi tarkistettava, jotta kuluttajat ja yritykset voisivat hyödyntää täysimääräisesti sisämarkkinoita.

Komissio antoi syyskuussa 2002 *ehdotuksen kuluttajalle myönnettäviä luottoja koskevaksi direktiiviksi* KOM (2002) 443 lopullinen. Ehdotus on luonteeltaan sisämarkkinoiden kehittämiseen liittyvä ja sen tavoitteena on nykyistä pitemmälle menevä yhdenmukaistaminen. Ehdotuksessa käytetään käsitettä vastuullinen luotonanto. Vastuullisen luotonannon mahdollistamiseksi on tarpeen parantaa luotonantajan mahdollisuuksia saada tietoja kuluttajan ja takaajan luottotiedoista erityisesti rajat ylittävissä tapauksissa. Tämän mahdollistamiseksi direktiiviehdotuksessa edellytetään, että kaikissa jäsenvaltioissa on oltava niin sanottu negatiivinen luottotietokanta. Tietokanta voi olla yksityisen tai julkisen yhteisön ylläpitämä.

Euroopan parlamentti sai päätökseen ehdotuksen ensimmäisen käsittelyn huhtikuussa 2004. Parlamentti oli monilta osin tyytymätön komission ehdotukseen katsoen muun muassa, että uudenkin direktiivin tulisi olla luonteeltaan vähimmäisdirektiivi. Parlamentti esitti kaikkiaan 152 tarkistusta ehdotukseen. Tarkistusten johdosta *komissio antoi 28 päivänä lokakuuta 2004 muutetun ehdotuksen* (KOM (2004) 747 lopullinen). Komissio muutti ehdotusta useissa kysymyksissä Euroopan parlamentin kannanottojen mukaiseksi, mutta luonteeltaan ehdotus on edelleenkin täyteen harmonisointiin tähtäävä.

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on mahdollistaa entistä tehokkaampien ja avoimpien luottomarkkinoiden luominen niin, että samalla kuitenkin turvataan riittävä kuluttajansuojan taso. Keskeisimpiä uudistuksia

olisi säännösten soveltamisalan laajeneminen yhä useampiin elinkeinonharjoittajien kuluttajille tarjotaan luottoihin samoin kuin se, että direktiivi olisi alan sääntelyn harmonisoiva. Direktiivissä olisi yksityiskohtaiset säännökset kuluttajalle ennen luottosopimuksen tekemistä annettavista tiedoista, vastuullista luotonantoa koskeva periaate ja eräitä säännöksiä vakuussopimuksista. Toisin kuin komission alkuperäinen ehdotus, muutettu ehdotus ei enää sisällä säännöksiä luoton perinnästä eikä luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä.

Valtaosa jäsenvaltioista tuki neuvoston työryhmässä vastuullista luotonantoa koskevan periaatteen sisällyttämistä direktiiviin. Myös Euroopan parlamentti piti periaatetta tarpeellisenä. Nykyisessä muodossaan vastuullisen luotonannon katsotaan edellyttävän muun ohella, että luotonantaja arvioi kuluttajan luottokelpoisuuden tämän antamien tietojen ja asiaankuuluvista tietokannoista haettujen tietojen perusteella.

Kansainvälinen Baselin pankkivalvontakomitea hyväksyi kesäkuussa 2004 uuden luottolaitosten vakavaraisuusvaatimuksia koskevan säännöskehikon (niin sanottu Basel II). Euroopan unionin komissio antoi *vakavaraisuus uudistusta koskevan direktiiviehdotuksen* heinäkuussa 2004 (KOM 2004 486 lopullinen). Uudistuksen edellyttämästä kansallisesta lainsäädännöstä on annettu keväällä 2006 hallituksen esitys eduskunnalle (HE 21/2006 vp).

Basel II-uudistuksella pyritään siihen, että luottolaitosten saamiin liittyvät riskit otettaisiin nykyistä paremmin huomioon luottolaitoksille asetetuissa oman pääoman vaatimuksissa. Mitä suurempi riski saamiseen sisältyy, sitä suurempi on myös oman pääoman vaatimus. Uudella järjestelmällä pyritään myös siihen, että luottolaitokset ottaisivat käyttöön nykyistä kehittyneempiä riskienhallintajärjestelmiä. Kehittyneitä laskentamenetelmää käyttävä luottolaitos saa luotoilleen alemman pääomavaatimuksen kuin muuten. Uudistus edistää todellisia riskejä vastaavaa rahoituksen hinnoittelua.

Luottolaitoksen on riskienhallinnassaan kyettävä arvioimaan velallisen maksukyvyttömyyden todennäköisyys tarkasti. Jotta luottolaitosten sisäiset riskienhallintajärjestelmät voidaan hyväksyä Basel II-säännösten tar-

koittamiksi kehittyneiksi järjestelmiksi, luottolaitoksella on oltava maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arvioimiseksi käytössään tilastoaineistoa vähintään viideltä vuodelta. Luottoriskin arvioinnissa ja tilastoaineiston keruussa luottolaitos voi käyttää hyväkseen luottotietoyhtiön tarjoamia palveluja.

Euroopan parlamentti ja neuvosto on marraskuussa 2003 antanut direktiivin *julkisen sektorin hallussa olevien tietojen käytöstä* (2003/98/EY). Direktiivillä on merkitystä arvioitaessa sitä, kuinka laajasti viranomaisten tietoaaineistojen käyttöä voidaan rajoittaa luottotietotoiminnan tarkoituksiin.

Direktiivin taustalla on havainnot siitä, että julkinen sektori kerää, tuottaa, jäljentää ja jakaa suuria määriä eri aloja koskevaa tietoa, kuten taloudellista tietoa ja yritystietoa. Direktiivin tarkoituksena on tehostaa ja parantaa sisältöteollisuuden toimintaedellytyksiä luomalla edellytykset julkisen sektorin viranomaisten tietoaaineistojen hyödyntämiselle ja tätä kautta parantaa työllisyyttä.

Direktiivi perustuu jäsenvaltioiden nykyisiin viranomaisten asiakirjojen julkisuutta määritteleviin järjestelmiin ja se ei aiheuta muutosta henkilötietojen suojaa koskevaan sääntelyyn. Pääperiaatteena on, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että silloin kun julkisen sektorin hallussa olevien asiakirjojen uudelleen käyttö on sallittua, asiakirjoja voidaan käyttää kaupallisiin tarkoituksiin direktiivissä säädettävien edellytyksin.

Lainsäädäntö eräissä maissa

Osassa Euroopan maista luottotietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä. Näin on Norjassa, Tanskassa, Espanjassa, Alankomaissa ja Sveitsissä.

Norjan henkilötietojen käsittelyä sääntelevää henkilötietolakia (*Personopplysningsloven* 14.4.2000) sovelletaan luonnollisia henkilöitä koskevien tietojen käsittelyyn. Tarkempia säännöksiä luottotietojen käsittelystä on annettu henkilötietolain nojalla kuninkaal- lisella päätöksellä 15.12.2000 (00/16930 A-AG). Säännökset koskevat muun muassa käsiteltävien tietojen tyyppiä, rekisterin tietolähteitä, negatiivisen luottotiedon poistamista ja luottotietotoimiston palveluksessa olevien vaitiolovelvollisuutta. Päätöksen mukaan

henkilötietolain ja sen nojalla annettujen säännösten soveltaminen voidaan ulottaa myös muiden kuin luonnollisten henkilöiden luottotietojen käsittelyyn.

Luottotietorekisteriin voidaan tallettaa tietoja yksityishenkilöiden ja elinkeinonharjoittajien verotettavista tuloista ja perintään menneistä saatavista. Tietoja luottotietorekisteriin voidaan kerätä julkisista lähteistä, kuten veroluettelosta ja virallisesta lehdestä. Kolme vuotta vanhat tiedot on pääsääntöisesti poistettava rekisteristä.

Luottotietoja voidaan luovuttaa asiallisiin tarkoituksiin, kuten lainan tai luoton myöntämistä tai osamaksukauppaa varten. Rekisteröidylle lähetetään jäljennös hänen luottotietojensa pyytämistä luottotietotoimistolta. Jäljennöksestä on tietosuojavaltuutetun ohjeiden mukaan käytävä ilmi, mitä tietoja on annettu, tietojen lähde sekä luottotietojen pyytäjä ja tämän yhteystiedot.

Luottotietotoiminnan harjoittajan tulee saada tietosuojaviranomaisen lupa henkilötietojen käsittelyyn luottotietotoiminnassa. Tietosuojaviranomainen on laatinut luottotietotoimintaa koskevat tarkemmat ohjeet muun muassa rekisterin käyttötarkoituksesta ja tietosisällöstä, tietojen luovuttamisesta, rekisteröidyn informoinnista, tietojen säilyttämisestä sekä velvollisuudesta ilmoittaa toiminnassa tapahtuvista muutoksista tietosuojaviranomaiselle.

Tanskassa luottotietoja koskevat säännökset sisältyvät vuoden 2000 henkilötietojen käsittelyä koskevaan lakiin, *Persondataloven* (31.5.2000). Luottotietoja koskevia säännöksiä sovelletaan sekä luonnollisiin henkilöihin että yrityksiin.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on ennen toiminnan aloittamista hankittava tietosuojaviranomaisen lupa toiminnan harjoittamiseen. Luottotietotoiminnassa saa käsitellä ainoastaan taloudellisen aseman ja luottokelpoisuuden arvioinnissa merkityksellisiä tietoja. Viittä vuotta vanhempien, luottokelpoisuuteen negatiivisesti vaikuttavien tietojen käsittely on pääsääntöisesti kielletty. Laissa säädetään myös luottotietotoiminnan harjoittajan informointivelvoitteesta sekä rekisteröidyn oikeudesta saada pyynnöstä itseään koskevat tiedot.

Luottotietotoimistojen luottotietojulkaisut saavat lain mukaan sisältää tiedot ainoastaan

summaarisessa muodossa ja julkaisua voidaan jakaa ainoastaan sellaisille tahoille, jotka tilaavat tietoja kyseiseltä luottotietotoimistolta. Julkaisuissa ei saa ilmaista henkilönumeroa.

Lain mukaan virheelliset tai harhaanjohtavat luottotiedot tai riskiluokitukset tulee korjata tai poistaa. Laissa säädetään myös tällöin noudatettavasta menettelystä.

Espanjan luottotietoja koskeva sääntely sisältyy vuoden 1999 henkilötietojen suojaa koskevaan lakiin (13.12.1999). Lakia sovelletaan luonnollisten henkilöiden tietojen käsittelyyn. Lain mukaan luottotietopalvelun tarjoajat saavat käsitellä vain sellaista tietoa, joka on saatavilla julkisista rekistereistä tai lähteistä tai joka on hankittu rekisteröidyltä itseltään tai hänen suostumuksellaan. Sallitua on lisäksi taloudellisten sitoumusten täyttämistä tai laiminlyöntiä koskevien tietojen käsittely, kun tiedot saadaan velkojalta tai hänen puolestaan toimivalta. Tällöin tietojen tallettamisesta rekisteriin tulee ilmoittaa rekisteröidylle kolmenkymmenen päivän kuluessa. Vain rekisteröidyn taloudellisen aseman arvioimiseksi tarpeellisia tietoja saa tallettaa ja luovuttaa. Rekisteröidylle kielteiset tiedot eivät saa olla kuutta vuotta vanhempia ja tietojen tulee lisäksi aina antaa todellinen kuva rekisteröidyn nykyisestä tilanteesta. Tietosuojaviranomainen on antanut tarkempia ohjeita lain säännösten soveltamisesta.

Alankomaissa henkilötietojen käsittelyä yleisesti sääntelevää lakia, *Wet Bescherming Persoonsgegevens* (6.7.2000) sovelletaan myös luonnollisten henkilöiden luottotietojen käsittelyyn. Kulutusluottoja koskeva laki *Wet Consumenten Krediet* sisältää luotonantajia ja luoton myöntämisen edellytyksiä koskevat säännökset. Laissa säädetään kaikkien kiinnitysten ja henkilökohtaisten luottojen keskittämistä rekisteröinnistä. Tätä tehtävää hoitava organisaatio on Bureau Krediet Registratie (BKR). Kaikilla jäsenillä on pääsy tietoihin. Tietokantaan sovelletaan henkilötietojen käsittelyä yleisesti koskevaa lakia. Organisaatio on laatimassa yksityisyyden suojaa koskevia käytännösääntöjä noudatettavaksi toiminnassaan.

Myös *Sveitsissä* luottotietojen käsittelyyn sovelletaan liittovaltion tietosuojalakia (19.6.1992). Henkilötietojen käsittely on lain mukaan sallittu luottokelpoisuuden arvioimi-

seksi edellyttäen, että tällöin ei käsitellä arkaluonteisia tietoja tai profiileja ja että tietoja luovutetaan kolmannelle osapuolelle vain niiltä osin kuin rekisteröidyn kanssa tehtävän sopimuksen tekeminen tai täytäntöönpano sitä edellyttää.

Kulutusluottoja koskevaa liittovaltion lakia vuodelta 1993 on tarkistettu vuonna 2001. Muutoksen tarkoituksena on vahvistaa kuluttajan suojaa luottosopimusta tehtäessä. Luoton myöntämisen edellytyksenä on, että kuluttaja kykenee selviytymään luoton takaisinmaksusta. Tämä tarkoittaa muun ohella, että kuluttajalle on jäätävä luoton takaisinmaksun lisäksi rahaa myös välttämättömiin elinkustannuksiin. Luottotiedoilla on tässä tärkeä merkitys. Uuden lain mukaan luottotiedot talletetaan keskusrekisteriin. Tämä edellyttää myös kyseisen keskusrekisterinpitäjän roolin ja velvollisuuksien määrittelyä liittovaltion laissa.

Ruotsissa, Belgiassa ja Iso-Britanniassa luottotietotoimintaa säännellään erityislainsäädännöllä. Ruotsissa ja Iso-Britanniassa luottotietotoimintaan sovelletaan tämän ohella henkilötietojen käsittelyä koskevia yleisiä säännöksiä.

Ruotsissa luottotietotoimintaa sääntelee Kreditupplysningslag vuodelta 1973. Lakia sovelletaan yksityishenkilöiden lisäksi myös elinkeinonharjoittajiin ja elinkeinotoiminnassa merkittävässä asemassa oleviin henkilöihin ja oikeushenkilöihin. Yksityishenkilöitä koskevat säännökset poikkeavat joiltakin osin elinkeinonharjoittajiin ja oikeushenkilöihin sovellettavista säännöksistä. Luonnollisten henkilöiden tietoihin sovelletaan lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskevaa yleislakia, Personuppgiftslag (29.4.1998). Luottotietotoiminnan harjoittamiseen tarvitaan pääsääntöisesti tietosuojaviranomaisen lupa.

Yksityishenkilöistä talletetaan luottotietorekisteriin tunnistetiedot, tulo- ja omaisuustiedot sekä tiedot kiinteistöomistuksista ja viranomaisen toteamat maksuhäiriöt. Tietoja luottoihin kohdistuvista väärinkäytöksistä voidaan tallettaa luottotietorekisteriin vain, jos luotonsaaja on merkittävässä määrin ylittänyt luottorajan tai syyllistynyt johonkin muuhun vakavaan väärinkäytökseen. Tietoja luottotietorekisteriin kerätään viranomaisilta.

Oikeushenkilöistä, elinkeinonharjoittajista ja elinkeinotoiminnassa merkittävässä ase-

massa olevista henkilöistä talletetaan luottotietorekisteriin samoja tietoja kuin yksityishenkilöistä. Lisäksi talletetaan osakeyhtiörekisteristä, kauppa- ja yhdistysrekisteristä sekä julkisesta yritysrekisteristä saatavia tietoja. Nämä tiedot osoittavat, onko henkilö osakeyhtiön hallituksen jäsen tai jonkin liikeyrityksen osakas, onko henkilöllä rekisteröity yksityinen yritys tai onko hän arvonlisäverovelvollinen tai velvollinen suorittamaan työnantajamaksut. Lisäksi voidaan rekisteröidä tiedot oikeushenkilöitä koskevista maksamismääräyshakemuksista.

Esimerkiksi *KreditFakta AB* saa sille vuonna 1995 myönnettyyn lupaan liittyvien ehtojen mukaan tallettaa rekisteriin yli 16 vuotiaista Ruotsissa asuvista luonnollisista henkilöistä nimen, henkilötunnuksen ja osoitteen, siviilisäädyn ja puolisoiden väliset omistussuhteet sekä tiedot tuloista, varallisuudesta ja kiinteistön omistuksesta. Tietoa kiinnityksestä ei lupaehtojen mukaan saa hankkia eikä rekisteröidä. Rekisteriin saa lisäksi tallettaa tiedon maksumääräyksestä, ei kuitenkaan hakemustietoja, konkurssista, maksamattomasta verosta ja työnantajamaksusta, elinkeinokiellosta, ei-etuoikeutetusta konkurssisaatavasta, arvonlisäverosta, yhteisöverosta ja työnantajamaksun rekisteröinnistä, konkurssihakemuksesta eikä sitoumus- ja väärinkäytöstietoja. Viimeksi mainittuja tietoja saa lupaehtojen mukaan luovuttaa vain pankeille ja luottomarkkinayhtiölle. Vain oikeushenkilöiden tietoja voidaan lupaehtojen mukaan luovuttaa CD-ROM:n tai muutoin automaattisen tietojenkäsittelyn muodossa.

Tietosuojaviranomaisen lupaan voidaan sisällyttää myös muita kuin talletettaviin tietoihin liittyviä ehtoja, joita luvan saajan tulee toiminnassaan noudattaa. Ehdot voivat koskea esimerkiksi velvollisuutta ilmoittaa tietosuojaviranomaiselle siitä, että joku vastuullisessa asemassa luottotietoyrityksessä oleva henkilö lopettaa yrityksensä.

Yksityishenkilön taloudellista tilannetta koskevat tiedot tulee poistaa luottotietorekisteristä viimeistään kolmen vuoden kuluttua sen vuoden lopusta lukien, jolloin merkintään johtanut tapahtuma sattui tai tilanne, kuten velkajärjestely, päättyi. Tilikortin väärinkäyttöä koskevat tiedot tulee kuitenkin poistaa kahden vuoden kuluttua siitä päivästä lukien,

jolloin luottosopimus sanottiin irti väärinkäytöksen johdosta.

Elinkeinonharjoittajia ja elinkeinotoiminnassa merkittävässä asemassa mukana olevia henkilöitä koskevat vastaavat merkinnät poistetaan samoin kuin yksityishenkilöiden tiedot. Oikeushenkilöitä koskevat tiedot voidaan säilyttää viiden vuoden ajan. Maksamismääräyshakemusta koskevat tiedot tulee kuitenkin poistaa viimeistään kahden vuoden kuluttua hakemuksen tekemisvuoden lopusta lukien.

Belgian kulutusluottoja koskeva laki on vuodelta 1991. Lakia on muutettu viimeksi vuonna 2005. Laissa säädetään muun ohella valtion viranomaisen ylläpitämästä kuluttajien luottotietoja sisältävästä keskusrekisteristä. Tarkempia säännöksiä keskusrekisteristä on annettu asetuksella vuonna 2002.

Luottotietorekisteriä pidetään kuluttajien maksukyvyyn arviointia varten. Laissa luetaan tiedot, joita luottotietorekisteriin saa tallettaa. Näitä ovat tiedot henkilön velan määrästä ja kestosta, maksuaikataulusta sekä mahdollisesti saaduista maksuhelpotuksista, maksuviivästyksistä ja rangaistuksista. Luottotietorekisterin tietoja voidaan luovuttaa esimerkiksi luoton antajille ja välittäjille sekä maksukortteja kuluttajille myöntäville tahoille kuluttajien maksukyvyyn arviointia varten. Luotonantajalla on lain mukaan velvollisuus tarkistaa luotonhakijan maksukyky ennen luoton myöntämistä.

Iso-Britanniassa luottotietotoimintaa sääntelee pääasiassa vuodelta 1974 oleva *Consumer Credit Act*. Luottotietotoiminnassa tulevat lisäksi sovellettavaksi henkilötietolaki, *Data Protection Act* (16.7.1998) sekä rahoitustoimintaa koskevat lait.

Pääperiaate on, että luottotietotoimintaa harjoittavien yritysten tulee rekisteröityä ja että luottotiedot on oikeus tarkistaa vain tietyissä tilanteissa. Laissa säädetään myös kuluttajien ja luotonantajan välisestä suhteesta ja kuluttajien oikeuksista sekä luotonantajan vastuusta ja velvoitteista.

Yhdysvalloissa on sekä liittovaltio- että osavaltiotasolla voimassa kuluttajien luottotietojen käsittelyä sääntelevää lainsäädäntöä. Liittovaltion tasolla kuluttajien luottotietoja sääntelee vuoden 1970 *Fair Credit Reporting Act* (FCRA). Lakia on muutettu viimeksi vuonna 2003. Lain tarkoituksena on edistää

tietojen virheettömyyttä, oikeudenmukaisuutta ja kuluttajien yksityisyyttä luottotietotoimistojen henkilörekistereiden pidossa.

Kuluttajalla on lain mukaan oikeus saada tietää, mitä tietoja hänestä on rekisterissä sekä tiedot niistä tahoista, jotka ovat kysyneet hänen tietojaan. Jos kuluttajan luottotietoja on käytetty kuluttajalle kielteisen päätöksen perusteena, hänelle on kerrottava luottotietojen käytöstä sekä luottotietolausunnon antaneen toimiston yhteystiedot. Kuluttajalla on oikeus saada kielteisen päätöksen perusteena ollut luottotietolausunto.

Luottotietotoimiston tulee poistaa tai korjata rekisterissään olevat virheelliset ja vanhentuneet tiedot sekä sellaiset tiedot, joiden oikeellisuutta ei voida vahvistaa. Useimmissa tapauksissa negatiiviset tiedot eivät saa olla seitsemää vuotta vanhempia, konkurssien osalta aika on kymmenen vuotta.

Laissa säädetään myös luottotietojen luovuttamisen edellytyksistä. Luottotietoja voidaan luovuttaa muun muassa sopimuksen tekemistä varten luotonantajalle, vakuutusenantajalle, työnantajalle ja vuokranantajalle. Kuluttajan suostumus tietojen luovuttamiseen vaaditaan silloin, kun tietoja on tarkoitus luovuttaa työnantajille tai luottotietolausunnot sisältävälle terveydentilaa koskevia tietoja.

Lain säännösten tahallinen noudattamatta jättäminen synnyttää loukatulle osapuolelle oikeuden saada vahingonkorvausta. Lain täytäntöönpanoa valvoo Federal Trade Commission siitä annetun lain mukaan.

2.4. Nykytilan arviointi

Luottotietojen tuottamista, käyttöä ja luovuttamista koskeva lainsäädäntö on nykyisin hajanaista ja osin puutteellista. Henkilötietolain säännökset koskevat vain kuluttajan asemassa olevien luonnollista henkilöä koskevien tietojen (henkilöluottotiedot) käsittelyä. Elinkeinotoimintaan liittyvien luonnollista henkilöä koskevien tietojen käsittelyä sääntelevät henkilötietolain yleiset säännökset, joiden sisällöstä ja vaikutuksesta yritysten vastuuhenkilöitä koskevien luottotietojen käsittelyyn vallitsee erilaisia käsityksiä. Yh-

teisömuotoisten yritysten luottotiedoista ei ole lainkaan säännöksiä.

Henkilötietolainsäädäntöä ei ole sovellettu erilaisiin tilastollisiin analyysihin perustuviin arviointijärjestelmiin, joiden merkitys kuitenkin käytännön luotonannossa on ilmeisesti kasvanut.

Yritysluottotiedot perustuvat yrityksen tilinpäätöstietoihin sekä yritysten maksukäyttäytymistä koskeviin tietoihin. Myös yritysten vastuuhenkilöitä koskevilla tiedoilla katsotaan olevan merkitystä etenkin aloittavien ja pienten yritysten luottokelpoisuuden arvioinnissa. Yritysten luottokelpoisuusluokituksessa sekä yritysluottotietojen säilyttämisaikojen määrittelyssä käytetään tilastollisia menetelmiä, joissa selvitetään sitä, kuinka yrityksen maksuhäiriötieto ennustaa yrityksen taloudellista kehitystä ja erityisesti ajautumista konkurssiin.

Yksittäisen luotonantajan näkökulmasta mahdollisimman laajat ja pitkäaikaisesti käytettävissä olevat tiedot koetaan hyödyllisinä luottoriskin arvioinnissa. Tilastollisiin menetelmiin nojautuva luottotietotoiminta merkitsee kuitenkin myös sitä, että sellaisetkin yritykset, joiden maksuvaikeudet olisivat olleet luonteeltaan tilapäisiä ja joilla olisi edellytykset jatkaa toimintaansa ilman uusia maksuhäiriöitä, voivat pitkään säilytettävien häiriömerkintöjen vuoksi joutua maksamaan kohonneita luottokustannuksia. Yleiseltä kannalta onkin tärkeää, että luottotietotoiminta ei saa sellaisia muotoja ja ettei siinä käytetä sellaisia menetelmiä, jotka kohtuuttomasti vaikeuttavat elinkelpoista yrittäjätoimintaa.

Yritysluottotietojen sääntelyn puute merkitsee, että yrityksillä ei nykyisin ole käytettävissään lainsäädäntöön perustuvia oikeuksia esimerkiksi tarkistaa itseään koskevat luottotietorekistereihin sisältyvät tiedot eikä mahdollisuuksia vaatia ja saada virheelliset tiedot oikaistuiksi yksinkertaisessa menettelyssä. Avoimuus ei välttämättä toteudu myöskään annettaessa tietoja luottotietorekisteriin tai niitä sieltä luovutettaessa.

Yrityksen yhdenkin vastuuhenkilön, esimerkiksi hallituksen jäsenen, henkilökohtaisten maksuhäiriömerkintöjen ja yritysytteyksien painoarvo on joissakin järjestelmissä ollut suhteellisen suuri. Henkilön, jolla on henkilökohtaisia maksuhäiriöitä tai joka on toi-

minut konkurssiin menneessä yrityksessä, toimiminen toisessa yrityksessä alentaa tämän yrityksen luottokelpoisuusluokkaa riippumatta siitä, miten tämä arvioitava yritys on hoitanut sitoumuksensa.

Yrityksen vastuuhenkilöiden maksuhäiriötietojen ja konkurssiyhteyksiä koskevien tietojen edellä kuvatun kaltaisen käytön yrityksen luottoluokituksessa on katsottu vaikeuttavan yrityskokemuksen hyödyntämistä yritystoiminnassa. Konkurssia koskevien tietojen säilyttämisaikaa on pidetty pitkänä. Tämän yhdessä vastuuhenkilöiden taustatietojen painoarvon kanssa on pelätty vaikeuttavan uuden yritystoiminnan käynnistymistä rahoitusmahdollisuuksien puuttumisen tai riskin mukaan kasvaneiden luottokustannusten vuoksi. Yrittäjän luottotietomerkinnän vaikutuksesta yrityksen luottotietoihin voi seurata, että henkilö ryhtyy harjoittamaan elinkeinotoimintaa toisen nimellä. Välikäsiin turvautuminen puolestaan voi vähentää yritystoiminnan läpinäkyvyyttä ja edistää harmaan talouden syntymistä sekä siten vaarantaa yleistä luottamusta liiketoimintaan.

Luottotietotoiminnan yleisiä edellytyksiä ei Suomessa ole säännelty. Luottotietojen tallettamista ja niiden luovuttamista elinkeinotoimintana voi harjoittaa kuka tahansa eikä esimerkiksi luottotietotoiminnan harjoittajan ja tämän henkilöstön asiantuntemusta ja luotettavuutta koskevia vaatimuksia ole lainsäädännössä määritelty.

Nykyinen lainsäädäntö on luotonhakijan ja luottotietorekisteriin merkityn oikeusturvan ja aseman kannalta puutteellinen. Luottotietorekisterin merkinnöistä ei ole saatavissa tietoa maksuhäiriön aiheuttaneen sitoumuksen luonteesta eikä eri merkintöjen välisestä suhteesta. Luottoluokitus- ja pisteytysjärjestelmissä käytettävistä tiedoista ei ole säädetty, mikä yhdessä käytettyjen menetelmien vuoksi saattaa johtaa siihen, että henkilöä tai yritystä arvioidaan muun kuin asianomaisen maksukäyttäytymisen ja sitoumusten hoitokykyä koskevien tietojen perusteella.

Oikeus elinkeinotoiminnan harjoittamiseen ja siihen liittyvä julkisen vallan velvollisuus edistää perusoikeuksien toteuttamisesta merkitsee lainsäätäjän velvollisuutta huolehtia siitä, ettei henkilöitä aseteta tosiasialliseen kieltoon toimia elinkeinotoiminnassa ilman lainsäädännöstä ilmeneviä perusteita.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen yleisenä tavoitteena on luoda luottotietojen käsittelyä kattavasti sääntelevä järjestelmä, jonka avulla voitaisiin samanlaisesti varmistaa luotettavien ja asianmukaisten luottotietojen saatavuus sekä turvata luottotietojen kohteiden oikeudet. Tämä toteutettaisiin säätämällä soveltamisalaltaan laaja luottotietolaki.

Luottotietotoiminnan sääntelyllä pyritään osaltaan kannustamaan velallisia velvoitteidensa hoitoon. Tämän toteuttamiseksi ehdotetaan maksuhäiriötietojen säilyttämisajkojen porrastamista sen mukaan, onko maksuhäiriömerkinnän aiheuttanut saatava suoritettu tai syntyykö uusia maksuhäiriöitä.

Tavoitteena on myös ollut edistää asianmukaisia menettelytapoja yritystoiminnassa ja siten osaltaan ehkäistä harmaata taloutta ja muita epärehtejä tapoja. Tämä ilmenee muun ohella säännöksistä, joiden mukaan luottotietorekisterin pitäjällä olisi oikeus merkitä rekisteriin tieto yrityksessä todellista valtaa käyttävistä, vaikka tämä tieto poikkeaisikin viranomaisten julkisiin rekistereihin merkityistä tiedoista. Yritysten vastuuhenkilöiden henkilöluottotietojen käytön lopettaminen aloittavien yritysten luottokelpoisuuden arvioinnissa olisi riippuvainen asianmukaisesti laadituista ja tarkastetuista tilinpäätöksistä.

Tavoite varmistaa tarpeellisten luottotietojen saatavuus korostaa luottotietotoimintaan liittyviä yleisiä etuja. Niitä palvelee myös tavoite hyvän luottotietotavan edistämisestä.

Luottotiedoilla on erityisen suurta merkitystä yrityksille, joilla ei ole riskienhallinnallista erityisosaamista. Yritysten välisessä toiminnassa, kuten tavaraluotoksessa, myös luoton määrät voivat nousta suuriksi. Saatavuudella on merkitystä myös kotitalouksille isoissa hankinnoissa, kuten rakennusurakoissa.

Lakia valmisteltaessa on pidetty tärkeänä, että lailla turvataan se, että nekin elinkeinonharjoittajat samoin kuin kotitaloudet, jotka vain satunnaisesti tarvitsevat luottotietoja, voivat saada ne nopeasti ja kohtuullisin kustannuksin. Ehdotettuun luottotietolakiin on-

kin otettu säännökset luottotietorekisterin pitäjän palveluvollisuudesta. Tavoitetta luotettavien luottotietojen saatavuuden varmistamisesta toteutettaisiin säätämällä muutoinkin nykyistä yksityiskohtaisemmin luottotietotoiminnan harjoittamista koskevista edellytyksistä.

Hyvää luottotietotapaa voidaan pitää lain toiminnallisena tavoitteena. Tarkoituksena on, että luottotietotoimintaa harjoittavat ja luottotietoja käyttävät oma-aloitteisestikin suunnittelevat toimintaansa lain keskeiset tavoitteet toteuttaviksi. Hyvän luottotietotavan kehittäminen olisi myös osa tietosuojavaltuutetun ohjaus- ja neuvontatyötä.

Ehdotetun uudistuksen keskeisiä lähtökoh-
tia on turvata luotonhakijoiden ja muiden luottotietojen kohteiden oikeudet. Näitä oikeuksia ovat oikeus yksityisyyden suojaan ja oikeus tulla arvioiduiksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella.

Yksityisyyden suojan tarve korostuu erityisesti kuluttajan asemassa olevien luonnollisten henkilöiden tietoja käsiteltäessä, mutta sillä on merkitystä myös toiminimellä toimivien elinkeinonharjoittajien sekä yritysten vastuuhenkilöiden kannalta. Tavoite turvata luonnollisten henkilöiden ja yritysten oikeus tulla arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella korostaa oikeusturvan huomioon ottamista luottotietoja käsiteltäessä.

Luottotiedon kohteiden oikeuksien ulottuvuuden osoittamiseksi ja niiden toteuttamiseksi laissa määriteltäisiin ne tiedot, joita saadaan tallettaa luottotietorekisteriin. Henkilöluottotietojen käyttötarkoitukset määriteltäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin. Ehdotetussa laissa olisi myös yrityksiä koskevat säännökset tarkastusoikeudesta ja virheen oikeudesta ja niihin liittyvistä oikeusturvakeinoista sekä seuraamusjärjestelmästä.

Luottotiedot kuvaavat pääosin rekisteröidyn aikaisempia maksuhäiriöitä. Niiden käyttöön ja muuhun käsittelyyn liittyy tilanteen mukaan eriasteinen riski sille, että tieto on harhaanjohtava. Tietojen ja niiden käsittelyn asianmukaisuuden varmistamiseksi lakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset luottotietorekisteriin merkittyjen tietojen poistamisajoista sekä säännökset maksuhäiriötietoja täydentävistä tiedoista. Säännösten avulla voidaan huolehtia siitä, että luottotietorekis-

teriin talletettava ja edelleen luovutettava tieto antaa mahdollisimman oikean kuvan rekisteröidyn sitoumusten hoitokyvystä.

Yritystoiminnassa toimivien henkilöiden oikeusturvan voidaan katsoa edellyttävän sellaisia lainsäädännöllisiä ratkaisuja, joiden avulla voidaan estää perusteeton tai kohtuuttomaksi koettu puuttuminen elinkeinonharjoittamisen käytännön edellytyksiin ja siten tosiasiallisesti elinkeinonharjoittamisen vapauteen. Tämän vuoksi ehdotetaan säännöksiä siitä, kuinka kauan yrityksen vastuuhenkilönä toimineen henkilön luottotiedot voivat vaikuttaa yrityksen luottotietoihin. Kysymys on siitä, kuinka pitkälti yritystoiminnassa koetut ja yrittämiseen kuuluvat epäonnistumiset estävät yritystoiminnassa jo saadun kokemuksen hyödyntämisestä esimerkiksi käynnistyvässä yritystoiminnassa.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Luottotietotoiminnan sääntelyjärjestelmä voidaan rakentaa joko ongelmien ennalta ehkäisyyn (elinkeinoiminnallinen valvonta, rekisteritietojen sääntely, rekisteröidyn tiedonsaanti- ja valvontaoikeudet) tai jälkikäteisten keinojen (vahingonkorvaus, rangaistukset) varaan. Hallituksen esityksen sisältyvät ehdotukset painottuvat ennalta ehkäisevien keinojen käyttöön.

Valittua lähestymistapaa voidaan puoltaa sillä, että luottotietotoiminnassa rekisteröidyt – etenkin kuluttajat sekä pienemmät yritykset ja niiden vastuuhenkilöt – ovat heikommassa asemassa suhteessa luottotietotoiminnan harjoittajiin ja liiketoimintana luotonantoa harjoittaviin yrityksiin.

Soveltamisalan laajentaminen

Luotettavilla luottotiedoilla voi olla suuri merkitys sekä luonnollisia henkilöitä että yrityksiä koskevassa päätöksenteossa. Luottotietojärjestelmiin voidaankin liittää samankaltainen yleisen luotettavuuden vaatimus kuin viranomaisten perusrekistereihin. Nykyinen lainsäädäntö koskee vain kuluttajan asemassa olevien henkilöiden luottotietojen käsittelyä. Oikeusjärjestelmän avulla ei siten turvata luottotietotoiminnan yleistä luotettavuutta ja luottotietojen saatavuutta, minkä

vuoksi sääntelyn alaa on tarpeen laajentaa.

Ehdotuksen mukaan sääntely laajenisi siten, että se kattaisi yrityksiä ja yritysten vastuuhenkilöitä koskevien luottotietojen käsittelyn. Sääntely kohdistuisi perinteisten luottotietorekisterien lisäksi muihinkin luottotietoina käytettävien tietojen tuottamiseen ja välittämiseen, kuten luottoluokitukseen ja niissä käytettäviin tietoihin.

Lain pääasiallinen sääntelykohde olisi elinkeinoimintana harjoitettava luottotietotoiminta, jossa luottotietoja tuotetaan ulkopuolisten käyttöön. Ehdotetun lain yksityiskohdalliset säännökset luottotietorekisteriin tallettavista tiedoista eivät siten rajoittaisi sitä, mitä tietoja luotonantaja voi käyttää luottoa harkitessaan. Tämä on välttämätöntä luotonannossa vallitsevan sopimusvapauden ja luottolaitosten riskinhallinnan kannalta.

Luottotietotoiminnan yleisen merkityksen vuoksi lakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset luottotietotoiminnan harjoittamisen yleisistä edellytyksistä. Laissa olisi myös yleiset säännökset luottotietojen käsittelystä, jotka koskisivat paitsi luottotietotoiminnan harjoittajaa, myös luottotietoja käyttäviä. Luottotietojen käsittelyssä olisi noudatettava hyvää luottotietotapaa. Luottotietoina käytettävät tiedot tulisi hankkia luotettavista lähteistä ja niitä käsiteltäessä olisi huolehdittava tietoturvasuudesta.

Luottotietojen saatavuuden turvaaminen

Luottotietojen saatavuutta pidetään yhtenä uudistuksen tavoitteena. Luottotietotoiminnan yleisen merkityksen vuoksi ehdotetaan, että luottotietotoiminnan harjoittamisen taloudelliset edellytykset varmistetaan osana toiminnan harjoittamisen valvontaa. Luottotietotoiminnan harjoittajille asetettaisiin velvollisuus antaa tietoja myös kuluttajille ja sellaisille yrityksille, jotka eivät jatkuvasti tarvitse luottotietoja toiminnassaan.

Yritysten ja yritysten vastuuhenkilöiden oikeusturvan parantaminen

Luottotietolainsäädännön soveltamisalan laajentaminen kattamaan myös yritysten ja yritysten vastuuhenkilöitä koskevien luottotietojen käsittelyn parantaa yritysten ja niiden vastuuhenkilöiden oikeusturvaa eri tavoin.

Luottotietorekisterien tietosisällön määrittely samoin kuin säännökset siitä, missä tilanteissa yrityksen vastuuhenkilöiden henkilöluottotietoja voidaan käyttää yrityksen luottoluokitusta laadittaessa, ovat tässä suhteessa keskeisiä.

Uudistuksen myötä yrityksille ja niiden vastuuhenkilöille tulisi oikeus tarkastaa itseään koskevat rekisteriin talletetut tiedot sekä oikeus saada rekisterissä oleva virheellinen tieto korjatuksi. Jos tarkastusoikeuden toteuttamisesta tai virheen oikaisuista syntyy erimielisyyttä rekisterinpitäjän kanssa, rekisteröity voi saattaa asian tietosuojavaltuutetun ratkaistavaksi. Lainsäädäntö takaisi siten nykyistä yksinkertaisemman ja halvemman tavan rekisteröidyille valvoa oikeuksiaan luottotietotoiminnassa.

Luottotietojen ja luottoluokitusten laadun turvaaminen

Luottotietojen laadun turvaamiseksi ehdotetaan, että luottotietorekisteriin merkittäisiin maksuhäiriömerkintöjä täydentäviä tietoja, kuten tietoja maksuhäiriömerkinnän aiheuttaneen saatavan suorittamisesta, eri maksuhäiriömerkintöjen liittymisestä samaan saatavaan ja maksuhäiriömerkintään johtaneista tekijöistä. Luottotietorekisterissä voisi olla myös tieto luottoluokituksesta.

Maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisajat vaikuttavat luottotietojen laatuun, toisin sanoen siihen, kuinka asianmukaisesti merkinnot kuvaavat rekisteröidyn kykyä vastata sitoumuksistaan. Laissa ehdotetaan merkintöjen säilyttämisaikoja osittain lyhennettäväksi. Merkintöjä säilytettäisiin kuitenkin kauemmin sellaisissa tilanteissa, joissa rekisteröidylle on syntynyt uusia maksuhäiriömerkintöjä.

Lainvalmistelun aikana selvitettiin myös erilaisia mahdollisuuksia laajentaa henkilöluottotietorekisterin tietosisältöä tiedoilla rekisteröidyn veloista ja niiden hoitamisesta (niin sanotut positiiviset luottotiedot). Vaikeudet luoda rekisteristä kattava samoin kuin tietojärjestelmän perustamisen ja sen ylläpidon kustannukset sekä arviot rekisteröinnin vaikutuksista aiheuttivat sen, että luottotietorekisterin tietosisällön tällaista laajentamista ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Luotonantajalla on joka tapauksessa mahdollisuus sel-

vittää luotonhakijan taloudellinen tilanne luotonhakijan suostumuksella eri lähteistä.

Luonnollisia henkilöitä ja yrityksiä koskevien luottoluokitusten laadun varmistamiseksi ehdotetaan, että laissa määriteltäisiin ne tiedot, joita luottoluokitustietoja muodostettaessa voidaan käyttää.

Luottotietotoiminnan luotettavuuden varmistaminen

Luottotietotoimintaan kohdistuu samankaltainen luotettavuuden vaatimus kuin viranomaisten julkisiin perusrekistereihin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lakiin otettaisiin luottotietotoiminnan harjoittamista koskevat yleiset säännökset. Niiden mukaan toiminnan harjoittajalla tulisi olla riittävät taloudelliset ja muut edellytykset hoitaa tehtäviään lainmukaisesti.

Luottotietotoiminnan harjoittamisena on perinteisesti pidetty itsenäisenä elinkeinona harjoitettavaa luottotietojen tuottamista ja luovuttamista ulkopuolisten käyttöön. Ehdotuksen mukaan luottotietotoiminnan harjoittamista koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös esimerkiksi perimistöimiston antamaan luottopääöpalveluun, jossa hyödynnetään perimistöimiston perintätehtävissään saamia yrityksen taloudellista asemaa koskevia tietoja. Käsitteen laajennus on tarpeen sääntelyn neutraalisuuden varmistamiseksi.

Luottotietotoiminnan harjoittamisen luotettavuutta ja vastuullisuutta lisättäisiin myös säätämällä luottotietotoiminnan harjoittamisen ilmoituksenvaraisuudesta, asettamalla luottotietotoiminnan harjoittajalle ankara vastuu lainvastaisesti tuotettujen yritysluottotietojen käytöstä aiheutuvasta taloudellisesta vahingosta sekä velvoittamalla toiminnan harjoittajat toteuttamaan hyvää luottotietotapaa.

Henkilöluottotietojen sääntelyn täsmentäminen

Henkilöluottotietoja käytetään paitsi luoton valvontaa ja luoton seurantaa varten, myös moniin muihin tarkoituksiin. Näistä tarkoituksista ei voimassa olevassa laissa ole säädetty yksityiskohtaisemmin. Yksityisyyden suojan toteuttamiseksi ja hyvän luottotietotavan luomiseksi ehdotetaan, että säädetä-

vään lakiin otetaan asiasta yksityiskohtaiset säännökset.

Lakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset alaikäisiä koskevien tietojen merkitsemisestä luottotietorekisteriin. Tämän tarkoituksena on osaltaan kiinnittää huomiota alaikäisten asemaan luotonannossa.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Vaikutukset kansalaisiin

Ehdotetussa luottotietolaissa säänneltäisiin nykyistä tarkemmin, mihin käyttötarkoitukseen henkilöluottotietoja saa käyttää. Siten lakiehdotus jossain määrin tehostaisi luonnollisten henkilöiden oikeusturvaa sekä lisäisi luottotietotoiminnan avoimuutta. Samaan suuntaan vaikuttavat myös luottotietojen laadun ja informatiivisuuden parantamiseen tähtäävät ehdotukset. Luottotietorekisteriin saisi ehdotuksen mukaan tallettaa myös henkilön luottokelpoisuusluokkaa koskevan tiedon. Tämä saattaa parantaa rekisteröidyn luottokelpoisuutta etenkin sellaisissa tilanteissa, joissa luottotietoja käyttävät muut kuin riskinhallinnan asiantuntijat.

Maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisaikaan vaikuttaisi ehdotuksen mukaan lyhentävästi velallisen maksuhäiriömerkinnän aiheuttaneen saatavan suoritus. Siten rekisteröity voisi nykyistä helpommin omalla maksukäyttämismisellään vaikuttaa säilyttämisaikojen pituuteen.

Alaikäisiä koskevien tietojen tallettamista luottotietorekisteriin rajoittavat säännösehdoitukset saattavat vähentää kulutusluottojen myöntämistä alaikäisille.

Säädettäväksi ehdotettu oikeus saada kohtuullista korvausta vastaan luottotietoja myös yksittäistapauksissa merkitsee, että kuluttajat ja pienyritykset voivat aikaisempaa paremmin varmistua sopimuskumppaninsa luotettavuudesta taloutensa kannalta merkittävässä luotto- ja toimitusriskejä koskevissa hankinnoissa.

4.2. Vaikutukset yrityksiin

Kuten edellä on todettu, yleiseltä kannalta on tärkeää, että luottotietotoiminta ei saa sellaisia muotoja ja ettei siinä käytetä sellaisia menetelmiä, jotka kohtuuttomasti vaikeutta-

vat elinkelpoista yrittäjätoimintaa. Tämän vuoksi yritysluottotietojen sääntely jo sellaisenaan luo vakautta ja ennustettavuutta yritystoimintaan.

Luottotietojen saatavuus parantaa yritysten toimintamahdollisuuksia rahoituksen järjestämisessä sekä sopimussuhteisiin liittyvien riskien vähentämisessä muun muassa tavara-luototuksessa sekä palvelu- ja urakkasopimusten hallinnoinnissa. Luottotiedoilla on erityistä merkitystä yrityksille, joilla ei ole käytettävissä vakuuksia tai riskienhallinnallista erityisosaamista. Lakiehdotuksen mukaan luottotietorekisterin pitäjällä olisi velvollisuus antaa tietoja yksittäistapauksissa kaikille.

Yrityksiä ja yrityksiin vastuuhenkilöitä koskevien tietojen sääntely suhteuttaa myös aikaisemmin yritys-elämässä mukana olleiden ja esimerkiksi konkurssin tehneiden mahdollisuuksia osallistua yritystoimintaan ilman, että kyseisen yrityksen luottotiedot tai luotto-luokitus siitä kärsisi. Tätä on pidettävä tärkeänä yritystoiminnan edellytysten turvaamiselle sekä yritystoimintaan liittyvän kokemuksen ja osaamisen säilymiselle.

Ehdotettu luottotietolaki parantaisi yritysten mahdollisuuksia valvoa itseään koskevien luottotietojen laatua sekä saada luottotietoja koskevat ristiriitaa aiheuttaneet kysymykset yksinkertaisella ja halvalla tavalla viranomaisten ratkaistavaksi.

Ehdotetut luottotietojen säilyttämisaajat ovat jossain määrin nykyistä lyhyempiä erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa yritykselle ei tule uusia maksuhäiriöitä. Tästä huolimatta voidaan katsoa, että yritysluottotiedoista säätäminen ei tuo merkittäviä rajoituksia yritys-luottotietojen saatavuuteen. Ehdotukset eivät myöskään merkitse rajoituksia yritys-luottotietoja tarjoavien yritysten yleisiin toiminta-edellytyksiin.

4.3. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettuun luottotietolakiin otettavat henkilöluottotietojen käsittelyä koskevat säännökset eivät muuta nykyistä tilannetta sillä tavoin, että uudistuksella olisi merkittäviä yleisiä taloudellisia vaikutuksia. Se, että laissa sallittaisiin luonnollisia henkilöitä koskevien luottotietoluokitus-tietojen tallettaminen ja luovuttaminen, voi antaa paremmat edelly-

tykset luottopäätösten tekoon erityisesti yrityksissä, joissa ei ole riskinhallinnan erityisosaamista. Maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisaikojen lyhentämisellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia, koska toistuvilla maksuhäiriömerkinnöillä olisi säilytysaikoja pidentävä vaikutus. Reaalivakuudettomien kulutusluottojen myöntämisessä luotonantaja voi estää luottoriskejään myös muun tiedonhankinnan keinoin.

Ehdotetulla yritysluottotietojen sääntelyllä ei arvioida olevan yleisesti merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Säännöksiä laadittaessa on otettu huomioon tarve ehkäistä harmaata taloutta ja muita epäterveitä menettelyjä, minkä vuoksi luottotietojen informatiivisuuden ja käyttökelpoisuuden ei voida katsoa vähenevän nykyisestä. Esitys ei myöskään rajoita yritysluottotietojen saantia.

Ehdotetut säännökset vaikuttavat käytössä oleviin luottotietorekistereihin ja niihin tallettaviin tietoihin, minkä vuoksi tietojärjestelmiin on tehtävä muutoksia.

4.4. Hallinnolliset vaikutukset

Esityksen mukaan yritysluottotietojen käsittelyyn liittyvät valvonta- ja ohjaustehtävät annettaisiin tietosuojavaltuutetun toimiston hoidettaviksi. Etukäteen arvioituna merkittävimmän asiaryhmän muodostanevat virheenoikaisua koskevat asiat, joiden määrää on kuitenkin vaikea arvioida. Tarkoituksena on toteuttaa ehdotus valtionalouden kehysten ja talousarvioiden puitteissa. Esitystä valmisteltaessa on arvioitu, että uudet tehtävät lisäävät työtä tietosuojavaltuutetun toimistossa yhden virkamiehen työmäärää vastaavasti. Lisäresurssitarve arvioidaan uusien säännösten soveltamisesta saatujen kokemusten pohjalta vuoden 2008 aikana.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Oikeusministeriö asetti toukokuussa 2002 työryhmän valmistelemaan ehdotus yleiseksi luottotietolainsäädännöksi. Työryhmän tehtävänä oli selvittää ottaen huomioon asiakkaan suoja sekä luotonantajan vastuut yleisen

luottotietolainsäädännön kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden tarve sekä laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu säädösehdotus. Sääntelyn tuli toimeksiannon mukaan kattaa sekä henkilöluottotiedot ja yrityksiä koskevat luottotiedot että yrityshenkilöitä koskevat luottotiedot. Sääntelyn tuli kohdistua ensisijaisesti niihin tilanteisiin, joissa rekisteröidyn sitoumusten hoitokykyä arvioidaan yksityisten ulkopuolisten käyttöä varten pitämien rekisterien avulla.

Työryhmän oli lisäksi selvitettävä, miten niin sanottujen positiivisten luottotietojen rekisteröintiä koskevaa sääntelyä kehitetään ottaen huomioon direktiivin 87/102/ETY viireillä oleva kokonaistarkistus sekä sen aika-taulu.

Työryhmässä oli edustajia oikeusministeriöstä, Kuluttajavirastosta, tietosuojavaltuutetun toimistosta, Suomen Pankkiyhdistyksestä, Kaupan Keskusliitosta, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, Suomen Yrittäjistä, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitosta, Suomen Kuluttajaliitosta sekä työntekijäjärjestöjen yhteisenä edustajana edustaja Akavasta.

Työryhmän tuli saada valmiiksi pääpiirteinen ehdotus uudistuksen toteuttamisesta 31 päivään tammikuuta 2003 mennessä. Ehdotus hallituksen esitykseksi tuli antaa 30 päivään huhtikuuta 2004 mennessä. Oikeusministeriön tarkoituksena oli valitun valmistelutavan avulla toteuttaa lainvalmistelun mahdollisimman suurta avoimuutta jo valmistelun alkuvaiheissa ja siten edistää asiasta kiinnostuneiden mahdollisuuksia osallistua lainvalmisteluun.

Työryhmä jätti oikeusministeriölle laatimansa keskustelumuistion uudistuksen suuntaviivoista helmikuussa 2003. Muistion sisälsi kuvauksen niistä vaihtoehtoisista sääntelyistä, joita voidaan tai on sisällytettävä uudistettavaan lainsäädäntöön. Muistio oli lausunnolla ja se oli saatavilla yleisessä tietoverkossa.

Työryhmän lopullinen mietintö (Oikeusministeriö. Työryhmämietintö 2004:17), joka sisälsi hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksen, valmistui helmikuussa 2005. Työryhmä kuuli työnsä aikana muun muassa työmarkkinaosapuolten edustajia. Tämä hallituksen esitys on laadittu työryhmän ehdotusten ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta.

5.2. Lausunnot

Työryhmän keskustelumuistiosta saatiin yhteensä 46 lausuntoa. Suhtautuminen luottotietolainsäädännön kehittämiseen oli lausunnoissa pääosin myönteistä. Näkemykset uudistuksen laajuudesta vaihtelivat.

Laajaa sääntelymallia, joka kattaa nykyisten henkilöluottotietojen ohella myös elinkeinotoimintaan liittyvien, luonnollista henkilöä koskevien luottotietojen sekä yrityksiä ja yhteisöjä koskevien luottotietojen sääntelyn, kannattivat useiden ministeriöiden lisäksi keskusrikospoliisi, tietosuojavaltuutettu, Valtakunnansyyttäjävirosto, Suomen Kuntaliitto, ammattiliitot sekä kuluttajien ja velallisten etujärjestöt. Suppeamman sääntelyn kannalla olivat valtiovarainministeriö ja luottotietotoiminnan harjoittajien lisäksi Suomen Pankkiyhdistys, Teollisuuden ja työnantajien keskusliitto, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ja Kaupan Keskusliitto.

Yritysluottotietojen käsittelyn avoimuutta sekä rekisteröidyn oikeusturvan ja oikeussuojakeinojen sääntelyä tietojen virheettömyyden varmistamiseksi pidettiin perusteltuna. Toisaalta katsottiin, ettei yritysluottotietojen rekisteröintiä ja käsittelyä ole tarpeen säännellä yhtä yksityiskohtaisesti kuin henkilöluottotietojen käsittelyä.

Myös luottotietotoiminnan harjoittajien toiminnan sääntely ja valvonta tietojenkäsittelyä laajemminkin sai kannatusta. Sen sijaan toimialakohtaisten väärinkäytösjärjestelmien yksityiskohtaisempaan sääntelyyn ei nähty juurikaan tarvetta. Nykyistä tietosuojalautakunnan lupakäytäntöä pidettiin tältä osin toimivana ratkaisuna.

Näkemykset luotonhakijoiden arvioinnissa käytettävien luokitus- ja pisteytysjärjestelmien sääntelyn tarpeesta vaihtelivat. Sääntelyä pitivät perusteltuna keskusrikospoliisin ja tietosuojavaltuutetun lisäksi myös Stakes, Kuluttajavirosto ja Suomen Kuntaliitto. Toisaalta sääntelyä eivät pitäneet tarpeellisena luottotietotoiminnan harjoittajien ohella muun muassa valtiovarainministeriö, Rahoitustarkastus, Takuu-Säätiö, Suomen Pankkiyhdistys ja Keskuskauppakamari. Tällaiselle menettelylle asetettavien vaatimusten täsmällistä määrittelyä ja niiden noudattamisen valvontaa pidettiin vaikeana.

Luottotietojen käyttöä henkilön luotettavuuden arvioinnissa pidettiin perusteltuna silloin, kun kysymys on tehtävistä, jotka sisältävät merkittävää taloudellista vastuuta. Luottotietorekisterin tietosisällön osalta kannatusta lausunnoissa sai sekä se, että velkoja velvoitettaisiin ilmoittamaan luottotietorekisteriin maksuhäiriömerkinnän aiheuttaneen saatavan suorittamisesta, että nykyinen käytäntö, jonka mukaan velallinen voi ilmoittaa rekisterinpitäjälle maksun suorittamisesta. Kannatusta lausunnoissa sai myös se, että luottotietorekisteristä ilmenisi eri merkintöjen liittyminen samaan saatavaan sekä merkinnän liittyminen takaajan asemaan.

Työryhmän keskustelumuistiosta käsiteltiin myös kysymystä niin sanotuista positiivisista luottotiedoista. Saadussa lausuntopalautteessa positiivisten luottotietojen keskitettyyn rekisteröintiin suhtauduttiin varauksellisesti, joskin myös rekisteriä puoltavia kannanottoja esitettiin. Useat asian kannalta keskeiset lausunnonantajat totesivat, ettei positiivisten luottotietojen tallettaminen nykyisten maksuhäiriötietojen tapaan ole tarpeen eikä perusteltua.

Työryhmän lopullinen ehdotus luottotietolaiksi lähetettiin lausunnonlehdelle 47 taholle. Pyydettyjä ja oma-aloitteisesti annettuja lausuntoja saatiin yhteensä 37, joista yksi oli palansaajakeskusjärjestöjen yhteinen.

Arviot työryhmän ehdotuksesta olivat yleispiirteiltään suhteellisen myönteisiä. Lausunnoista ilmeni erilaisia käsityksiä lähinnä neljästä eri seikasta: 1) kattaako säädettävä laki myös yritysluottotiedot; 2) laajennetaanko rekisterin tietosisältöä siten, että myös maksuhäiriön taustalla olevia tietoja voidaan rekisteröidyn pyynnöstä tallettaa; 3) lyhennetäänkö rekisterimerkintöjen säilyttämisaikojat; sekä 4) mitä tietoja saa käyttää luotto- luokituksessa.

Suomen Yrittäjät pitivät yritysluottotietojen sääntelyä tarpeellisena. Vaikka muut elinkeinonelämää ja luottoalaa edustavat järjestöt katsoivat yritysluottotietojen sääntelyn olevan tarpeetonta, ne pitivät työryhmän ehdotuksia kuitenkin pääosin hyväksyttävänä näiltäkin osin.

Luottokunta ja Suomen Asiakastieto eivät pitäneet tarpeellisena tietojen tallettamista luottotietorekisteriin maksuhäiriön syistä. Muut asiasta käsityksenä ilmaisseet pitivät ehdo-

tuksia perusteltuina. Suomen Yrittäjät korostivat ehdotuksen merkitystä luottotietorekisterin tietojen oikeellisuuden parantajana.

Ehdotusta maksuhäiriötietojen tallettamisaikojen lyhentämistä ja porrastamista piti perusteltuna ja tarpeellisena muun muassa opetusministeriö, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Suomen Yrittäjät ja työntekijäjärjestöt. Elinkeinoelämän ja luottoalan järjestöt sen sijaan vastustivat säilyttämisaikojen lyhentämistä. Keskusrikospoliisi korosti tarvetta ottaa säilyttämisaajoissa huomioon poliisin tarpeet.

Suomen Pankki piti lausunnossaan tärkeänä, että työryhmän ehdotukset yritysten luottokelpoisuusluokituksessa käytettävien tietojen sääntelystä eivät johtaisi siihen, että yritysten luottokelpoisuusluokitus ei olisi vertailukelpoista kansainvälisten luokitusten kanssa.

Suomen Asiakastieto ja Suomen Pankkiyhdistys ehdottivat, että luottotierekisteriin talletettaisiin ja siitä luovutettaisiin tieto myös rekisteröityyn kohdistuneiden kyselyjen määräästä. Elinkeinoelämän ja luottoalan järjestöt puolsivat myös rekisterien tietosisällön täydentämistä nykyistä laajemmin tiedoilla ulosotosta. Toisaalta Kuluttajavirasto ja -asiamies katsoivat, ettei kattavampien ulosototietojen tallettamiseen ole aihetta.

Työryhmän ehdotuksia rekisteröidyn oikeuksista ei vastustettu. Suomen Asiakastieto, Suomen Perimistöimistojen Liitto ja Luottomiehet kuitenkin katsoivat, että yritysten tarkastusoikeutta ei tulisi ulottaa luottoluokitusta koskeviin tietoihin. Keskusrikospoliisi puolestaan esitti, että rekisteröidyn tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle rajattaisiin tiedon luovuttaminen esitutkintaviranomaisille tietyissä tilanteissa.

Verohallitus suhtautui varauksellisesti siihen, että verohallinto voisi ilmoittaa verosääntäviä koskevia tietoja luottotietorekisteriin. Asia tulisi jättää myöhemmän valmistelun varaan.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Luottotietolainsäädännön kokonaisuudistusta valmistellut työryhmä esitti mietinnössään, että luottotietojen käsittelyä työelämässä koskevat säännökset otettaisiin yksityi-

syyden suojasta työelämässä annettuun lakiin ja että asia valmisteltaisiin näiltä osin kolmikantaisesti. Oikeusministeriö onkin siirtänyt asian valmistelun näiltä osin työministeriölle.

Hallituksen esitykseen sisältyvät säännökset on laadittu siten, että ennen yksityisyyden suojasta annetun lain täydentämistä luottotietojen käsittelyä koskevalla erityissäännöksillä asia jäisi henkilötietolain varaan, kuten nykyisinkin.

Eduskunnalle annettiin kesäkuussa 2006 hallituksen esitys ulosottokaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 83/2006 vp). Esitykseen sisältyvät säännökset saata- van vanhentumisesta sen täytäntöönpanokelpoisuuden lakkaamisen johdosta samoin kuin säännökset alaikäisestä koskevan ulosottoasian käsittelystä sekä kiellosta luovuttaa ulosottorekisteristä alle 15-vuotiasta koskevia tietoja. Ehdotettuun luottotietolakiin on otettu säännökset saata- van täytäntöönpanokelpoisuuden lakkaamisen vaikutuksista luottotietomerkintöihin samoin kuin alaikäisiä koskevien tietojen käsittelystä. Säännökset on muotoiltu kuitenkin sillä tavoin, että ne ovat sovellettavissa riippumatta siitä, miten ja missä aikataulussa uutta ulosottokaarta koskevat säännökset säädetään ja saatetaan voimaan.

Oikeusministeriön luottotietolainsäädännön uudistamista valmistellut työryhmä ehdotti selvitettäväksi, voitaisiinko ulosottotietoja nykyistä laajemmin tallettaa luottotietorekisteriin. Ulosottokaarta koskevan uudistuksen vireillä olon vuoksi on tässä vaiheessa päädytty siihen, että nyt ehdotettuun luottotietolakiin ei asiasta oteta säännöksiä, vaan asia selvitetään erikseen ulosottokaaren tultua säädetyksi.

Ehdotetun luottotietolain mukaan yrityksen vastuuhenkilön luottotietoja voitaisiin käyttää muun muassa silloin, kun yrityksellä ei ole velvollisuutta valita hyväksytyä tilintarkastajaa. Nykyisin säännökset sisältyvät tilintarkastuslain (936/1994) 11 §:ään. Hallituksen esityksessä tilintarkastuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 194/2006) tilintarkastajan valitsemista koskevaa velvollisuutta kavennettaisiin nykyisestä. Ehdotetun luottotietolain säännös on muotoiltu kuitenkin sillä tavoin, että se on sovellettavissa riippumatta tilintarkastuslain uudistamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakien perustelut

1.1. Luottotietolaki

Lain nimike ja systematiikka

Lain nimikkeenä olisi luottotietolaki. Nimikkeellä korostetaan sitä, että laki olisi yleinen luottotietojen käsittelyä koskeva laki. Laki koskisi sekä luonnollista henkilöä että yrityksiä koskevien tietojen käsittelyä.

Laissa olisi 10 lukuja. Luvussa 1 olisi yleiset säännökset, kuten keskeisten käsitteiden määritelmät. Lakiehdotuksen 2 luvussa olisivat yleiset velvoitteet luottotietojen käsittelystä ja 3 luvussa luottotietotoiminnan harjoittamisesta.

Lain keskeisimmistä sääntelykohteista, luottotietorekistereistä, olisivat säännökset lain 4 – 6 luvussa. Mainituissa luvuissa määritellään luottotietorekisteriin tallettavat tiedot ja niiden säilyttämisaajat sekä se, minkälaisia tietoja voidaan käyttää luottoluokitusta muodostettaessa. Lain 4 luku koskisi luottotietorekisteriin talletettavia henkilöluottotietoja ja niiden käsittelyä. Lain 5 luvussa puolestaan olisi säännökset yrityksen perustiedoista ja liiketoimintakielloista ja 6 luvussa luottotietorekisteriin tallettavista yritysluottotiedoista ja henkilöluottotietojen käsittelystä yritysluottotietoina.

Lain 7 luvussa olisi säännökset rekisteröidyn oikeuksista ja niiden toteuttamisesta, kuten rekisterissä olevan virheellisen tiedon oikaisemisesta. Valvontaa koskevat säännökset olisivat lain 8 luvussa, erinäiset säännökset 9 luvussa ja voimaantulo- ja siirtymäsäännökset lain 10 luvussa.

1 luku. Yleiset säännökset

Luvussa on säännökset lain soveltamisalasta, lain tarkoituksesta sekä lain soveltamisalan kannalta keskeisistä määritelmistä.

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain yleisestä soveltamisalasta ja lain suhteesta muuhun lainsäädäntöön. Merkittävien osa lain säännöksistä koskisi luottotieto-

jen tuottamista ulkopuolisten käyttöön ja tätä tarkoitusta varten pidettäviä luottotietorekistereitä. Lain 2 luvun säännökset koskisivat kuitenkin myös luotonantajaa ja muita luottotietojen käsittelyyn osallistuvia, kuten niitä yrityksiä, jotka luovuttavat tietoja luottotietoina käytettäväksi. Henkilöluottotietojen käyttöä koskevia säännöksiä sovellettaisiin niin ikään luotonantajiin ja muihin, jotka aikovat käyttää henkilöluottotietoja.

Pykälän *1 momentin* mukaan lakia sovellettaisiin luottotietojen keräämiseen, tuottamiseen, tallettamiseen, luovuttamiseen, käyttöön ja muuhun käsittelyyn.

Lain soveltamisalan kannalta keskeinen luottotiedon käsite sisältyy lakiehdotuksen 3 §:ään. Luottotiedolla tarkoitettaisiin tietoja, jotka koskevat luonnollisen henkilön tai yrityksen maksukykyä tai maksuhalukkuutta taikka jotka muulla tavalla kuvaavat henkilön tai yrityksen kykyä vastata sitoumuksistaan, ja joita käytetään luottoa myönnettäessä tai luottoa valvottaessa.

Luottotiedon määritelmästä johtuu, että ehdotetun lain soveltamisala kattaisi sekä luonnollisia henkilöitä että yrityksiä koskevat luotonannossa ja luottoa myöntäessä käytettävät tiedot. Lain soveltamisala olisi siten laajempi kuin voimassa olevan henkilötietolain, joka sisältää yksityiskohtaisemmat säännökset vain kuluttajan asemassa olevien luonnollisten henkilöiden luottotietojen käsittelystä.

Laissa yrityksen käsite olisi laaja ja se kattaa erilaisessa muodossa elinkeinotoimintaa harjoittavat henkilöt, yhteisöt samoin kuin säätiöt. Yritysluottotietojen sääntelyn on määrä vahvistaa yritysluottotietotoiminnan luotettavuutta ja turvata yritystietojen saatuus sekä yritysten ja niissä toimivien oikeusturva.

Luottotietojen tuottamisella viitataan lain soveltamisalan kannalta keskeiseen toimintaan, jossa tietoja kerätään, muokataan ja luovutetaan toisten käyttöön. Merkittävin osa ehdotettuun lakiin otetuista säännöksistä koskeekin luottotietotoimintaa harjoittavien yritysten ylläpitämiä luottotietorekistereitä ja niihin liittyvää tietojenkäsittelyä.

Pykälän 2 momentin mukaan luonnollista henkilöä koskevien tietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei ehdotetussa laissa toisin säädetä. Esitykseen sisältyy ehdotus henkilötietolain muuttamisesta (lakiehdotus n:o 2), jolla kumottaisiin henkilötietolakiin nykyisin sisältyvät henkilöluottotietoja ja niiden käsittelyä koskevat säännökset. Luottotietolakiin ehdotettaviksi otetut säännökset huomioon ottaen henkilötietolain merkitys henkilöluottotietojen käsittelyssä vähenisi merkittävästi nykyisestä.

2 §. Lain tarkoitus. Pykälässä määriteltäisiin lain tarkoitus. Ehdotuksen mukaan lain tarkoituksena olisi turvata luottotietojen käsittelyssä yksityisyyden suoja sekä luonnollisten henkilöiden ja yritysten oikeus tulla arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella sekä edistää hyvää luottotietotapaa ja varmistaa luotettavien luottotietojen saatavuus.

Lain tarkoituksena olisi turvata yksityisyyden suoja sekä luonnollisten henkilöiden ja yritysten oikeus tulla arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella luottotietoja käsiteltäessä. Jo nykyiset henkilötietolain säännökset suojaavat erityisesti kuluttajan asemassa olevien henkilöiden yksityisyyden suojaa. Luottotietolain avulla on tarkoitus turvata myös yritysten ja niiden vastuuhenkilöiden oikeusturva. Oikeus tulla arvioiduksi asianmukaisten tietojen perusteella puolestaan liittyisi ensisijaisesti rekisterinpitäjän velvollisuuteen huolehtia tietojen virheettömyydestä.

Oikeusturvaa ja yksityisyyden suojaa turvaavia säännöksiä lakiehdotuksessa ovat erityisesti rekisterien tietosisältöä ja laatua sekä rekisteröityjen käyttöön annettavia oikeussuojakeinoja koskevat säännökset. Yritysten vastuuhenkilöiden aseman parantamiseksi ehdotetussa laissa säänneltäisiin, missä tilanteissa heitä koskevia tietoja voidaan käyttää yritysten luottokelpoisuutta arvioitaessa.

Hyvää luottotietotapaa voidaan pitää lain toiminnallisena tavoitteena. Hyvän luottotietotietotavan edistämiseksi pyritään siihen, että luottotietotoimintaa harjoittavat itse kehittävät tuotteitaan ja palvelujaan sellaisiksi, että lain keskeiset tavoitteet voivat toteutua. Sen on tarkoitus kannustaa kehittämään käytäntöjä, joiden avulla voidaan huolehtia sekä luotettavien luottotietojen saatavuudesta että

rekisteröityjen oikeusturvasta. Hyvän luottotietotavan keskeisestä sisällöstä säädettäisiin tarkemmin 2 luvussa.

Luottotietojen saatavuus lain tavoitteena korostaa asianmukaiseen luotonantoon liittyviä yleisiä etuja. Luotettavien luottotietojen saatavuus on edellytys luottomarkkinoiden toimivuudelle. Luottotiedot voivat osaltaan edistää tehokasta riskinhallintaa ja maksumoraalin ylläpitämistä. Tämä puolestaan auttaa pitämään luottokustannukset alhaisina. Asianmukaisten luottotietojen saatavuus voi parantaa myös yritysten ja yksityistalouksien rahoitusmahdollisuuksia ja osaltaan myötävaikuttaa harmaan talouden ehkäisemisessä.

Säännöksessä korostettaisiin luottotietojen luotettavuutta. Tällä viitataan luottotietotoiminnan merkittävyyteen päätöksenteossa. Luottotietorekisterien tietoja hyväksi käyttäen tehdään monia yksilöiden ja yritysten kannalta merkittäviä ratkaisuja, minkä vuoksi luottotietorekistereihin voidaan liittää samankaltaiset vaatimukset rekisteritietojen virheettömyydestä kuin mitä edellytetään viranomaisten ylläpitämiltä perusrekistereiltä. Se, että luottotiedot ovat asianmukaisia ja virheettömiä, on sekä luottotietoja käyttävien että luottotietojen kohteiden kannalta tärkeää.

3 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan otettaviksi sen soveltamisalan kannalta keskeiset määritelmät. Ehdotettuun pykälään sisältyvät luottotiedon, yrityksen, yrityksen vastuuhenkilön, rekisteröidyn, henkilöluottotiedon, yritysluottotiedon, luottotietotoiminnan ja luottotietorekisterin määritelmät.

Luottotiedolla tarkoitettaisiin ehdotetun 1 kohdan mukaan tietoja, jotka koskevat luonnollisen henkilön tai yrityksen maksukykyä tai maksuhalukkuutta taikka jotka muulla tavalla kuvaavat henkilön tai yrityksen kykyä vastata sitoumuksistaan ja joita käytetään luottoa myönnettäessä tai luottoa valvottaessa.

Luottotiedon käsite määräytyisi siten sekä tietosisällön että tiedon käyttötarkoituksen perusteella. Ehdotettu määritelmä on jossain määrin suppeampi kuin voimassa olevassa henkilötietolaissa. Luottotiedon käsitteen rajaaminen mahdollisimman tarkkaan on tarpeen erityisesti henkilötietojen suojan ja sen sääntelyn kannalta. Henkilötietojen suojan yleisiin periaatteisiin kuuluu tietojen tarkka-
piirteinen käyttötarkoituksen määrittely ja

vaatimus siitä, että tietoja ei käytetä vastoin ennakolta määriteltyä käyttötarkoitusta (käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate). Vaikka käyttötarkoitus olisi määritelty laissa suppeasti, henkilöluottotietoja saisi käyttää eräissä muissakin tilanteissa, kuten lakiehdotuksen 19 §:stä ilmenee.

Luottotiedon määritelmällä on ehdotetussa sääntelyjärjestelmässä erilainen merkitys sen mukaan, onko kysymys henkilöluottotiedoista vai yritysluottotiedoista. Lakiehdotuksen yritysluottotietoja koskevilla säännöksillä ei rajoitettaisi yritysluottotietojen käyttöä. Tämä on asianmukaista ottaen huomioon, että yrityksiä koskevia tietoja on vapaasti saatavissa useista viranomaisten rekistereistä.

Luottotietojen pääasiallinen käyttötarkoitus on luotonanto. Lakiehdotukseen ei sisälly luoton tai luotonannon määritelmää. Yleisesti voidaan todeta, että luotonannolla ymmärretään rahalainojen lisäksi sellaisia maksujärjestelyjä, joissa maksu suoritetaan eriaikaisesti vastasuorituksen kanssa. Luotonanto kattaa siten esimerkiksi yritysten väliset tavara- ja palvelusluotot sekä kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan väliset sopimukset. Luoton valvonnalla tarkoitetaan luotonantajan toimenpiteitä, joiden avulla seurataan luotonantajan maksukäyttäytymistä ja varmistetaan saatavan perintä.

Luottotiedon määritelmään kuuluu, että tieto kuvaa henkilön tai yrityksen maksukykyä, maksuhalukkuutta tai muutoin näiden kykyä suoriutua sitoumuksistaan. Maksukyvyllä viitataan henkilön tai yrityksen kykyyn pitää taloutensa tasapainossa siten, että tämä pystyy asianmukaisesti hoitamaan luottonsa. Maksukykyyn liittyy ainakin osatekijänä myös luotonhakijan taloudellinen asema. Maksuhalukkuudella puolestaan viitataan maksukykyä laajemmin maksutapaan ja siihen huolellisuuteen, millä henkilö tai yritys hoitaa maksuvelvoitteitaan.

Tiedoilla, joiden on muulla tavoin tarkoitus kuvata rekisteröidyn kykyä vastata sitoumuksistaan, viitataan paitsi taloudelliseen asemaan, myös henkilön toimintakelpoisuuteen. On syytä huomata, että luonnollisen henkilön tuloja ja omaisuutta koskevia tietoja ei sisälly lakiehdotuksessa tarkoitettuihin luottotietorekistereihin. Kuten yleisperusteluissa on todettu, lakiehdotukseen ei sisälly säännöksiä luonnollisten henkilöiden luottojen rekiste-

röinnistä (niin sanotut positiiviset luottotiedot). Yritysten taloudellista asemaa koskevia tietoja sen sijaan sisältyy luottotietorekistereihin, koska niissä on tiedot yritysten tilinpäätöksistä.

Luottotietorekistereihin tallettavat tiedot ovat useimmiten vain osa siitä tietoaineistosta, jota luotonantaja käyttää luottopäätöksiä ja muita luottoon liittyviä ratkaisuja tehdessään. Luottotietorekistereihin tallettavien tietojen voidaan kuitenkin todeta kuvaavan kaikkia luottotiedon määritelmässä mainittuja seikkoja. Merkittävä osa tiedoista on henkilön tai yrityksen aikaisempaan maksukäyttäytymiseen liittyviä tietoja. Maksun viivästymistä koskevista maksuhäiriötiedoista maksukykyä kuvaavina tietoina voidaan pitää esimerkiksi tietoa siitä, että henkilö on ulosotossa todettu varattomaksi. Henkilön kykyä muutoin hoitaa sitoumuksiaan kuvaavat ennen muuta tiedot toimintakelpoisuudesta.

Ehdotetun pykälän 2 kohdan mukaan yrityksellä tarkoitettaisiin yksikköä, joka yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:n 1 momentin 1–5 kohdan mukaan on rekisteröitävä yritys- ja yhteisötietojärjestelmään. Määritelmän sitominen yritys- ja yhteisötietolain määritelmiin on tarkoituksenmukaista luottotietotoiminnan ja siihen kuuluvan massamuotoisen tietojenkäsittelyn kannalta. Yritysluottotietoja sisältäviin rekistereihin tallettavat tiedot hankitaan merkittävilta osin viranomaisten rekistereistä.

Ehdotetussa 2 kohdassa viitattujen säännösten mukaan yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröidään: 1) elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö ja kuolinpesä; 2) avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys, säätiö ja muu yksityisoikeudellinen oikeushenkilö; 3) valtio ja sen laitos, kunta, kuntayhtymä, seurakunta ja muu uskonnollinen yhdyskunta sekä muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö; 4) eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä; sekä 5) ulkomaisen yhteisön tai säätiön Suomessa oleva sivuliike.

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän kantarekistereitä ovat Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämät kauppa- ja säätiörekisteri sekä verohallinnon ylläpitämät työnantaja-, ennakkoperintä- ja arvonnalisäverovelvollisten rekisterit. Yritykset ja yhteisöt, jotka on rekisteröity mainittuihin rekistereihin, merki-

tään myös yritys- ja yhteisötunnusrekisteriin. Kuten edellisestä jo käy ilmi, yrityksellä on ehdotetussa laissa tavanomaista laajempi sisältö. Määritelmän piiriin kuuluu esimerkiksi säätiö, joka ei harjoita elinkeinotoimintaa.

Ehdotetussa 3 kohdassa määriteltäisiin yrityksen vastuuhenkilön käsite. Käsite on tärkeä osoitettaessa, missä tapauksissa yritystoiminnassa mukana olevien luonnollisten henkilöiden luottotietoja voidaan käyttää yrityksen luottokelpoisuuden arvioinnissa.

Ehdotuksen mukaan yrityksen vastuuhenkilöllä tarkoitettaisiin henkilöä, joka merkitään viranomaisen julkiseen rekisteriin yhtiömiehenä, vastuunalaisena yhtiömiehenä, toimitusjohtajana, yrityksen hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä tai henkilönä, jolla on prokura- tai nimenkirjoitusoikeus.

Viranomaisen julkisia ehdotetussa säännöksessä tarkoitettuja rekistereitä olisivat kaupparekisteri, yhdistysrekisteri, säätiörekisteri sekä yritys- ja yhteisötunnusrekisteri.

Ehdotus merkitsee, että yrityksen vastuuhenkilötiedoilla tarkoitettaisiin luottotietoja, jotka koskevat avoimen yhtiön yhtiömiestä tai kommandiitti-yhtiön vastuunalaista yhtiömiestä ja toimitusjohtajaa taikka osakeyhtiön, tai sen emoyhtiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsentä tai toimitusjohtajaa sekä osakeyhtiön hallituksen varajäsentä, osuuskunnan hallituksen tai hallintoneuvoston jäsentä tai toimitusjohtajaa, taikka henkilöä, jolla on prokura- tai nimenkirjoitusoikeus. Lakiehdotuksen 22 §:ssä on säännökset niitä tilanteita varten, joissa rekisterinpitäjä katsoo tarpeelliseksi tehdä vastuuhenkilöistä luottotietorekisteriin merkinnän, joka poikkeaa viranomaisen rekisteristä saatavista tiedoista. Tällaisiinkin merkintöihin sovellettaisiin lakiehdotuksen 22 §:n 3 momentin mukaan lain yrityksen vastuuhenkilöitä koskevia säännöksiä.

Pykälän 4 kohtaan sisältyisi rekisteröidyn määritelmä. Ehdotuksen mukaan rekisteröidyllä tarkoitettaisiin henkilöä tai yritystä, joita luottotieto koskee. Siten käsite on varsin laaja eikä välttämättä edellytä, että kysymys olisi vain luottotietorekisteriin talletetusta tiedosta. Yrityksen puolesta rekisteröidyn oikeuksia voivat käyttää ne henkilöt, jotka muutoinkin ovat toimivaltaisia toimimaan yrityksen puolesta. Lakiehdotuksen 30 §:ssä on säännökset yrityksen vastuuhenkilön oi-

keudesta tarkastaa yritystä koskevat luottotiedot.

Henkilöluottotiedon määritelmä sisältyisi pykälän 5 kohtaan. Ehdotuksen mukaan henkilöluottotiedolla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä koskevia luottotietoja ja niiden yhteydessä käsiteltäviä luonnollisen henkilön yksilöinti- ja toimintakelpoisuustietoja.

Yksilöintitietojen määrittelemisen tässä yhteydessä luottotiedoiksi on tarpeen luottotietorekisterin luonteen vuoksi. Tieto siitä, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot on merkitty luottotietorekisteriin, voi jo sellaisenaan luoda käsityksen siitä, että henkilöllä on maksuhäiriöitä.

Ehdotettu määritelmä olisi laajempi kuin henkilötietolaissa nykyisin omaksuttu henkilöluottotiedon käsite, koska se kattaisi myös yritystoiminnassa vastuuhenkilönä toimivaa henkilöä koskevat tiedot. Luonnollisen henkilön yksilöinti- ja toimintakelpoisuustiedot määriteltäisiin lain 12 §:ssä. Näihin kuuluisivat muun ohella tiedot henkilön yrityskytkennoista. Ehdotetussa laissa yrityksen vastuuhenkilöitä koskevat luottotiedot olisivat aina henkilötietoja. Tämä ratkaisu on tarpeellinen muun ohella henkilötietojen suoja koskevan direktiivin soveltamisalan vuoksi.

Pykälän 6 kohdan mukaan yritysluottotiedolla tarkoitettaisiin yrityksen maksutapaa, maksuhäiriöitä ja luottokelpoisuusluokkaa sekä muita yritystä koskevia luottotietoja. Kuten määritelmästä voidaan päätellä, yrityksen perustietoja ei pidetä yritysluottotietoina. Yrityksen perustiedot määriteltäisiin lain 21 §:ssä. Kysymys on sellaisista yrityksen yksilöintiä, yritystoiminnasta vastuussa olevia ja yrityksen toimintaa yleisesti kuvaavista perustiedoista, jotka ovat saatavissa julkisista rekistereistä tai tiedoista, jotka rekisteröity on itse toimittanut luottotietorekisteriin toimittamista varten. Ehdotus merkitsee, että monet yrityksen taloudellista asemaa koskevat tiedot jäävät jo määritelmällisesti yritysluottotiedon käsitteen ulkopuolelle. Tällaisina voidaan mainita yrityksen tilinpäätöstä koskevat tiedot silloin, kun ne ovat saatavissa viranomaisten rekistereistä tai kun yritys on itse toimittanut ne rekisterinpitäjälle.

Ehdotetussa säännöksessä tarkoitetuista viranomaisten rekistereistä keskeisimpiä ovat kaupparekisteri ja yritys- ja yhteisötunnusrekisteri sekä kiinnitysrekisterit. Rekistereistä

on saatavissa monipuolisesti tietoja yritys-toiminnasta. Esimerkkinä voidaan mainita, että Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin julkisia tietoja ovat tiedot yritysten, konsernien, yhteisöjen ja ammatinharjoittajien yritys- ja yhteisötunnuksesta ja sen voimassaoloajasta, nimestä, kielitunnuksesta, kotikunnasta ja osoitteesta, oikeudellisesta muodosta, toimialasta, toiminnan sijainnista, toimipaikoista, pääasiallisista hyödykkeistä, liikevaihdon suuruusluokasta, henkilökunnan kokonaismäärästä ja henkilökunnan määrästä kunnittain, ulkomaankaupan harjoittamisesta sekä konsernien osalta konsernisuhteista.

Yritysluottotiedon käsite on lakiehdotuksessa laaja. Ehdotettu sääntely kohdistuisi pääosiltaan kuitenkin vain luottotietorekisteriin liittyvään yritysluottotietojen käsittelyyn. Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentissa on säännös, joka rajoittaisi lain soveltamista muun muassa yrityksen suostumuksella tai toimeksiannosta laadittavien luottoluokitusten laadinnassa. Lakiehdotuksen 2 luvun yleiset velvoitteet luottotietojen käsittelystä koskevat tosin yritysluottotietojen kaikkinaista käsittelyä, mutta ne ovat luonteeltaan varsin yleisluonteisia ja keskeisiä informaatio-oikeudellisia periaatteita ilmaisevia.

Pykälän 7 kohdan mukaan luottotietotoiminnan harjoittamisella tarkoitettaisiin itsenäisenä elinkeinotoimintana tapahtuvaa keräämistä, tuottamista ja luovuttamista luottotietoina käytettäviksi. Määritelmän ulkopuolelle jäisi – kuten nykyisinkin – luottolaitoslainsäädännössä tarkoitettu pankkitoimintaan tavanomaisena kuuluva luottotietotoiminta, joka perustuu pankin omiin asiakasrekistereihin. Kuten yleisperusteluissa jo on todettu, pankit eivät nykyisin harjoita lakiehdotuksessa tarkoitettua luottotietotoimintaa.

Ehdotetun pykälän 8 kohtaan sisältyy luottotietorekisterin määritelmä. Luottotietorekisterillä tarkoitettaisiin rekisteriä, johon luottotietotoiminnan harjoittaja tallettaa luottotietoja edelleen luovuttamista varten. Näiden perinteisten luottotietorekisterien lisäksi laissa luottotietorekisterillä tarkoitettaisiin myös sellaista rekisteriä, johon luottotietotoiminnan harjoittaja tallettaa asiakassuhteen perusteella saatuja tietoja yrityksistä ja jota se käyttää tehdessään ulkopuolisen lukuun luoton myöntämistä koskevia ratkaisuja. Määritelmä merkitsee, että luottotietorekiste-

rinä ei pidettäisi luotonantajan asiakasrekisteriä, jonka tietoja luotonantaja itse käyttää luoton myöntämistä koskevassa päätöksenteossaan tai luoton valvonnassa.

Lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentissa olisi säännökset luottotietorekisteriä koskevien säännösten soveltamisesta niin sanotuissa luottopäätöspalveluissa käytettäviin rekistereihin.

Pykälään ei ole otettu tietojen käsittelyn määritelmää, koska sitä voidaan pitää jo vaikiintuneena informaatio-oikeudellisena käsitteenä, jolla tarkoitetaan henkilötietolain tapaan mitä tahansa tietoihin kohdistuvaa toimenpidettä. Tämä ilmenee esimerkiksi lakiehdotuksen 1 §:stä. Lakiehdotuksessa on kuitenkin selvyysyistä käytetty käsittelyä tarkempia käsitteitä, kun se sääntelyn oikeaksi kohdentamiseksi on ollut tarpeen.

4 §. Lain soveltaminen eräissä tapauksissa. Pykälään ehdotetaan otettaviksi kaksi lain soveltamisalaa täsmentävää erityissäännöstä.

Mitä luottotietorekisterien tietosisällöstä säädetään, sovellettaisiin ehdotetun 1 momentin mukaan myös sellaisiin elinkeinonharjoittajan toimeksiantosuhteidensa perusteella saamiin ja asiakasrekisteriin talletettuihin yritystä koskeviin tietoihin, joita elinkeinonharjoittaja käyttää tehdessään ulkopuolisen lukuun luoton myöntämistä koskevia ratkaisuja.

Käytännössä tällaista niin sanottua luottopäätöspalvelua annetaan eräissä perimistointoissa, jotka käyttävät toimeksiantajan lukuun tekemissään luotonantopäätöksissä hallussaan olevia, perimistoimeksiantoja varten eri toimeksiantajilta saamia tietoja.

Ehdotus merkitsee, että luottopäätöspalveluja antava ei saisi käyttää luottopäätöspalvelutehtävän toimeksiantajan antamien tietojen lisäksi muita kuin sellaisia tietoja, jotka ehdotetun lain mukaan voidaan tallettaa luottotietorekisteriin. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että ehdotettava sääntely kohtelisi yhdenvertaisesti luottopäätöspalveluja antavia yrityksiä ja varsinaisia luottotietoyhtiöitä.

Säännös koskee vain ulkopuolisen lukuun suoritettavia luoton myöntämistä koskevien ratkaisujen tekemistä. Siten luottotietotoiminnan harjoittamisena ei pidettäisi luottopäätösten antamista yhden samaan konserniin kuuluvan yrityksen tehtäväksi.

Luottotietojen tuottamista omien asiakas-

rekisterien perusteella on arvioitava ottamalla huomioon muu lainsäädäntö. Henkilörekisterin pitäjää sitoo henkilötietolaissa säädetty velvoitteet, muun muassa tietojen käyttötarkoitussidonnaisuus sekä vaitiolovelvollisuus. Siten sellaisista asiakasrekistereistä, jotka ovat henkilörekistereitä, ei voi luovuttaa tietoja tai käyttää niitä toisen lukuun muutoin kuin lainsäädännössä erikseen osoitetuissa tapauksissa.

Ehdotetun lain mukaan estettä ei kuitenkaan ole sille, että yritys itse käyttää luoton myöntämistä harkitessaan siihen asiakassuhteessa olevien henkilöiden ja yritysten taloudellista asemaa ja maksukäyttäytymistä koskevia, sen omaan asiakasrekisteriin talletettuja tietoja. Tällaiset tiedot voidaan antaa myös luottopäättöpalveluja antavalle yritykselle, jollei luovuttamiselle ole estettä muun lain mukaan.

Säännös ei siten aseta mitään esteitä sille, että esimerkiksi luottolaitokset käyttävät omissa asiakasrekistereissään olevia tietojaan nykyisellä tavalla päätöksenteossaan luottolaitostoiminnan riskienhallinnan toteuttamiseksi niin sanotussa Basel II-uudistuksessa (KOM 2004 486 lopullinen) edellytetyn vakavaraisuuslaskennan mukaisesti.

Luottotietotoiminnan harjoittamista koskevia lain 10 ja 38 §:n säännöksiä ei ehdotetun 2 momentin mukaan sovellettaisi elinkeinotoimintaan, jossa luottoluokitus laaditaan ja luottoluokitus tietoja luovutetaan joko pörssi-yhtiöistä tai yrityksen suostumuksella tai toimeksiannosta. Tällaista arviointitoimintaa (rating) harjoittavat useat kansainväliset yhtiöt. Tällaiseen toimintaan ei ole katsottu sopivaksi soveltaa tavanomaiselle luottotietorekisterin pitäjälle säädettyä palveluvelvoitetta eikä velvollisuutta tehdä toiminnasta ilmoitus tietosuojaviranomaisille.

2 luku. Yleiset velvoitteet luottotietojen käsittelyssä

Luvussa on säännökset hyvästä luottotietotavasta sekä siihen kuuluvista velvollisuuksista huolehtia luottotietojen laadusta sekä tietoturvallisuudesta ja luottotietojen käytön valvonnasta. Luvun säännökset kohdistuvat luottotietotoiminnan harjoittajan lisäksi myös luottotietojen käyttäjään sekä luottotietoja

muutoin käsitteleviin, kuten luottotietorekisterin teknisiin ylläpitäjiin. Luvun säännökset kohdistuisivat myös luotonantajaan, joka käyttää omaa asiakasrekisteriään luottoa myönnettäessä samoin kuin siihen, joka luovuttaa tietoja luottotietorekisteriä varten.

5 §. Hyvä luottotietotapa. Pykälä sisältäisi perussäännöksen hyvän luottotietotavan noudattamisesta ja hyvän luottotietotavan sisällyttä. Hyvään luottotietotapaan kuuluisi ehdotuksen mukaan huolellisuuden noudattaminen sekä huolenpito luottotiedon kohteen oikeusturvan kannalta keskeisistä tekijöistä.

Ehdotetun pykälän mukaan luottotietotoiminnan harjoittajan, luottotiedon käyttäjän ja luottotietoja muutoin käsittelevän on noudatettava toiminnassaan huolellisuutta sekä pidettävä huolta keskeisten tietosuoja- ja tietoturvallisuusperiaatteiden toteuttamisesta.

Ehdotetun pykälän 1 kohdan mukaan huolenpitovelvoite koskee sitä, että luottotietojen laadusta, rekisteröityjen tiedonsaantioikeuksien toteutumisesta sekä tietojärjestelmien tietoturvallisuudesta ja käsittelyn valvonnasta huolehditaan asianmukaisesti.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan luottotietotoimintajoiden on pidettävä huolta siitä, että rekisteröityjen yksityisyyden suojaa ei rajoiteta ilman laissa säädettyä perustetta. Ehdotetussa 3 kohdassa puolestaan edellytetään, että oikeutta tulla arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisen tietojen perusteella ei vaaranneta.

Hyvän luottotietotavan vaatimuksella on useammanlaisia vaikutuksia. Se ohjaa luottotietotoiminnan harjoittajia ja muutoin luottotietoja käsitteleviä kehittämään toimintojaan ja valitsemaan erilaisista vaihtoehdoista sen, joka parhaiten edistää lain tarkoitusta. Ehdotettu säännös vaikuttaa myös yleisohjeena lain soveltamiseen esimerkiksi ratkaistaessa virheen oikaisua koskeva vaatimus.

6 §. Luottotietojen laatu ja tietolähteet. Pykälässä säädettäisiin luottotietojen laadusta ja käytettävistä tietolähteistä. Luottotietoina saisi pykälän 1 momentin mukaan käyttää ja muutoin käsitellä vain sellaisia tietoja, jotka on saatu luotettavista lähteistä ja jotka ovat tarpeellisia ja asianmukaisia kuvaamaan rekisteröidyn maksukykyä ja maksuhalukkuutta tai kykyä vastata sitoumuksistaan.

Vaatus luotettavista tietolähteistä johtuu ehdotetun lain 2 §:stä ilmaistusta lain tarkoituksesta. Luottotietojen käsittelyssä on pidet-

tävä huolta siitä, että henkilöä ja yritystä arvioidaan oikeiden tietojen perusteella. Huomion kiinnittäminen käytettävien tietolähteiden luotettavuuteen on tarpeellista paitsi tietojen laadun varmistamiseksi, myös luottotietotoiminnan harjoittajan oman vastuun kannalta.

Ehdotuksen mukaan arkaluonteisia henkilötietoja ei saisi käyttää luottotietoina, jollei niin ole laissa säädetty tai lain nojalla annettussa päätöksessä määrätty. Arkaluonteisia tietoja ovat muun muassa tiedot, jotka on tarkoitettu kuvaamaan henkilön etnistä alkuperää, seksuaalista käyttäytymistä ja rikollista toimintaa. Henkilötietoja sisältävistä toimialakohtaisista ja arkaluonteisia henkilötietoja sisältävistä rekistereistä merkittävimpiä ovat väärinkäytösten estämiseksi tarkoitetut pankkien sekä vakuutusalan väärinkäytöstietojen käsittelyjärjestelmät. Järjestelmät perustuvat joko kokonaan tai osaksi tietosuojalautakunnan lupaan. Niistä olisi perustuslain vuoksi asianmukaista säätää laissa. Lainkohdassa olisi kuitenkin säännös, joka mahdollistaisi tietosuojalautakunnan lupaan perustuvien rekisterien ja tietojenvaihtojärjestelmien käytön.

Ehdotetut 2 ja 3 momentti sisältäisivät henkilöluottotietoja koskevan erityissäännöksen. Ehdotetun 2 momentin mukaan luottotietoina käytettävät henkilötiedot olisi hankittava rekisteröidyltä itseltään tai niistä viranomaisten rekistereistä, joihin kyseisiä tietoja talletetaan yleistä käyttöä varten taikka luottotietorekisteristä, jollei rekisteröity ole antanut muuhun suostumustaan tai jollei laissa erikseen toisin säädetä tai lain nojalla tehdysä päätöksessä määrätä. Avoimuusvaatimus liittyy luotonannossa toteutettavaan luottotietojen hankintaan. Se ei siten merkitse nykyistä laajempaa perusteluvollisuutta asiakassuhteesta kieltäytymiselle.

Säännös on katsottu tarpeelliseksi henkilötietojen suojan ja siihen liittyvän avoimuuden vaatimuksen vuoksi. Luotonmyöntämistä koskeva ratkaisu voi olla luoton hakijan kannalta merkittävä ja hänen elinolosuhteisiinsa keskeisesti vaikuttava ratkaisu erityisesti kysymyksen ollessa pitkäaikaisista luotoista, kuten asuntolainoista.

Säännöksessä lueltaisiin ne tietolähteet, joista luottotietoina käytettävät tiedot voidaan hankkia. Luottotietorekisterien lisäksi

voitaisiin käyttää viranomaisten julkisista rekistereistä saatavia tietoja. Tällaisia ovat esimerkiksi ulosoton tietojärjestelmä ja velkasaneerausrekisteri.

Tietoja voitaisiin hankkia luotonhakijan suostumuksella myös yksityisiltä, kuten työnantajalta. Esimerkiksi vakiomallisissa kulutusluottohakemuksissa usein tiedustellaan luotonhakijan työpaikkaa sekä palkan suuruutta. Luotonhakijan suostumuksella luotonantaja voi tarkistaa luotonhakijan ilmoittamat tiedot. Samalla tavoin menetellen luotonantaja voi myös tarkistaa luotonhakijan ilmoittamat tiedot aikaisemmista luotoistaan. Siten ehdotettu säännös ei heikennä luotonantajan mahdollisuuksia tiedonsaantiin. Avoimuuden lisäämisen voi pikemminkin arvioida selkeyttävän luotonannon osapuolen asemaa sekä edistävän hyviä käytäntöjä.

Pykälän 3 momentissa olisi erityissäännös, jonka mukaan ehdotetun 2 momentin säännökset eivät estäisi luotonantajaa käyttämästä sellaisia rekisteröidyn taloudellista asemaa ja maksukäyttäytymistä koskevia tietoja, joita luotonantaja on saanut sen ja rekisteröidyn välisen asiakassuhteen perusteella ja jotka on talletettu luotonantajan asiakasrekisteriin. Lainkohdassa tarkoitettaisiin tietoja, jotka luotonantaja voi laillisesti tallettaa asiakasrekisteriinsä. Siten esimerkiksi luottolaitokset voivat käyttää tietoja asiakkaansa velkasuhteista luottolaitokseen.

Momentin mukaan luottotietojen hankinta voisi perustua myös muuhun sääntelyyn. Tällaisesta sääntelystä esimerkkinä ovat luottolaitoslain 94 §:n 3 momentti, jossa säädetään oikeudesta luovuttaa saman ryhmittymän sisällä asiakastietoja muun muassa riskienhallintatarkoituksessa. Tietojen käyttöoikeus voisi perustua myös lain nojalla tehtyyn päätökseen. Maininta on tarpeen erityisesti tietosuojalautakunnan päätöksiin perustuvien väärinkäytöstietojen sisältävien ja välittävien järjestelmien käytön kannalta, kunnes järjestelmistä säädetään lailla.

7 §. *Tietoturvallisuus ja luottotietojen käsittelyn kirjaaminen.* Koska luottotietoja käytetään rekisteröityjä koskevassa päätöksenteossa, on niiden käsittelyssä pyrittävä estämään kaikenlainen laiton käsittely ja muu tietojen laatua uhkaava toiminta. Ehdotetun pykälän 1 momentti sisältäisi yleiset velvoitteet tietoturvallisuudesta sekä 2 momentti henki-

löluottotietoja koskevan erityissäännöksen.

Pykälän *1 momentin* mukaan luottotietojen käsittelyssä on toteutettava tarpeelliset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet tietojen suojaamiseksi asiattomalta pääsylvä tietoihin taikka vahingossa tai laittomasti tapahtuvalta tietojen hävittämiseltä, muuttamiselta, luovuttamiselta, siirtämiseltä taikka muulta laittomalta käsittelyltä. Toimenpiteiden toteuttamisessa on otettava huomioon käytettävissä olevat tekniset mahdollisuudet, toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset, käsiteltävien tietojen laatu, määrä ja ikä sekä käsittelyn merkitys rekisteröityjen yksityisyyden suojan ja oikeusturvan kannalta.

Tietoturvaluustoimenpiteiden tarkoituksena on varmistaa, että tietojen luottamuksellisuus, eheys ja saatavuus turvataan. Tietojen eheydellä tarkoitetaan sitä, etteivät tiedot muutu laittomasti tahallisen teon tai vahingon seurauksena. Rekisterien käytön valvonta edellyttää paitsi teknisiä järjestelyjä myös organisatorisia toimenpiteitä, joilla esimerkiksi osoitetaan, kenellä on oikeus tehdä muutoksia rekisteriin. Käytön valvontaan kuuluu myös se, että säännönmukaisin toimenpitein varmistetaan siitä, että tietoja käytetään vain laissa määriteltyihin tarkoituksiin. Tämä koskee erityisesti henkilöluottotietojen käyttöä.

Ehdotetussa säännöksessä edellytetään asianmukaisia tietoturvaluustoimenpiteitä. Asianmukaisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon laissa lueteltavat tekijät. Huomion kiinnittäminen toimenpiteiden aiheuttamiin kustannuksiin ja käsiteltävien tietojen laatuun merkitsee suhteellisuusperiaatteen huomioon ottamista. Koska yritysluottotietojen käyttöä ei laissa rajoitettaisi tiettyihin käyttötarkoituksiin, säännös merkitsi sitä, että yritysluottotietojen käytön valvonnassa ei ole tarpeen toteuttaa yhtä laajoja ja tehokkaita toimenpiteitä kuin henkilöluottotietojen käsittelyn ollessa kyseessä.

Ehdotetusta *2 momentista* ilmenisivät luottotietojen käsittelyn kirjaamista koskevat velvoitteet. Säännös koski vain henkilöluottotietojen käsittelyä lukuun ottamatta yrityskentätietoja ja siinä asetettavat vaatimukset kohdistuisivat luottotietorekisterin pitäjään. Ehdotuksen mukaan tietojenkäsittelyjärjestelmään tulisi tallentua tiedot henkilöluottotietojen käsittelystä. Luottotietorekiste-

riin annetun teknisen käyttöyhteyden avulla tapahtuvan tietojen käytön valvonnasta säädettäisiin lain 18 §:ssä.

3 luku. **Luottotietotoiminnan harjoittaminen**

Luvussa olisi yleiset säännökset luottotietotoiminnan harjoittamisen yleisistä edellytyksistä, henkilöstöä koskevista vaatimuksista sekä luottotietotoiminnan harjoittajan velvolluuksista antaa palveluja sekä kohdella rekisteröityjä yhdenvertaisesti.

Kuten edellä on selostettu, luottotietotoiminnan harjoittamisella tarkoitetaan itsenäisenä elinkeinona harjoitettavaa luottotietojen keräämistä, muokkaamista ja tallettamista edelleen luovuttamista varten. Kysymys on käytännössä aina rekisteripohjaisesta toiminnasta. Luvun 10 §:n soveltamisalan ulkopuolelle jäisi lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin määritelmän mukaan sellainen elinkeinotoiminta, joka rajoittuu pörssiyrityksen tai yrityksen suostumuksella tai toimeksiannosta tapahtuvaan luottokelpoisuusluokan laadintaan ja luottokelpoisuusluokan julkaisemiseen.

Luottotietotoiminnan harjoittaminen on merkittävä erilaisia toimijoita palveleva tehtävä, jonka erityispiirteisiin kuuluu, että toiminnalla ja siinä noudatettavilla menettelytavoilla voi olla välitön vaikutus ihmisten ja yritysten toimintamahdollisuuksiin. Siten luottotietotoimintaan liittyy samankaltaisia piirteitä kuin julkisen tehtävän hoitamiseen. Tästä syystä ja ottaen huomioon julkiselle vallalle perustuslaissa säädetty velvoite edistää perusoikeuksien toteutumista on luottotietotoiminnan harjoittamiselle tarpeen säätää erityisvaatimuksia. Kysymys on yleisistä toimintaa koskevista velvoitteista, jotka täydentävät lain 2 luvussa ehdotettua sääntelyä. Yleisten säännösten ottaminen lakiin on katsottu tarkoituksenmukaisemmaksi ratkaisuksi kuin säätää luottotietotoiminnan harjoittamisen luvanvaraiseksi elinkeinoksi.

Vaikka luottotietotoimintaan liittyy jossain määrin samoja piirteitä kuin julkisen tehtävän hoitamiseen, sen harjoittamisessa on kuitenkin kysymys yritystoiminnasta. Tämän vuoksi ja alan kilpailun lisäämiseksi luottotietotoiminnan sääntely elinkeinotoimintana

olisi suhteellisen yleispiirteistä, mikä ilmenee lakiehdotuksen 3 ja 8 luvusta.

8 §. *Luottotietotoiminnan harjoittamisen yleiset edellytykset.* Ehdotuksen mukaan luottotietotoimintaa saisi harjoittaa yritys, joka on tehnyt toiminnastaan ilmoituksen tietosuojavaltuutetulle ja jolla on riittävät taloudelliset ja muut edellytykset hoitaa ehdotetun lain mukaisia velvoitteita.

Luottotietotoiminnan yleisen merkityksen vuoksi on pidettävä tärkeänä, että toimintaa harjoitetaan vakaalta pohjalta ja asianmukaisin resurssein. Luottotietojen saatavuus voi vaarantua, jos toiminnan taloudelliset edellytykset eivät ole kunnossa. Tämän vuoksi on varmistuttava siitä, että edellytykset luottotietotoiminnan harjoittamiseen ovat olemassa.

Luottotietotoiminnan harjoittamisesta olisi tehtävä ilmoitus tietosuojavaltuutetulle. Tästä säädettäisiin tarkemmin lain 38 §:ssä.

9 §. *Johtoa ja henkilöstöä koskevat vaatimukset.* Luottotietotoiminnan harjoittamiseen liittyy, kuten esityksessä on toisaalla jo todettu, merkittäviä yksilöiden ja yritysten oikeusturvaan ja asemaan ulottuvia vaikutuksia. Siten niiltä henkilöiltä, jotka vastaavat tai muutoin osallistuvat luottotietotoiminnan harjoittamiseen, on edellytettävä luotettavuutta sekä riittävää asiantuntemusta.

Pykälän *1 momentin* mukaan luottotietotoimintaa harjoittavan johtoon kuuluvasta henkilön luotettavuutta koskisivat vastaavat säännökset kuin luottolaitoksen johtoa. Ehdotuksen mukaan luottotietotoimintaa harjoittavan yrityksen hallituksen jäsenten ja varajäsenten sekä toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen olisi oltava luotettavia henkilöitä, jotka eivät ole konkurssissa, joiden toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja joita koskevia liiketoimintakieltoja ei ole merkitty viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin. Edellä tarkoitettua henkilöä ei pidettäisi luotettavana, jos hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla viiden viimeisen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen viimeisen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton luottotietotoimintaa harjoittavan yrityksen hallituksen jäseneksi tai varajäseneksi taikka toimitusjohtajaksi tai toimitusjohtajan sijaiseksi.

Luottotietotoimintaa harjoittavan käytössä olisi *2 momentin* mukaan oltava riittävä oikeudellinen asiantuntemus. Säännöksessä ei siten edellytettäisi, että yrityksellä olisi palveluksessaan oikeudellisen alan koulutuksen saanutta henkilökuntaa, vaan riittävänä pidetään, että asiantuntemuksen saaminen yrityksen käyttöön on järjestetty pysyvällä tavalla.

Säännöksen tarkoituksena on varmistaa se, että luottotietorekisterin pitäjällä on käytössään riittävä asiantuntemus sen ratkaistessa rekisteröidyn oikeuksia koskevat asiat ja että tässä yhteydessä laadittavat asiakirjat luovat riittävän ja asianmukaisen pohjan asian mahdolliselle käsittelylle tietosuojavaltuutetun toimistossa. Kuten lakiehdotuksen 11 ja 32 §:stä ilmenee, rekisterinpitäjän velvollisuutena olisi tehdä asiallinen ja perusteltu ratkaisu, jonka tekemiseen liittyy viranomaisen päätöksenteolle asetettuja laatuvaatimuksia. Siten tämä ratkaisutoiminta eroaisi luottolaitosten toiminnasta niiden käsitellessä esimerkiksi lainahakemuksia.

10 §. *Palveluja koskevat velvoitteet.* Pykälässä säädettäisiin luottotietojen saatavuutta turvaavasta velvollisuudesta antaa luottotietoja niitä tarvitsevalle.

Pykälän *1 momentin* mukaan luottotietotoiminnan harjoittaja ei saisi kieltäytyä luottotietojen antamisesta, jos laki velvoittaa käyttämään luottotietoja rekisteröityä koskevassa päätöksenteossa. Tällaisia säännöksiä sisältyy nykyisin muun muassa opintotukilakiin.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan luottotietotoiminnan harjoittajan on yksittäistapauksessa kohtuullista korvausta vastaan annettava luottotietoja niitä pyytävälle henkilölle. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa se, että luottotiedot ovat myös niiden saatavissa, jotka eivät jatkuvasti tarvitse luottotietoja ja joilla ei siten ole mahdollisuuksia tai tarvetta hankkia tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla luottotietorekisteristä. Kysymys on esimerkiksi kuluttajista, jotka tarvitsevat tietoa sopimuskumppanin luotettavuuden varmistamiseksi rakennushankkeissa. Henkilöluottotietoja pyytävän on esitettävä selvitys luovutuksen lainmukaisuuden selvittämiseksi.

Kohtuullisen korvauksen vaatimuksella on tarkoitus varmistaa se, että perittävä hinta ei olisi niin korkea, että se käytännössä estäisi kuluttajia saamasta tarvitsemiaan luottotieto-

ja. Ehdotettu säännös ei estä perimästä kustannusvastaavuutta suurempaakaan maksua, kunhan maksu on kohtuullinen.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi säännös rekisteröidyn oikeudesta saada ote. Rekisteröidyllä olisi ehdotuksen mukaan oikeus kohtuullista korvausta vastaan saada rekisteristä ote hänestä rekisteriin talletetuista henkilöluottotiedoista. Otteen antamisessa ei ole kysymys rekisteröidyn tarkastusoikeudesta, vaan todistukseen verrattavasta asiakirjasta. Säännös mahdollistaisi sen, että esimerkiksi henkilö, joka aikoo vuokrata asunnon toiselta yksityishenkilöltä, voisi itse esittää mahdolliselle vuokranantajalle todistuksen luottotiedoistaan.

Se, että luonnollisella henkilöllä on oikeus saada itseään koskeva ote, ei merkitse luottotietojen käytön laajentamista siitä, mitä se lain mukaan muutoin olisi. Kuten ehdotetusta säännöksestä ilmenee, lakiehdotuksen 19 §:n säännökset tulevat sovellettaviksi myös silloin, kun rekisteröity itse esittää otteella itseään koskevat luottotiedot. Tämä johtuu jo ehdotetun lain ja henkilötielolain välisestä suhteesta. Luottotietolaki olisi henkilötielolakiin nähden erityislaki, jossa on tyhjentävästi säännelty henkilöluottotietojen tallettamisen ja käytön edellytykset.

11 §. Rekisteröityjen yhdenvertainen kohtelu. Pykälään ehdotetaan otettavaksi yleinen säännös rekisteröityjen yhdenvertaisesta kohtelusta. Ehdotuksen mukaan luottotietotoiminnan harjoittajan on pidettävä huolta siitä, että luottotietorekisteriin merkittävien ja siihen merkittyjen luottotietojen käsittelyssä ja muutoin luottotietotoimintaa harjoitettaessa rekisteröityjä kohdellaan yhdenvertaisesti.

Säännöksen tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuuden toteutumista myös luottotietotoiminnassa. Se merkitsee luottotietotoiminnan harjoittajalle vaatimusta siitä, että samankaltaisia tilanteita ja tapauksia käsitellään esimerkiksi luottotietorekisteriä ylläpidettäessä samalla tavalla. Kiellettyä olisi esimerkiksi poistaa rekisteristä maksuhäiriötä koskeva merkintä ilman, että tieto olisi virheellinen, vanhentunut tai harhaanjohtava. Siten yhdenvertaista kohtelua koskeva vaatimus palvelisi osaltaan myös tuotettujen ja välitettävien luottotietojen laatua.

4 luku. **Luottotietorekisteriin tallettavat henkilöluottotiedot ja niiden käsittely**

Luvussa olisivat säännökset henkilöluottotietorekisterin tietosisällöstä, luottoluokitukseen käytettävistä tiedoista, rekisterimerkintöjen säilyttämisajoista sekä henkilöluottotietojen luovuttamisesta ja käyttämisestä.

12 §. Yksilöintitiedot ja toimintakelpoisuutta koskevat tiedot. Pykälässä määriteltäisiin, mitä tietoja voitaisiin tallettaa luonnollisen henkilön yksilöinti- ja toimintakelpoisuustietoina.

Pykälän 1 kohdan mukaan rekisteröidyn yksilöintitietoina saisi tallettaa henkilön nimen ja yhteystiedot sekä henkilötunnuksen, tai, jollei sellaista ole käytettävissä, tiedon syntymäajasta ja -paikasta.

Pykälän 2 kohdan mukaan rekisteröidyn yrityskytentätietoina tiedot siitä, missä yrityksissä rekisteröity toimii tai on toiminut yrityksen vastuuhenkilönä. Näitä tietoja olisi määritelmällisesti asianmukaisesti käsitellä henkilötielolain mukaisesti. Yrityskytentätiedot eroavat lakiehdotuksen 21 §:ssä tarkoitetuista yrityksen perustietoina tallettavista vastuuhenkilöitä koskevista tiedoista siinä, että yrityskytentätiedoissa on kysymys muokatusta tiedosta, jossa rekisteröity on yhdistetty kaikkiin niihin yrityksiin, joissa hän toimii vastuuhenkilönä. Lakiehdotuksen 22 §:stä johtuu, että yrityksen vastuuhenkilötiedot voivat tietyissä tilanteissa poiketa viranomaisen julkisessa rekisterissä olevasta merkinnästä.

Pykälän 3 kohdan mukaan rekisteröidyn toimintakelpoisuutta koskevat tiedot saisi tallettaa ne tiedot, jotka jokaisella on oikeus saada holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 67 §:n 1 momentin mukaan. Ehdotuksen mukaan rekisterin tietosisältö ei asiallisesti laajenisi nykyisestä. Henkilötielolaki säädettiin ennen nykyistä holhoustoimesta annettua lakia (442/1999).

Holhousasioiden rekisteri on holhoustoimesta annetun lain 64 §:n mukainen valtakunnallinen rekisteri, jota holhousviranomaiset ja väestörekisterikeskus pitävät edunvalvojan toiminnan valvomiseksi ja kolmansien oikeuden turvaamiseksi. Rekisteriin saadaan merkitä tiedot henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta, toimintakelpoisuuden rajoi-

tuksen sisällöstä, edunvalvojan tehtävästä ja määräämisen perusteesta sekä muun muassa omaisuusluettelon, tilin ja hoitosuunnitelman antamisesta ja tarkastamisesta. Kaikkia näitä tietoja ei voitaisi tallettaa luottotietorekisteriin. Ehdotuksessa on lähdetty siitä, että luottotietorekisteriin saisi tallettaa samat tiedot kuin ne, jotka ovat julkisia holhousasioiden rekisterissä.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan rekisteriin saisi tallettaa lisäksi tiedon rekisteröidyn itsensä ilmoittamasta luottokiellosta. Tieto sisältyy nykyisinkin luottotietorekisteriin. Merkinän avulla on mahdollista estää henkilötietojen väärinkäyttö, esimerkiksi kiusanteko tilaamalla tavaraa tietyn henkilön nimissä, sekä anastettujen henkilötodistusten väärinkäyttö.

13 §. Maksuhäiriötiedot ja niitä täydentävät tiedot. Pykälässä määriteltäisiin, minkälaisista maksujen laiminlyönneistä luottotietorekisteriin saa ottaa tiedon samoin kuin säännökset luottotietoihin liittyvistä lisätiedoista (2 ja 3 mom.).

Pykälän 1 momentissa olisivat talletettavia maksuhäiriöitä koskevat säännökset. Sääntely vastaa asiasisällöltään pääpiirteissään voimassa olevaa henkilötietolakia. Uusina tietoina olisivat kuulustustiedot (kohta 7) ja luottokelpoisuuden arviointitieto (9 kohta).

Ehdotetun 1 kohdan mukaan konkurssia koskevana tietona saisi tallettaa ne tiedot, jotka rekisteröidystä ja konkurssiasian käsittelystä on talletettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin. Kohdassa olisi kysymys luonnollisen henkilön konkurssista.

Konkurssiasian käsittelystä rekisteriin merkitään muun muassa päivämäärä ja kelloaika, jona päätös konkurssiin asettamisesta on tehty, hakemuksen hylkääminen tai tutkimatta jättäminen sekä asian jääminen silensä, siirtäminen tai palauttaminen toiseen tuomioistuimeen.

Velkajärjestelytietoina saisi 2 kohdan mukaan tallettaa ne tiedot, jotka rekisteröidystä on talletettu yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 87 §:ssä tarkoitettuun velkajärjestelyrekisteriin.

Velkajärjestelyrekisteriin merkitään yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun asetuksen (58/1993) mukaan muun ohella velallisen nimi, henkilötunnus, yhteystiedot ja kotipaikka; tuomioistuin ja sen yhteystiedot se-

kä asian tunnistetiedot sekä tiedot velkajärjestelyasian käsittelystä, kuten tiedot maksuohjelman vahvistamisesta sekä ohjelman alkamis- ja päättymispäivästä ja maksuohjelman raukeamisesta.

Luottotietorekisteriin saisi momentin 3 kohdan mukaan tallettaa viranomaisen toteamina maksuhäiriötietoina tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu viranomaisen lainvoimaisella tuomiolla, yksipuolisella tuomiolla tai rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla.

Lainvoimaisuusvaatimuksella on pyritty siihen, etteivät riittaisat velkomuskanteet aiheuttaisi maksuhäiriömerkintää tai sen uhkaa ennen kuin riita on tuomioistuimessa ratkaistu. Poikkeuksen tuomion lainvoimaisuutta koskevasta vaatimuksesta tekee yksipuolinen tuomio.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan ulosottotietoina saisi tallettaa tiedot sellaisesta maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa koskevasta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus.

Ehdotuksessa on otettu huomioon vuonna 2003 säädetty ulosottolain muutos, jonka yhteydessä ulosottolakiin otettiin säännökset ulosottorekisteristä ja ulosoton tietojärjestelmästä sekä niistä annettavista tiedoista. Luottotietorekisteriin voitaisiin tallettaa ne tiedot, jotka luottotietotoiminnan harjoittajalla on ulosottolain 1 luvun 32 §:n (679/2003) mukaan oikeus saada ulosottorekisteristä. Vastaavat säännökset sisältyvät ehdotettuun ulosottokaareen (HE 83/2006 vp). Siten luottotietorekisteriin voitaisiin tallettaa tieto sekä varattomuus-, että tuntemattomuusestetodistuksesta. Luottotietorekisterin pitäjälle luovutettavat tiedot ovat suppeampia kuin paperimuotoisesti mainitun luvun 31 §:n nojalla annettavaan tiettyä henkilöä koskevaan todistukseen merkittävät tiedot.

Momentin 5 kohdan mukaan velkojan ilmoittamina maksuhäiriötietoina saisi tallettaa tiedon 14 §:ssä tarkoitettusta kulutusluottosopimukseen perustuvan maksun laiminlyönnistä. Vastaavan tyyppinen maksuhäiriömerkintä voidaan tallettaa rekisteriin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Sääntelyä ehdotetaan kuitenkin kokonaisuutena yksinkertaistettavaksi siten, että maksuhäiriömerkinnän tekemisen esteenä eivät enää olisi niin sanotut sosiaaliset suoritusesteet, kuten työttömyys tai sairaus. Muutos on tarpeen rekis-

teritoiminnan massamuotoisuuden vuoksi.

Ehdotetun 1 momentin 6 kohdan mukaan velallisen tunnustamina maksuhäiriötietoina saisi tallettaa tiedon rekisteröidyn useamman velkojan kanssa tehdyn tai muutoin laaja-alaisen maksujärjestelyjä koskevan sopimuksen yhteydessä antamasta kirjallisesta ilmoituksesta, jolla hän tunnustaa lyöneensä maksun laimin. Tätä tietotyyppiä on käytetty erityisesti erilaisissa vapaaehtoisissa velkasaneerauksissa. Merkinnän tarkoituksena on estää velallisen lisävelkaantuminen. Säännösehdotuksessa ei kuitenkaan käytettäisi vapaaehtoisen velkajärjestelyn käsitettä, koska käsitettä on pidetty liian tulkinnanvaraisena.

Sääntelyn tarkoituksena on toisaalta edistää vapaaehtoisia maksujärjestelyjä. Toisaalta tarkoituksena on, että velkoja ei voisi vaatia maksuhäiriömerkinnän aiheuttavaa kirjallista ilmoitusta maksun laiminlyönnistä sellaisissa velallisen aloitteesta etukäteen sovitussa maksujärjestelyissä, joihin voi olla elämäntilanteeseen liittyvä syy esimerkiksi varusmiespalvelun suorittamisen, opiskelun tai äitiysloman vuoksi ja joissa maksujärjestely koskee vain hyvin rajoitettua ajanjaksoa.

Lainkohdassa edellytettäisiin, että kysymyksen tulisi olla useamman velkojan kanssa tai muutoin laaja-alaisesta maksujärjestelyä koskevasta sopimuksesta. Siten merkintä olisi mahdollinen silloinkin, kun velkoja on vain yksi, jos sopimus on merkittävä velallisen talouden kokonaisuuden kannalta. Useimmiten tällainen tilanne on esillä silloin, kun velkojana on luottolaitos, joka on antanut velalliselle sittemmin velallisen olosuhteisiin nähden liian suureksi osoittautuneen asuntolainan.

Momentin 7 kohdan mukaan rekisteriin voisi tallettaa kuulutustietoina julkisesta haasteesta annetun lain (729/2003) 10 §:ssä tarkoitettuun kuulutusrekisteriin rekisteröidystä talletetut tiedot.

Kuulutusrekisteri on valtakunnallinen rekisteri, jota oikeusrekisterikeskus pitää julkisista haasteista niiden tiedoksi antamista ja velkojien edun valvontaa varten. Rekisteriin saadaan merkitä tietoja myös muista tuomioistuimen tai viranomaisen päätökseen perustuvista kuulutuksista, jotka on osoitettu yleisesti velkojille ja muille oikeudenhaltijoille. Rekisterin tietosisällöstä on annettu tarkem-

mat säännökset valtioneuvoston asetuksella (1098/2003). Kohdan tarkoittamat tiedot palvelevat ennen muuta luoton valvontaa.

Luottotietolainsäädännön uudistamista valmistelleen työryhmän ehdotuksen mukaan luottotietorekisteriin olisi voinut tallettaa tiedot myös pakkohuutokaupoista. Tällaisia säännöksiä ei ole otettu ehdotukseen tilanteen muuttumisen vuoksi. Ulosottolain voimassa olevien säännösten mukaan asiaosaistietoja ei enää julkaista myynti-ilmoituksissa. Myynti-ilmoituksella katsotaan olevan lähinnä markkinointitehtävä, jota velallisen tai hakijan nimen ilmoittaminen ei palvele. Julkaisukieltoa on perusteltu myös velallisen yksityisyyden suojalla (HE 13/2005).

Ehdotetun 8 kohdan mukaisesti luottotietorekisteriin saisi tallettaa tiedon sellaisen maksuvelvoitteen suorittamisesta, jonka laiminlyönnin johdosta 1–5 kohdassa tarkoitettu maksuhäiriömerkintä on tehty, kun tieto on toimitettu laissa säädetyn velvoitteen mukaisesti rekisterinpitäjälle tai kun rekisteröity on pyytänyt tällaisen merkinnän tekemistä ja on esittänyt luotettavan selvityksen maksun suorittamisesta. Tällainen tieto merkitään nykyisinkin luottotietorekisteriin.

Rekisteriin merkityn laiminlyödyn maksun suorittaminen ei johda välittömästi maksuhäiriötä koskevan tiedon poistamiseen rekisteristä. Maksuhäiriöön johtaneen saatavan tai maksun suorittamista myöhemmin on kuitenkin pidättävä sellaisena lisätietona, jolla voi olla merkitystä henkilön maksukykyä ja -halua arvioitaessa.

Ehdotettu 9 kohta koskisi luottokelpoisuuden arviointitietoja. Luottotietorekisteriin saisi ehdotuksen mukaan tallettaa luottokelpoisuutta koskevan luokituksen tai muun luottokelpoisuutta osoittavan tunnusluvun. Siitä, minkälaisia tietoja tällaisen tunnusluvun muodostamisessa saadaan käyttää, säädetäisiin lain 16 §:ssä.

Luottoluokituksen avulla luotonantaja saa maksuhäiriömerkintöjä paremman kuvan rekisteröidyn maksuhäiriömerkintöjen vaikutuksesta hänen luottokelpoisuuteensa. Tällä on erityistä merkitystä silloin, kun luottotietoja käyttävät muut kuin riskinhallintaan perehtyneet asiantuntijat.

Ehdotettu 2 momentti sisältäisi säännökset tietojen tallettamisesta niistä syistä, joiden

johdosta maksuhäiriö on syntynyt. Merkintätyyppi olisi uusi. Sen avulla pyritään lisäämään luottotietorekisterin informatiivisuutta.

Luotonantajan, mutta myös rekisteröidyn itsensä kannalta saattaa olla tarpeen, että luottotietorekisteristä ilmenee maksuhäiriöön johtaneet tekijät. Markkinatalouteen kuuluu myös riskinotto, ja ennalta arvaamattomat ja yllätykselliset tilanteet saattavat johtaa maksuvaikkeuksiin ja sitä kautta maksuhäiriömerkintöihin ilman, että velallinen olisi toiminut holtittomasti tai velkojan etuja tietoisesti loukaten. Siksi muutoin massamuotoisessa maksuhäiriötietojen rekisteröinnissä on tarpeen ottaa käyttöön menettelyjä, jotka antavat nykyistä monipuolisemman kuvan rekisteröidyn tilanteesta ja hänen maksukyvystään ja -halustaan.

Ehdotuksen mukaan rekisteriin olisi rekisteröidyn pyynnöstä ja tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella merkittävä tieto siitä, että maksuhäiriö on syntynyt rekisteröidyn takausvastuun tai vierasvelkapanttauksen johdosta sekä rekisteröidyn rekisterinpitäjälle toimittama pesänhoitajan velallisselvitykseen sisältyvä tieto konkurssin pääasiallisista syistä.

Erityisesti yritystoimintaa varten annettu takaus samoin kuin vierasvelkapanttaus ovat yleisiä esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa yrittäjän sukulainen tai joku muu läheinen osallistuu takaajana tai panttaamalla omaisuutta yrittäjän lainan vakuudeksi. Takausvastuun perusteella syntynyt maksuhäiriömerkintä ei välttämättä ole luonteeltaan täysin rinnastettava henkilön omaan maksun laiminlyöntiin perustuvaan merkintään.

Ehdotuksen mukaan rekisteriin olisi merkittävä rekisteröidyn toimittama pesänhoitajan velallisselvitykseen sisältyvä tieto konkurssin pääasiallisista syistä. Pesänselvittäjän on konkurssilain 9 luvun 2 §:n mukaan laadittava velallisselvitys, josta on käytävä ilmi muun muassa konkurssin pääasialliset syyt. Rekisterinpitäjällä olisi velvollisuus merkitä rekisteriin sille toimitetut velallisselvityksistä ilmenevät asianomaiset tiedot.

Rekisteriin voitaisiin merkitä myös rekisteröidyn antama muukin tieto maksuhäiriömerkintään johtaneista tekijöistä ja maksuhäiriön alkuperäisestä ajankohdasta. Erityisesti 1990-luvulla ylivelkaantuneiden kannalta olisi tärkeää, että ulosoton jatkuessa ja sitä

kautta syntyvät uudet maksuhäiriömerkinnät voitaisiin liittää sen ajankohdan tilanteeseen, jossa maksuhäiriömerkinnän aiheuttava saatavan laiminlyönti on syntynyt.

Vaikka ehdotuksessa tarkoitetun merkinnän tekeminen olisi rekisterinpitäjän harkinnassa, luottotietorekisterin informatiivisuuden ja hyvän luottotietotavan mukaisena olisi yleensä pidettävä sitä, että tieto ajankohdasta, jolloin maksuhäiriömerkinnän edelleenkin aiheuttava saatavan laiminlyönti on syntynyt, merkittäisiin rekisteriin rekisteröidyn pyynnöstä.

On huomattava, että lakiehdotuksen 40 §:n ja vahingonkorvauslain säännökset huomioiden otettuina luottotietorekisterin pitäjä ei käytännössä voi tulla korvausvelvolliseksi ankan vastuun periaatteen mukaisesti rekisteröidyn itse ilmoittamien tietojen vuoksi.

Luottotietorekisterin pitäjän olisi, jos se saatavilla olevien tietojen perusteella on mahdollista, merkittävä *3 momentin* mukaan rekisteriin, mitkä merkinnät aiheutuvat saman saatavan laiminlyönnistä. Merkintä olisi kuitenkin aina tehtävä rekisteröidyn pyynnöstä tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella. Tämänkin säännösehdoituksen tarkoituksena on lisätä luottotietorekisterin informatiivisuutta.

Säännös ei edellytä rekisterinpitäjältä laajempaa selonottovelvollisuutta kuin mikä on mahdollista käytettäessä luottotietotoiminnassa muutoinkin tavanomaisia tietolähteitä. Jos tiedot kuitenkin on saatavissa yleisistä tietolähteistä, tiedot on myös rekisteröitävä. Säännöksen merkitys voi vastaisuudessa kasvaakin sen mukaan, kuin viranomaisten rekisteritoiminnot kehittyvät. Lakiehdotuksen 37 §:ssä on säännökset, joiden on tarkoitus tehdä selväksi se, että luottotietorekisterin pitäjä voi käsitellä luottoa ja velkojatietoja täyttääkseen tässä momentissa tarkoitetut velvoitteensa. Mainittuja tietoja ei kuitenkaan olisi lupa sisällyttää luottotietorekisteriin siten, että ne olisivat ulkopuolisten käytettävissä.

14 §. *Velkojan ilmoittamia maksuhäiriöitä koskevat erityissäännökset.* Luottotietorekisteriin saisi ehdotuksen mukaan tallettaa velkojan ilmoituksen johdosta tiedon tietyistä kulutusluottosuhteissa ilmenneistä maksuhäiriöistä. Pykälään sisältyisivät tarkemmat säännökset näissä tilanteissa toteutettavista

menettelyistä.

Velkojan ilmoittama maksuhäiriötieto saatetaan pykälän 1 momentin mukaan tallettaa, jos maksu on viivästynyt vähintään 60 päivää alkuperäisestä eräpäivästä, jolleivät velallinen ja velkoja ole tehneet alkuperäisen eräpäivän jälkeen uutta maksusopimusta.

Maksuhäiriön ilmoittamisen ja tallettamisen edellytyksenä olisi lisäksi, että kulutusluottosopimuksessa, jonka velvoitteiden laiminlyöntiä maksuhäiriö koskee, on ollut maininta maksuhäiriötietojen luovuttamisesta luottotietorekisterin pitäjälle. Käytännössä sopimuksen laiminlyönnistä aiheutuvat seuraukset on otettu kulutusluottosopimuksen ehtoihin.

Toisena lisäedellytyksenä maksuhäiriömerkinnän tekemiselle olisi, että velkoja on lähettänyt velalliselle vähintään 21 päivää ennen tietojen luovuttamista kirjallisen maksukehotuksen, jossa on muistutettu maksuhäiriömerkinnän ilmoittamisesta ja tekemisestä luottotietorekisteriin sekä maksuhäiriötietojen tallentamista koskevista laissa säädettyistä edellytyksistä.

Velkojan olisi 2 momentin mukaan ilmoitettava luottotietorekisterin pitäjälle sellaisen saatavan suorittamisesta, josta johtuvasta maksuhäiriöstä velkoja on tehnyt ilmoituksen rekisterinpitäjälle. Kohta koskisi tilanteita, joissa saatava on suoritettu kokonaan, ja se kohdistuisi vain siihen velkojaan, joka on ilmoittanut maksuhäiriön rekisteriin merkittäväksi. Jos saatava on siirtynyt uudelle velkojalle, tällä ei olisi momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollisuutta. Ilmoitusvelvollisuudesta huolehtiminen on katsottu hankalaksi toteuttaa sellaisissa tilanteissa, joissa saatava on siirtynyt uudelle velkojalle.

15 §. *Erityissäännökset alaikäistä koskevien tietojen käsittelystä.* Pykälässä säädettäisiin, miten on meneteltävä sellaisten alaikäisiä koskevien tietojen kanssa, jotka luottotietorekisterin pitäjä saa rekisteriin tallettaviksi.

Luottotietorekisteriin saisi tallettaa alaikäistä koskevana maksuhäiriötietoina vain 13 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista ulosottotiedoista, jotka on luovutettu luottotietotoimintaa varten ulosottorekisteristä. Ehdotuksella on näiltä osin samat tavoitteet kuin hallituksen esityksessä ulosottokaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöön-

panosta ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 83/2006). Tarkoituksena on siten, että luotonantajat kiinnittävät riittävästi ja asianmukaisesti huomiota alaikäisen asemaan ja että säännös myös ennalta estäisi ryhtymisen sellaisiin oikeustoimiin alaikäisen nimissä, jotka johtaisivat tämän maksukyvttömyyteen.

Ehdotuksen mukaan luottotietorekisteriin saisi merkitä alaikäisestä vain ne maksuhäiriötiedot, jotka rekisterinpitäjä on saanut ulosottoviranomaiselta. Sitomalla maksuhäiriömerkinnät vain ulosottoviranomaisilta saatavilla oleviin tietoihin voidaan varmistaa merkintöjen asianmukaisuus. Ulosottolainsäädännön edellä mainitulla uudistuksella on tarkoitus luoda menettely, jonka avulla ulosottoviranomaiset ja holhousviranomaiset selvittävät ulosottoon tulleen saatavan taustatekijät. Ulosottoviranomaiset eivät luovuttaisi lainkaan tietoja alle viittätoista vuotta nuoremasta lapsesta.

16 §. *Luokituksessa ja muussa luottokelpoisuutta osoittavassa arvioinnissa käytettävät tiedot.* Pykälässä säädettäisiin, minkälaisia tietoja saisi käyttää muodostettaessa luonnollisen henkilön luottotietoluokitusta. Säännös on tarpeen sen varmistamiseksi, että henkilöä arvioidaan luottotietorekisterissä olevien asianmukaisten tietojen perusteella. Käytössä on ollut tilastolliseen menettelyyn perustuvia järjestelmiä, jossa esimerkiksi henkilön ikä ja sukupuoli on vaikuttanut hänen luottokelpoisuutensa arviointiin täysin riippumatta siitä, minkälainen hänen henkilökohtainen maksukäyttäytymisensä on.

Pykäläehdotuksen mukaan luottotietorekisteriin talletettavan tai sen avulla saatavan luonnollisen henkilön luottokelpoisuusluokan tai muun luottokelpoisuutta osoittavan arviointitiedon muodostamisessa saa käyttää vain tätä koskevia 12 §:n 2–4 kohdissa sekä 13 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Elinkeinotoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä koskevan luottokelpoisuuden arviointitiedon muodostamisessa noudatettaisiin, mitä 27 §:ssä säädetään.

17 §. *Yksilöintitietojen ja toimintakelpoisuutta koskevien tietojen säilyttämisajat.* Pykälän 1 momentissa olisi säännökset rekisteröidyn yksilöintitietojen ja a toimintakelpoisuutta koskevien tietojen poistamisesta. Rekisteröidyn yksilöintitiedot poistettaisiin heti,

kun häntä koskevat muut merkinnät on poistettu rekisteristä (*1 kohta*).

Ehdotettu *2 kohta* koskisi yritysytentätietojen poistamista. Ehdotetun säännöksen lähtökohtana on, että henkilö voidaan liittää yritykseen ja että hän on sen toiminnasta vastuullinen vain sen ajan, jona hän toimii yrityksen vastuuhenkilönä.

Tämän vuoksi pääsäännöksi ehdotetaan, että yritysytentätieto poistettaisiin rekisteristä vuoden kuluessa siitä, kun rekisteröityä koskeva merkintä kyseisen yrityksen vastuuhenkilönä on poistettu viranomaisen julkisesta rekisteristä.

Yritykselle on voinut syntyä maksuhäiriöitä sinä aikana, kun vastuuhenkilö on toiminut yrityksessä. Näitä tilanteita koskeva erityissäännös olisi pykälän 2 momentissa.

Rekisteröidyn toimintakelpoisuutta koskevat tiedot poistettaisiin *3 kohdan* mukaan kuukauden kuluessa siitä, kun ne on poistettu holhousasioiden rekisteristä. Lakiehdotuksessa on pyritty antamaan rekisterinpitäjälle kuukauden määräaika päivittää rekisteritietonsa sellaisissa tilanteissa, joissa luottotietorekisterissä olevat tiedot ovat peräisin viranomaisen rekisteristä, ja joissa poistamisaika on riippuvainen niiden poistamisesta viranomaisen rekisteristä.

Rekisteröidyn ilmoittama luottokiello poistettaisiin *4 kohdan* mukaan rekisteristä heti, kun rekisteröity sitä pyytää. Tämä on luonnollista sen vuoksi, että merkintää käytetään väärinkäytösten estämiseksi esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa rekisteröity on kadottanut henkilötodistuksensa ja luottokorttinsa.

Pykälän *2 momentissa* on yritysytentätietoja koskeva erityissäännös. Sitä laadittaessa on otettu huomioon tarve ehkäistä harmaata taloutta ja muita epäterveitä käytäntöjä. Yritysytentätiedot saisi 1 momentin 2 kohdan säännöksestä riippumatta säilyttää niin kauan, kun yritysytentarekisterissä on vastuuhenkilön toimikauden aikana tai välittömästi sen jälkeen tehty merkintä yrityksen maksuhäiriöstä taikka kun muutoin on ilmeistä, että maksuhäiriömerkintä johtuu vastuuhenkilön toimikauden aikana tehdyistä ratkaisuista ja toimenpiteistä.

Ehdotettu säännös antaa luottotietorekisterin pitäjälle jossain määrin harkintavaltaa sen suhteen, kuinka kauan yritysytentätieto

voidaan rekisterissä säilyttää. Lainkohdassa tarkoitettua ilmeisyyttä arvioitaessa voidaan ottaa huomioon maksuhäiriömerkinnän luonne ja vakavuus. Esimerkiksi konkurssin alkamista koskeva tieto yleensä viittaa siihen, että kysymys on pidempivaikutteisista ratkaisuista, jotka on tehty eronneen yrityksen vastuuhenkilön toimikautena.

18 §. Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitus-tietojen säilyttämisaikat. Rekisteriin merkityn laininlyödyn maksun suorittaminen ei johda välittömästi maksuhäiriötä koskevan tiedon poistamiseen rekisteristä, vaan tiedot poistetaan tietyn ajan kuluttua. Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset rekisterissä olevien tietojen poistamisajoista. Ne olisivat määräaikoja, joiden kuluessa tiedot viimeistään olisi poistettava rekisteristä.

Ehdotetut säännökset ovat voimassa olevaan henkilötietolakiin nähden jossain määrin täsmällisemmät ja niitä laadittaessa on otettu huomioon lainsäädännön kehittyminen. Tallettamisaikoja lyhennettäisiin myös jossain määrin. Säännösehdoituksilla on pyritty kannustamaan velallisia siihen, että he maksaisivat velkansa ja että säännökset siten tukisivat yleistä maksumoraalia. Velan suoritus voisi ehdotuksen mukaan tietyissä tilanteissa lyhentää maksuhäiriömerkinnän säilyttämisaikaa.

Säilyttämisaikojen osittainen lyhentäminen on katsottu tarpeelliseksi sen takia, että luottotietoja käytetään myös rahoituslaitosten ulkopuolella, missä luottotiedoille voidaan antaa vielä ratkaisevampi merkitys kuin niitä käsittelemään ja arvioimaan tottuneilla toimialoilla. Luottotietojen varsinaisella käyttöalueella, luotonannossa, luottotiedot muodostavat vain osan luotonantajan käytössä olevasta tietoaaineistoista. Maksuhäiriömerkintä ei välttämättä johda luoton epäämiseen, vaan vaikuttaa sopimusehtoihin ja esimerkiksi vakuuksien vaatimiseen. Luottotiedot voivat saada ratkaisevamman merkityksen esimerkiksi työhönottotilanteissa, joissa samasta paikasta kilpailee useampi henkilö. Maksuhäiriömerkinnän pitkät säilyttämisaikat voivat siten heikentää sekä työn- että asunnonsaantia kohtuuttoman kauan.

Pykälän *1 momentissa* olisi säännökset maksuhäiriömerkintöjen säännönmukaisista poistamisajoista. Säännökset ovat osin tarkentuneet muun muassa ulosottolain muutos-

ten sekä konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain säätämisen vuoksi. Kuten edellä jo todettiin, säilytysaikoja ehdotetaan myös jossain määrin lyhennettäväksi.

Ehdotetun *1 kohdan* pääsäännön mukaan konkurssia koskevat tiedot poistettaisiin viiden vuoden kuluessa hakemuksen tekemisestä. Säilyttämisaika olisi näiltä osin sama kuin nykyisinkin. Kohdassa olisi kuitenkin erityissäännös, joka koskisi tiedon poistamista silloin, kun konkurssihakemus ei johda konkurssiin asettamiseen. Koska konkurssitiedot liittyvät ensisijaisesti yritystoimintaan, tarkemmat perustelut esitetään lakiehdotuksen 28 §:n perusteluissa.

Velkajärjestelytiedot ja kuulutustiedot tulisi ehdotetun *2 kohdan* mukaan poistaa rekisteristä kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta ne ovat peräisin.

Ulosottoa koskevien tietojen poistamisesta on tarpeen ottaa erityissäännös, jotta säädettävä laki olisi sopuosinnussa ulosottolain kanssa. Voimassa olevan ulosottolain 1 luvun 32 §:ssä on säännökset luottotietotoiminnan harjoittajan oikeudesta saada tietoja ulosottorekisteristä. Mainitun pykälän mukaan tiedot suppeaa ulosottoa koskevasta estetodistuksesta saadaan antaa vain sillä ehdolla, että luottotietotoiminnan harjoittaja poistaa ne kokonaan rekisteristä, jos velallinen maksaa sen velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa. Vastaavat säännökset sisältyvät ehdotettuun uuteen ulosottokaareen (HE 83/2006 vp). Mainitussa esityksessä on myös säännökset saatavan täytäntöönpanokelpoisuuden määräajasta, joka aiheuttaisi saatavan vanhentumisen.

Momentin *3 kohdan* mukaan ulosottoa koskevat tiedot olisi poistettava heti, kun rekisterinpitäjä on saanut ulosottomieheltä tiedon siitä, että ulosottoperuste on kumottu tai että ulosotto on muutoin todettu aiheettomaksi taikka kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että saatavan täytäntöönpanokelpoisuudelle säädetty aika on kulunut umpeen.

Tieto siitä, että saatavan täytäntöönpanokelpoisuudelle säädetty aika on kulunut umpeen, voisi tulla rekisterinpitäjälle joko rekisteröidyltä tai ulosottoviranomaiselta. Voimassa olevan ulosottolain ja ehdotetun ulosottokaaren mukaan velkoja voi tietyin edellytyksin nostaa kanteen ulosottoperus-

teen määräajan jatkamiseksi kymmenellä vuodella. Kanne on nostettava kahden vuoden kuluessa siitä, kun alkuperäinen määräaika kului umpeen. Vaikka mahdollisuus saatavan täytäntöönpanokelpoisuuden palauttamiseen olisikin, luottotietolakia valmisteltaessa pidettiin kuitenkin asianmukaisena ja kohtuullisena, että maksuhäiriötä koskeva merkintä voitaisiin poistaa heti, kun saatavan täytäntöönpanokelpoisuudelle säädetty alkuperäinen 15 tai 20 vuoden määräaika on päätynyt. Tätä ratkaisua puoltaa sekin, että kanteen nostaminen ei todennäköisesti toteutuisi useimmissa tapauksissa.

Merkinnän poistaminen saattaa kuitenkin edellyttää sitä, että velallinen esittää asiasta selvityksen rekisterinpitäjälle, esimerkiksi kopion siitä tuomiosta, johon ulosotto on perustunut. Silloin, kun ulosottoasia on ollut vireillä täytäntöönpanokelpoisuudelle säädetyn määräajan loppuun saakka (palkan, eläkkeen tai muun toistuvaistulon ulosmittaus), päättyy asian vireilläolo estetodistukseen. Estetodistuksessa voidaan todeta esteen syy, esimerkiksi se, että täytäntöönpanokelpoisuudelle säädetty määräaika on kulunut umpeen. Velallinen saa pyynnöstään vireilläolon päättymistä koskevan todistuksen. Kun edellä mainittu kanteen nostamisen kahden vuoden määräaika on kulunut, antaisivat ulosottoviranomaiset siitä todistuksen ehdotetun ulosottokaaren mukaan.

Suppeaa ulosottoa koskevat tiedot olisi puolestaan *4 kohdan* mukaan poistettava, kun velallinen on maksanut sen velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa.

Ehdotetun *5 kohdan* mukaan velkojan ilmoittamaa maksuhäiriötä samoin kuin velallisen tunnustamaa maksuhäiriötä koskevat tiedot olisi poistettava viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin.

Muut maksuhäiriötiedot olisi ehdotetun *6 kohdan* mukaan poistettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun tieto maksuhäiriöstä on talletettu. Tällaisten tietojen säilyttämisaika lyhenisi vuodella nykyiseen neljään vuoteen verrattuna.

Pykälän *2 ja 3 momentissa* olisi säännökset siitä, missä tapauksissa ja miten voitaisiin poiketa 1 momentin 6 kohdassa säädetyistä säilyttämisajoista. Säännösten tarkoituksena on sovittaa yhteen erilaiset ja keskenään risti-

riitaiset säilyttämisaikojen sääntelyyn vaikuttavat tekijät.

Jos taas rekisteröity olisi maksanut sen velan, jonka johdosta maksuhäiriömerkintä on syntynyt, ehdotetun 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu maksuhäiriömerkintä poistettaisiin jo kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuja viranomaisten toteamia maksuhäiriöitä koskeva merkintä voitaisiin säilyttää kolmen vuoden sijasta neljä vuotta, jos rekisteröityä koskeva uusi maksuhäiriömerkintä on tehty ennen kuin määräaika merkinnän tekemiselle on 1 ja 2 momentin mukaan päättynyt.

Pykälän 4 momentissa olisi säännös luottotietojen laadun turvaamisesta sellaisissa tilanteissa, joissa rekisteröidyillä on ollut oikeus pidättäytyä maksusta tai joissa tiedon merkitseminen muun vastaavan syyn vuoksi olisi harhaanjohtava.

Ehdotetun 5 momentin mukaan luottotietoluokitusta koskeva tieto olisi poistettava rekisteristä, kun rekisteröidystä ei ole rekisterissä maksuhäiriömerkintää.

19 §. Yleiset edellytykset luovuttaa ja käyttää henkilöluottotietoja. Säännöksessä määriteltäisiin, minkälaisiin tarkoituksiin henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää. Koska sääntely on tarkoitettu tyhjentäväksi, ehdotettuja säännöksiä olisi tulkittava ahtaasti.

Pykälän 1 momentissa olisi käyttöä koskeva pääsääntö. Ehdotuksen mukaan henkilöluottotietoja saisi luovuttaa käytettäväksi ja käyttää vain luoton myöntämistä ja luoton valvontaa varten. Säännös osoittaisi, että henkilöluottotietojen käsittelyssä on noudatettava yleistä henkilötietojen suojaan kuuluvaa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta.

Kuten aikaisemmin on jo todettu, lakiehdotukseen ei sisälly luoton tai luotonannon määritelmää. Yleisesti voidaan todeta, että luotonannolla ymmärretään rahalainojen lisäksi sellaisia maksujärjestelyjä, joissa maksu suoritetaan eriaikaisesti vastasuorituksen kanssa. Luotonanto kattaa siten esimerkiksi yritysten väliset tavara- ja palvelusopimukset. Luotonanto voi olla myös järjestetty erilaisilla luottolaitosten myöntämällä korttituotteilla. Luoton valvonnalla tarkoitetaan luotonanta-

jan toimenpiteitä, joiden avulla seurataan luotonantajan maksukäyttäytymistä ja varmistetaan saatavan perintä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettaviksi säännökset pääsäännöstä tehtävistä poikkeuksista.

Henkilöluottotietoja saisi ensinnäkin momentin 1 kohdan mukaan käyttää, jos niin laissa erikseen nimenomaisesti säädetään tai jos tiedon antaminen perustuu viranomaiselle säädettyyn tiedonsaantioikeuteen. Ehdotetulla muotoilulla viitataan erityissäännöksen tarkkuustasoon. Erityissäännös oikeuttaisi henkilöluottotiedon käyttämiseen, jos siinä nimenomaisesti todetaan luottotiedon käyttäminen.

Opintotukilain muutoksella vuonna 2001 (1427/2001) laajennettiin luottotietojen käyttämistä opintolainan valtiontakausasioiden hoidossa. Opintotukilain 15 §:n mukaan valtiontakausa ei myönnetä opiskelijalle, jolla on luottotietorekisteriin rekisteröity maksuhäiriö. Takaus voidaan kuitenkin myöntää, jos maksuhäiriö on yksittäinen tai määrältään vähäinen ja sen rekisteröinnistä on kulunut kohtuullisen pitkä aika taikka jos merkinnän aiheuttanut velka on suoritettu tai jos valtiontakauksen myöntämiselle on muuten erityisiä syitä.

Takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annetun lain (361/1999) 3 luvussa säädetään luotonantajan velvollisuudesta antaa tietoja takaajalle. Lain 14 § osoittaa, että tiedonantovelvollisuus koskee myös luotonantajan saatavissa olevia velallisesta luottotietorekisteriin talletettavia tietoja. Ehdotetun säännöksen perusteella luotonantaja voisi siten antaa takaajalle tiedon siitä, mitä velallisesta on talletettu luottotietorekisteriin paitsi takauksen voimassa ollessa, myös ennen takauksen antamista.

Viranomaisille säädetyistä tiedonsaantioikeuksista esimerkkinä voidaan mainita poliisin tiedonsaantioikeutta koskevat säännökset.

Henkilöluottotietoja voitaisiin momentin 2 kohdan mukaan luovuttaa ja käyttää viranomaisen yritystoimintaan antaman tuen myöntämistä varten, jos rekisteröity toimii tukea hakeneen yrityksen vastuuhenkilönä.

Henkilöluottotietoja saisi luovuttaa ja käyttää 3 kohdan mukaan perinnän suunnitteluun. Säännöksessä ei edellytetä, että tietoja käytetään velkoja. Siten henkilöluottotiedon saa

luovuttaa käytettäväksi myös perintätoimistolle perintätoimenpiteiden suunnittelua varten. Eräntyneen saatavan perinnästä säädetään saatavien perinnästä annetussa laissa (513/1999). Mainitussa laissa edellytetään, että perinnässä noudatetaan hyvää perintätapaa. Ammattimaisen perintätoimen harjoittamisesta säädetään laissa perintätoiminnan luvanvaraisuudesta (517/1999), jossa edellytetään hyvän perintätavan noudattamista perintätoiminnassa. On siten selvää, että henkilöluottotietojen käyttämisessä perinnän suunnitteluun on noudatettava edellä mainituissa laissa tarkoitettua hyvää perintätapaa.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan henkilöluottotietoja saisi luovuttaa ja käyttää takauksen ja vierasvelkapanttiin hyväksymistä tai antamista varten.

Momentin 5 kohdan mukaan henkilöluottotietoja saisi käyttää ja luovuttaa asuinhuoneiston huoneenvuokrasopimuksen tekemistä varten. Kohdassa tarkoitetaan tilanteita, jossa sopimuksen tarkoituksena on, että vuokralainen käyttää huoneistoa tai rakennusta asuntona. Asuinkäyttöä koskevia vuokrasopimuksia ei voida täysin rinnastaa lakiehdotuksessa tarkoitettuun luotonantoon. Vuokrasopimuksissa on kysymys sopimuksista, jotka luonteeltaan ovat kestovelkasuhteita ja joissa vuokranantajan mahdollisuuksia varmistua toisen osapuolen pyydyistä vastata sitoumuksesta voidaan pitää hyväksyttävänä siitä riippumatta, maksetaanko vuokra etu- vai jälkikäteen. Omaisuuden luovuttaminen toisen käyttöön perustuu viime kädessä sopijapuolten väliseen luottamukseen.

Ehdotetun 6 kohdan mukaan sallittua olisi henkilöluottotietojen käyttäminen sopimusehtojen sisällön määrittelemistä varten, jos kysymys on sellaisen sopimuksen tekemisestä, josta elinkeinonharjoittaja ei lain mukaan voi kieltäytyä. Säännös on katsottu tarpeelliseksi selvyysyistä.

Tiettyjen välttämättömyyshyödykkeitä koskevien sopimusten tekemisestä on säädetty eri laeissa, kuten sähkömarkkinalain 21 §:ssä, vesihuoltolain 10 §:ssä, luottolaitoslain 50 a §:ssä ja viestintämarkkinalain 60 §:ssä. Edellä mainittujen säännösten mukaan elinkeinonharjoittaja ei voi kieltäytyä sopimuksen tekemisestä ilman erityistä laissa mainittua syytä tai perustetta. Maksuhäiriömerkintä ei ole yksistään syy tai peruste

elinkeinonharjoittajalle kieltäytyä tekemästä sopimusta kuluttajan kanssa, vaan merkinnän lisäksi pitää olla säännöksissä tarkoitettu syy tai peruste.

Elinkeinonharjoittaja voisi ehdotuksen mukaan käyttää henkilöluottotietoja sopimusehtojen määrittelemistä varten. Elinkeinonharjoittaja voi esimerkiksi sisällyttää sopimukseen ehdon, jonka mukaan myyjä voi vaatia kuluttajalta kohtuullisen vakuuden tai ennakkomaksun sopimusta tehtäessä, jos kuluttajan luottotiedoista ilmenee, että kuluttaja on ilmeisesti kyvytön suoriutumaan sopimukseen perustuvista maksuista.

Momentin 7 kohdassa olisi luotto- ja vakuutuslaitostoimintaa koskevat erityissäännökset. Pankit antavat asiakkaistaan näiden pyynnöstä hyvämaineisuustodistuksia ja suosituksia, joita esimerkiksi ulkomaan pankit voivat pyytää ennen tilin avaamista. Ehdotuksen mukaan laki ei asettaisi estettä sille, että luottotietoja käytetään tällaisten rekisteröidyn pyytämien todistusten ja suositusten laadinnassa.

Luotto- ja vakuutuslaitoksien velvollisuuksiin kuuluu rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (68/1998) mukaan muun ohella selvittää perusteet ja tarkoitus sen palvelujen käytölle, jos ne eivät sovi yhteen asiakkaan taloudellisen tilanteen tai liitetoimien kanssa. Luottolaitokset voisivat tässä selvitystyössä käyttää myös henkilöluottotietoja.

Ehdotetussa 8 kohdassa olisi viittausluonteinen säännös työnhakijaa tai työntekijää koskevien luottotietojen luovuttamisesta työnantajalle. Kuten yleisperusteluissa on todettu, tarkoituksena on, että yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa tyhjentävästi säänneltäisiin ne tilanteet, joissa luottotietoja saa käyttää työnhakijaa ja työntekijää arvioitaessa.

Ehdotetun 9 kohdan mukaan henkilöluottotietoja saisi käyttää arvioitaessa yrityksen ja sen yritysvastuuhenkilön kykyä vastata sitoumuksistaan ja valittaessa henkilö yrityksen vastuuhenkilöksi.

Yrityksen vastuuhenkilöitä koskevat luottotiedot vaikuttavat yrityksen luottokelpoisuusluokan muodostamiseen lakiehdotuksen 27 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Yrityksen vastuuhenkilöiden tiedoilla voi muutoinkin olla merkitystä arvioitaessa yri-

tyksen sitoumuksenhoitokykyä.

Yrityksen vastuuhenkilöinä toimivia henkilöitä ovat ne henkilöt, jotka merkitään viranomaisen julkiseen rekisteriin esimerkiksi osakeyhtiön hallintoelimen jäsenenä, toimitusjohtajana tai henkilöinä, joilla on prokurat tai nimenkirjoitusoikeus. Toimitusjohtaja ja henkilöt, joilla on prokura- tai nimenkirjoitusoikeus, toimivat työtehtävissään erityisroolissa, minkä vuoksi ehdotettu säännös onkin erityissäännös suhteessa työntekijöiden luottotietojen käsittelyä koskevaan 8 kohtaan.

Ehdotetun 10 kohdan mukaan henkilöluottotietoja saisi luovuttaa tieteellistä tutkimusta, tilastointia ja viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviä varten ottaen huomioon, mitä henkilötietolaissa säädetään. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että laissa säädettäisiin tyhjentävästi henkilöluottotietojen sallituista käyttötarkoituksista ja että mainittujen toimintojen edellytykset turvattaisiin.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös yritystoimintaan liittyvistä henkilöluottotiedoista. Ehdotuksen mukaan pykälän säännökset eivät estäisi yrityskentätietojen luovuttamista. Säännöksessä olisi myös viittaussäännös lain 26–27 §:ään, joissa säädettäisiin yrityksen vastuuhenkilöitä koskevien henkilöluottotietojen käsittelystä ja niiden käyttämisestä yrityksen luottokelpoisuuden arvioimisessa.

20 §. Henkilöluottotietojen luovuttaminen sähköisesti. Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset henkilöluottotietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Säännösten tarve johtuu perustuslain 10 §:n 1 momentista, jonka mukaan henkilötietojen suojasta on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on katsottu, että henkilötietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla edellyttää laintasoista sääntelyä (PeVL 2/2002 vp). Vastaavia säännöksiä ei sisälly voimassa olevaan henkilötietolakiin.

Säännösten on tarkoitus määritellä tyhjentävästi, milloin henkilöluottotietoja voidaan massamuotoisesti antaa ulkopuolisten käyttöön. Koska henkilöluottotietoja koskee yleisen henkilötietojen suojan periaatteiden mukainen vahva käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen luovuttamisessa ei ole sallittua käyttää sellaisia luovutustapoja, joissa luovutuksensaaja voi saada tietoja muista kuin niistä

henkilöistä, joiden osalta luovutusedellytykset täyttyvät.

Pykälän 1 momentin mukaan henkilöluottotietoja saisi luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla 19 §:ssä tarkoitettuihin tarkoitukseen edellyttäen, että momentissa säädetyt edellytykset täyttyisivät.

Momentin 1 kohdan mukaan edellytetään, että luottotietorekisteriin talletetaan tieto siitä, kenen henkilöluottotietoja ja mitä käyttötarkoitusta varten on rekisteristä haettu. Ehdotus merkitsee sitä, että yrityksen vastuuhenkilöitäkin koskevien maksuhäiriötietojen luovutus on valvottua, ja että jokaisesta tietojensiirrosta jää merkintä rekisterinpitäjän tiedostoon. Rekisteröidyllä on oikeus saada nämä tiedot lakiehdotuksen 30 §:ssä osoitella tavalla.

Momentin 2 kohdan mukaan luovutuksensaajan olisi lisäksi annettava sitoumus siitä, että se antaa luottotietorekisterin käyttöoikeudet vain etukäteen nimetyille henkilöille. Ehdotetussa 3 kohdassa edellytettäisiin, että joko luovutuksensaajan tai luottotietotoiminnan harjoittajan rekisteriin tallentuu tieto siitä, kuka henkilöluottotietoja on kulloinkin hankkinut.

Momentin 4 kohdan mukaan luovutuksensaajan olisi valvottava henkilöluottotietojen hakemista luottotietorekisteristä säännöllisin väliajoin. Valvonnassa on tärkeää selvittää, onko niillä henkilöillä, joiden tietoja rekisteristä on haettu, ollut sellainen asiakas- tai muu suhde yritykseen, että luottotietojen hakua luottotietorekisteristä voidaan pitää lainmukaisena.

Pykälän 2 momentin mukaan henkilöluottotietoja saisi luovuttaa sähköisenä tallenteena tieteellistä tutkimusta, tilastointia sekä viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävää varten.

Ehdotetun 3 momentin mukaan henkilön yrityskentätietoja saisi 1 momentin estämättä luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Näiden tietojen luovuttamiselle ei siten asetettaisi erityisiä luovutusrajoituksia. Tämän ei voida katsoa vaarantavan perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädettyä yksityiselämän suojaa, koska kysymys on tiedoista, jotka liittyvät henkilön toimintaan yritystoiminnassa tai muussa vastaavassa julkisessa roolissa.

5 luku. Yrityksen perustiedot ja tiedot liiketoimintakiellosta

Luvussa olisi säännökset yrityksen perustiedoista, yrityksen vastuuhenkilöitä koskevien tietojen täydentämisestä sekä liiketoimintakiellosta koskevista tiedoista. Kysymys olisi tiedoista, jotka talletetaan luottotietorekisteriin. Säännökset ehdotetaan otettaviksi lakiin omana lukunaan sen korostamiseksi, että mainittuja tietoja ei pidetä määritelmällisesti yritysluottotietoina.

21 §. Yrityksen perustiedot. Pykälässä säädetäisiin yrityksen perustiedoista. Yritysluottorekisteriin saisi *1 kohdan* mukaan tallettaa yrityksen nimen, yritys- ja yhteisötunnuksen ja muut yksilöintitiedot sekä yhteystiedot.

Ehdotetun *2 kohdan* mukaan rekisterissä voisi olla myös tiedot yrityksen toimialasta, osakepääomasta, taloudellisesta asemasta samoin kuin yritystä muutoin koskevat ja sen toimintaa yleisesti kuvaavat viranomaisten julkisista rekistereistä tai muista julkisista lähteistä saatavat tiedot sekä yrityksen luottotietorekisteriä varten itse antamat tiedot.

Kuten edellä 3 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, viranomaisten julkisista rekistereistä on saatavissa monipuolisesti tietoja yritystoiminnasta. Yrityksen perustietojen määrittely viranomaisten julkisten rekisterien tietosisältöjen avulla on omiaan lisäämään yritysluottotietojen rekisteröinnin avoimuutta, koska rekisteröidyt voivat tarkastusoikeutta käyttämättäkin hyvin pitkälle päätellä, mitä perustietoja niistä ja niiden toiminnasta on rekisteriin merkitty.

Perustietoihin luettaisiin laajemminkin kaikki sellaiset tiedot, jotka on saatu julkisista lähteistä. Tätä kautta perustietoihin kuuluisivat myös muun muassa osakeyhtiöiden osakastiedot, jotka ovat osakeyhtiölainsäädännön mukaan julkisia, sekä kaupparekisteriin merkityt tiedot äänettömistä yhtiömiehistä ja tilintarkastajista. Myös tiedotusvälineessä julkaistut yritystä koskevat tiedot voitaisiin tallettaa rekisteriin. Rekisterinpitäjää koskisivat tällöinkin lain 2 luvussa säädettäväksi ehdotetut säännökset, kuten velvollisuus käyttää luotettavia tietolähteitä. Virheellisen tiedon tallettamisesta ja luovuttamisesta voisi seurata vahingonkorvausvastuu lakiehdotuksen 40 §:n mukaisesti.

dotuksen 40 §:n mukaisesti.

Momentin *3 kohdan* mukaan rekisterissä voisi olla viranomaisen pitämään julkiseen rekisteriin merkityt tiedot siitä, ketkä toimivat yrityksen vastuuhenkilöinä. Tällaiset, yksittäisen yrityksen perustietojen yhteydessä esitettävät tiedot eivät olisi lakiehdotuksessa tarkoitettuja henkilöluottotietoja.

22 §. Yrityksen vastuuhenkilöä koskevien tietojen täydentäminen. Pykälässä määriteltäisiin menettelytavat niitä tilanteita varten, joissa luottotietorekisterin pitäjä tekee viranomaisen julkisesta rekisteristä poikkeavia tai sitä täydentäviä merkintöjä yrityksen vastuuhenkilöstä. Tällaisten merkintöjen avulla pyritään estämään harmaata taloutta ja tuomaan esille ne tilanteet, joissa yritystoimintaa harjoitetaan bulvaanien kautta.

Pykälän *1 momentissa* olisi ensiksi säännös, joka oikeuttaisi luottotietorekisterin pitäjän tekemään viranomaisen julkisesta rekisteristä poikkeavan merkinnän ylläpitämäänsä rekisteriin. Poikkeava merkintä voitaisiin tehdä, jos viranomaisen julkisessa rekisterissä oleva merkintä ei sen tallettamisajankohdan tai muun sellaisen syyn vuoksi anna oikeaa kuvaa yrityksen toiminnasta sekä siitä ja sen maksuhäiriöistä vastuussa olevista taikka yrityksessä tosiasiallista määräysvaltaa käyttävistä tai käyttäneistä henkilöistä.

Jos rekisterinpitäjä aikoo tehdä viranomaisen rekisteristä saatavista tiedoista poikkeavan merkinnän luottotietorekisteriin tai käyttää tällaista tietoa luottokelpoisuuden arvioinnissa, säännösehdotuksessa edellytetään pääsäännön mukaan, että ennen poikkeavan merkinnän tekemistä annetaan yritykselle mahdollisuus oikaista tai täydentää viranomaisten rekisterissä olevaa tietoa. Menettelysäännöstä voitaisiin kuitenkin poiketa, jos menettelyn noudattaminen olisi ilmeisen tarpeetonta. Tämä edellyttäisi yleensä, että rekisterinpitäjällä on käytettävissään sellaista tietoa, jota voidaan pitää luotettavana. Esimerkkinä voidaan todeta, että pesänselvittäjän laatimasta velallisselvityksestä tulee konkurssilain 9 luvun 2 §:n mukaisesti ilmetä tietoa siitä, onko velallisen toiminnan johtamisessa käytetty välikäsiä. Rekisterinpitäjä vastaisi virheellisestä rekisteritiedosta aiheutuneista vahingoista ankaran vastuun periaatteen mukaisesti ehdotetun lain 40 §:ssä osoitetulla tavalla.

Jos rekisterinpitäjä tekee yrityksen perustietoihin merkinnän, joka poikkeaa viranomaisen rekisteristä saatavissa olevista tiedoista tai täydentää niitä, merkinnästä tulisi ehdotetun 2 momentin mukaan käydä ilmi, että tieto on tehty luottotietolain nojalla.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös, jonka mukaan lain yrityksen vastuuhenkilöitä koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös luottotietorekisterin pitäjän tekemiin julkisen viranomaisen rekisteristä poikkeaviin merkintöihin.

23 §. Tiedot liiketoimintakiellosta. Rekisteriin saisi tallettaa tiedot henkilöstä, joka on määrätty liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985) tarkoitettuun liiketoimintakieltoon samoin kuin tiedon liiketoimintakiellon kestosta. Näitä tietoja saataisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Tietoja ei kuitenkaan saisi julkaista yleisessä tietoverkossa.

6 luku. **Luottotietorekisteriin tallettavat yritysluottotiedot ja henkilöluottotietojen käyttö yritys-luottotietoina**

Luvussa olisi säännökset yritysluottotietorekisterin tietosisällöstä, yrityksen vastuuhenkilön henkilöluottotietojen käsittelystä, luokituksissa käytettävistä tiedoista sekä rekisterimerkintöjen säilyttämisajoista.

24 §. Yrityksen maksuhäiriöitä koskevat ja niitä täydentävät tiedot. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, minkälaisia maksuhäiriöitä luottotietorekisteriin saisi tallettaa. Pykälän 2 momentissa olisi niin sanottua yksityisoikeudellista trattaa koskeva menettelysäännös sekä 3 momentissa säännös tietojen laatua varmistavista rekisteriin tehtävistä lisämerkinnöistä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan yrityksen maksuhäiriötietoina saisi tallettaa konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin rekisteröidystä ja asian käsittelystä talletetut tiedot. Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin tietosisällöstä säädetään siitä annetun lain 3 – 6 §:ssä.

Vireille tulleesta konkurssihakemuksesta ja yrityssaneerushakemuksesta merkitään rekisteriin velallisen nykyinen ja aikaisempi nimi tai toiminimi ja kotipaikka sekä velalli-

sen yhteystiedot ja henkilö- taikka yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunnus sekä tiedot hakemuksen tekijästä ja tämän yhteystiedoista samoin kuin asian yksilöintiä koskevat tiedot (tuomioistuin ja sen yhteystiedot, asian diaarinumero ja vireilletulopäivä).

Konkurssiasian käsittelystä rekisteriin merkitään muun muassa päivämäärä ja kellonaika, jona päätös konkurssiin asettamisesta on tehty, tiedot hakemuksen hylkäämisestä tai tutkimatta jättämisestä sekä asian jäämisestä sillensä, konkurssin peruuntumisesta tai raukeamisesta sekä julkisselvitykseen siirtymisestä. Jos velallinen on oikeushenkilö, rekisteriin on merkittävä myös tieto siitä, onko velallisella konkurssin päättyessä omaisuutta.

Yrityssaneerausasian käsittelystä rekisteriin merkitään tieto muun muassa ennen menettelyn aloittamista määrätystä väliaikaisesta kiellosta ja sen lakkaamisesta, tiedot yrityssaneerausmenettelyn aloittamisesta, tiedot hakemuksen hylkäämisestä tai tutkimatta jättämisestä, menettelyn lakkaamisesta, saneerausohjelman vahvistamisesta ja muuttamisesta, velkajärjestelyn ja saneerausohjelman raukeamisesta, loppuselonteon antamisesta sekä muutoksenhausta.

Rekisteriin merkitään sen aloittamisen jälkeen myös muun muassa tiedot velallisen määräysvallan rajoituksista sekä velkojatoiminnan asettamisesta. Saneerausohjelman vahvistamisen jälkeen rekisteriin merkitään valvojan nimi ja yhteystiedot, jos valvoja on määrätty.

Ehdotetun momentin 2 kohdan mukaan rekisteriin saisi tallettaa tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu viranomaisen lainvoimaisella tuomiolla, yksipuolisella tuomiolla tai rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla. Ehdotetun 3 kohdan mukaan saisi tallettaa tiedot sellaisesta maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa koskevasta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus. Kohdat vastaavat lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohtaa, joihin tässä yhteydessä viitataan.

Momentin 4 kohdan mukaan rekisteriin saisi tallettaa julkisesta haasteesta annetun lain 10 §:ssä tarkoitettuun kuulutusrekisteriin rekisteröidystä talletetut tiedot. Tällaisia ovat muun muassa konkurssivalvontaa ja yrityssaneerausmenettelyn aloittamista koskevat tiedot samoin kuin tiedot, jotka koskevat osakeyhtiön sulautumista, jakautumista tai

varojen jakoa taikka muuta yhteisö- ja säätiölainsäädännössä tarkoitettua toimenpidettä tai päätöstä, josta on julkaistava kuulutus virallisessa lehdessä. Viimeksi mainitut eivät ole luonteeltaan maksuhäiriötietoja.

Momentin 5 kohdan mukaan rekisteriin voitaisiin tallettaa veroviranomaisen julkistama tieto sellaisesta verosaatavasta sekä vakuutuslaitoksen ilmoittama tieto sellaisesta lakisääteiseen vakuutukseen perustuvan maksun laiminlyönnistä, joka voidaan ulosmitata ilman tuomiota ja päätöstä.

Työeläkevakuutusta koskevaa ulosmittauskelpoista vakuutussaatavaa koskeva tieto voidaan antaa luottotietorekisterin pitäjälle työntekijäin eläkelain (395/2006) 206 §:n 3 kohdan nojalla. Tapaturmavakuutusmaksuja koskeva vastaava säännös sisältyy tapaturmavakuutuslain 64 c §:n 8 kohtaan.

Momentin 6 kohdan mukaan rekisteriin saisi tallettaa tiedon rekisteröidyn velkojalle antamasta kirjallisesta ilmoituksesta, jolla hän tunnustaa lyöneensä maksun laimin.

Momentin 7 kohdan mukaan rekisteriin saisi tallettaa tiedon niin sanotusta yksityis-oikeudellisesta tratasta. Tieto voitaisiin tallettaa velkojan eräänntyneen ja riidattoman saatavan johdosta antamasta maksukehotuksesta 10 päivän kuluttua siitä, kun velalliselle on lähetetty maksukehotus, jossa on ilmoitettu maksukehotuksen julkaisemisesta tai merkitsemisestä rekisteriin.

Tallettamisen edellytyksistä säättämisen tarkoituksena on lisätä menettelyn avoimuutta ja siten yritysten oikeusturvaa ja mahdollisuuksia ennakoida toimintojensa vaikutukset.

Vero- ja vakuutussaatavia koskevien tietojen tallettamisen lisäedellytyksenä olisi 2 momentin mukaan se, että velalliselle on lähetetty ennen maksuhäiriömerkinnän ilmoittamista luottotietorekisteriin merkitsemistä varten maksukehotus, jossa on maininta maksuhäiriön merkitsemisestä luottotietorekisteriin. Informointivelvoite on tarpeen sen varmistamiseksi, että rekisteröity on tietoinen maksun laiminlyönnin vaikutuksista.

Luottotietorekisterin merkintöjen informaatiivisuuden lisäämiseksi ehdotetaan pykälän 3 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan rekisteriin on rekisteröidyn pyynnöstä ja tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella merkittävä tieto siitä, että maksuhäiriö on syntynyt takausvastuun tai vierasvel-

kapanttauksen johdosta samoin kuin rekisteröidyn rekisterinpitäjälle toimittama pesänhoitajan velallisselvitykseen sisältyvä tieto konkurssin pääasiallisista syistä. Rekisteriin voitaisiin merkitä muukin rekisteröidyn antama tieto maksuhäiriömerkintään johtaneista tekijöistä. Säännös vastaa lakiehdotuksen 13 §:n 2 momenttia, jonka yksityiskohtaisiin perusteluihin viitataan.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi toinen tiedon laatua koskeva velvoite. Sen mukaan luottotietorekisterin pitäjän on, jos se yleisesti saatavilla olevien tietojen tai rekisterinpitäjälle toimitettujen tietojen perusteella on mahdollista, merkittävä rekisteriin, mitkä merkinnät aiheutuvat saman saatavan laiminlyönnistä. Merkintä olisi kuitenkin aina tehtävä rekisteröidyn pyynnöstä tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella. Säännös vastaa lakiehdotuksen 12 §:n 3 momenttia, johon tässä viitataan.

25 §. *Yrityksen maksutapaa koskevat tiedot.* Yrityksen maksutapatietoina voitaisiin tallettaa tiedot siitä, miten yritys säännönmukaisesti hoitaa maksunsa. Maksutapatiedot eroavat maksuhäiriötiedoista siinä, että niitä ei saada valmiina rekisteriin merkittäviksi, vaan rekisterinpitäjä muodostaa ne eri tahoilta saamiensa tietojen perusteella.

Virheellisten rekisterimerkintöjen syntymisen estämiseksi sekä kohtuusyistä on pidetty tarkoituksenmukaisena, että laissa osoitettaisiin, minkälaisia saatavia koskevia tietoja voidaan käyttää maksutapatietoja muodostettaessa. Maksutapatiedot voisivat ehdotuksen mukaan perustua vain sellaisten saatavien laiminlyönteihin, jotka ovat riidattomia. Saatavan riidattomuudella ei säännöksessä tarkoitettaisi sitä, että saatavasta olisi jo ulosotoperuste, vaan riittävää olisi, että velallinen ei ole riitauttanut saatavaa. Maksun tulisi olla myöhässä vähintään seitsemän päivää eräpäivästä, jotta se voitaisiin ottaa huomioon maksun epäsäännönmukaisuutta koskevan tiedon muodostamisessa.

26 §. *Yritysten vastuuhenkilöitä koskevien henkilöluottotietojen käsittely.* Pykälässä säädettäisiin luottotietorekisterinpitäjän oikeudesta käsitellä henkilöluottotietoja yritysluottotietoina. Ehdotuksen mukaan luottotietorekisterin pitäjä saisi yhdistää yrityksen vastuuhenkilöitä koskevat henkilöluottotiedot yritysluottotietorekisteriin.

On huomattava, että yrityksen vastuuhenkilöitä koskevien tietojen sisällyttäminen yritysluottorekisteriin ei merkitse, että vastuuhenkilöitä koskevia henkilöluottotietoja saisi käsitellä samalla tavoin kuin yritysluottotietoja. Yrityksen vastuuhenkilöitä koskevien tietojen käsittelyyn sovellettaisiin siten lain 6 §:n 2 momenttia ja 4 luvun säännöksiä. Tämä merkitsee muun ohella, että yrityksen vastuuhenkilöitä koskevien tietojen luovuttaminen luottotietorekisteristä on kirjattava silloinkin, kun häntä koskevia maksuhäiriötietoja on luovutettu käytettäväksi yrityksen sitoumuksenhoitokyvyn arvioimiseksi.

27 §. *Luokituksessa ja muussa luottokelpoisuuden arvioinnissa käytettävät yritystä ja yrityksen vastuuhenkilöitä koskevat tiedot.* Pykälä sisältäisi säännökset siitä, mitä on otettava huomioon luottotietorekisteriin talletettavan tai siitä saatavan yrityksen luottokelpoisuutta osoittavan luokan tai muun luottokelpoisuutta osoittavan arviointitiedon muodostamisessa. Säännökset koskevat kuitenkin vain yritystä ja yrityksen vastuuhenkilöitä koskevien tietojen käyttämistä. Sääntelyllä ei siten vaikutettaisi siihen, miten luokituksessa otetaan huomioon sitä toimialaa koskevat tiedot ja kehitysnusteet, jota arviointiva yritys edustaa.

Luottotietorekisteriin talletettavan tai sen kautta saatavan yrityksen luottokelpoisuusluokan tai muun yrityksen luottokelpoisuutta osoittavan arviointitiedon muodostamisessa saisi *1 momentissa* ilmaistun pääsäännön mukaan käyttää yrityksen perustietojen lisäksi 21–25§:ssä tarkoitettuja tai yrityksen itse luottotietorekisterin pitäjälle toimittamia tietoja.

Säännös selkeyttäisi ja varmistaisi sen, että luottotietorekisterin kautta välitettävät tiedot yrityksen luottokelpoisuudesta olisivat mahdollisimman luotettavia ja että yritykset voivat päätellä, mitä niitä koskevia tietoja tässä yhteydessä käsitellään.

Säännöksen soveltamisalan kannalta on huomattava, ettei se koske sellaisia tilanteita, joissa yritys on itse pyytänyt oman toimintansa arvioita eikä myöskään sellaisia tilanteita, joissa joku yrityksen ulkopuolinen tilaa omaan käyttöönsä yritystä koskevan arvion. Tällaiset arviot ovat usein luonteeltaan lausuntuomuoitoisia. Näistä säädettäisiin pykälän 3 momentissa.

Yrityksen vastuuhenkilöä koskevia henkilöluottotietoja saisi pykälän *2 momentin* mukaan käyttää yrityksen luottokelpoisuuden arvioinnissa kolmessa eri tilanteessa. Nämä tilanteet on määritelty ottaen huomioon ne johtopäätökset, jotka on tehty yrityksen vastuuhenkilöiden luottotietojen merkityksestä yrityksen luottokelpoisuudelle. Yrityksen vastuuhenkilöiden omilla maksuhäiriötiedoilla voi olla Suomen Asiakastieto Oy:n selvitysten mukaan suuri merkitys yrityksen maksukyvyn ja maksuhalun kannalta. Vastuuhenkilöiden omien maksuhäiriöiden merkitys pienenee yrityskoon kasvaessa ja kun aloittava yritys on julkaissut asianmukaisesti laaditun ja tarkastetun tilinpäätöksen.

Momentin 1 kohdan mukaan yrityksen vastuuhenkilöiden henkilöluottotietojen käyttäminen luokituksessa olisi sallittua, jos arviointi koskee elinkeinotoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä, avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiötä sekä sellaista osakeyhtiötä, jolla tilintarkastuslainsäädännön mukaan ei ole velvollisuutta valita hyväksytyä tilintarkastajaa.

Kohdan tarkoittamissa tilanteissa on ensinnäkin kysymys yrityksistä, joissa elinkeinoa harjoittava henkilö vastaa yrityksestä. Kohdan soveltamisalan piiriin kuuluvat lisäksi pienemmät osakeyhtiöt, joilla voimassa olevan tilintarkastuslain 11 §:n mukaan ei ole velvollisuutta valita hyväksytyä tilintarkastajaa. Tilintarkastuslain 11 §:n mukaan velvollisuuteen valita tilintarkastaja vaikuttaa taseen loppusumma, liikevaihto tai sitä vastaava tuotto sekä palveluksessa olevan henkilöstön määrä. Lainkohdan mukaan velvollisuus valita tilintarkastaja on, jos kaksi lainkohdassa määritellystä kolmesta kriteeristä täyttyy. Eduskunnalle annetun hallituksen esityksen mukaan (HE 194/2006) mukaan tilintarkastusvelvollisuudesta vapautettaisiin nykyistäkin laajemmin pieniä yhtiöitä. Ehdotetun uuden tilintarkastuslain 4 §:ssä säädettäisiin tilintarkastusvelvollisuudesta.

Momentin *2 kohdan* mukaan yrityksen vastuuhenkilöitä koskevia luottotietoja saisi käyttää yrityksen muodosta ja koosta riippumatta silloin, kun kysymys on aloittavista yrityksistä. Ehdotuksen mukaan henkilöluottotietoja saisi käyttää siihen asti, kun yritys on sen kaupparekisteriin tai vastaavaan viranomaisen rekisteriin merkitsemisen jälkeen

harjoittanut elinkeinotoimintaa kaksi tilinpäätöskautta ja julkaissut niitä koskevat tilinpäätökset, jotka tilintarkastuskertomuksen mukaan antavat oikeat ja riittävät tiedot yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Säännöksen tarkoituksena on osaltaan kannustaa asianmukaisten tilinpäätösten laadintaan. Jos yritys ei laadi tilinpäätöstä ehdotetussa määräajassa tai jos tilintarkastuskertomusta ei ole annettu taikka jos tilintarkastuskertomuksen sisältö ei täytä säännöksessä asetettuja kriteereitä, vastuuhenkilöiden tietoja voidaan käyttää kahta vuotta kauemminkin.

Momentin 3 kohdassa otettaisiin huomioon tilanteet, joissa yrityksen toiminta siirtyy uusiin käsiin. Ehdotuksen mukaan vastuuhenkilöiden henkilöluottotietoja saisi käyttää yrityksen luokittelussa, jos määräämisvalta yrityksessä on siirtynyt tai sen vastuuhenkilöt ovat muutoin kokonaisuudessaan vaihtuneet siihen asti, kun yritys mainittujen muutosten jälkeen on harjoittanut elinkeinotoimintaa kaksi tilikautta ja julkaissut niitä koskevat tilinpäätökset, jotka tilintarkastuskertomuksen mukaan antavat oikeat ja riittävät tiedot yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Säännöksen tarkoituksena on osaltaan ehkäistä epärehellisiä menettelytapoja sekä varmistaa se, että luottotiedot antaisivat oikean kuvan yrityksen toiminnasta ja siitä vastuussa olevista.

Pykälän 1 momentissa säädettävät edellytykset eivät 3 momentin mukaan koskisi luottotietotoiminnan harjoittajaa tai muuta yrityksen luottokelpoisuuden arviointia päätoimialanaan harjoittavaa yritystä sen laatiessa luottotietolausuntoa tai luottokelpoisuuden arviointia pörssiyhtiöstä tai muusta yrityksestä yrityksen itsensä tai sen rahoittajan tilauksesta.

Ehdotettu rajoitus on katsottu tarpeelliseksi erityisesti sen varmistamiseksi, että pörssiyhtiöiden luottokelpoisuutta kuvaavissa selvityksissä (esimerkiksi niin sanotussa ratingtoiminnassa) voidaan käyttää hyväksi mitä tahansa tietoja, jotka luottoluokituksen laatijan käsityksen mukaan voivat vaikuttaa yrityksen luottoriskiin. Esimerkiksi tieto arvioitavaa yritystä uhkaavasta taloudellisesta merkittävästä oikeudenkäynnistä voi olla tällai-

nen tieto.

Jos yrityksen tilinpäätöstä tai muuta luottokelpoisuuden arvioinnin laadinnassa tarpeellista tietoa ei ole saatavissa viranomaiselta, luottotietotoiminnan harjoittajan olisi pykälän 4 momentin mukaan varattava yritykselle tilaisuus toimittaa tilinpäätös ennen arvioinnin laatimista, jos tällaista tietoa käytetään luottokelpoisuusarvioinnissa.

Säännös on tarpeen sen vuoksi, että vain osa yrityksistä on velvollinen julkaisemaan tilinpäätöksensä tai toimittamaan sen viranomaiselle. Oikeana ei ole pidettävä sitä, että tilanne, jossa tilinpäätöstietoja ei ole saatavissa viranomaisen rekisteristä, jo sellaisenaan vaikuttaa yrityksen luottokelpoisuuden arviointiin.

28 §. Rekisterimerkintöjen säilyttämisajat. Pykälä sisältäisi säännökset siitä, milloin tiedot on viimeistään poistettava luottotietorekisteristä.

Poistamisajat olisivat osittain erilaiset sen mukaan, onko rekisteröidystä tehty uusia maksuhäiriömerkintöjä rekisteriin vai ei. Ehdotuksen tarkoituksena on mahdollistaa merkintöjen säilyttämisaikojen lyhentäminen sellaisissa tapauksissa, joissa maksuhäiriö on ollut tilapäisluonteinen. Tällä on pyritty edistämään maksumoraalia sellaisissakin tilanteissa, joissa on syntynyt maksuhäiriö.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan pääsäännön mukaan konkurssia koskevat tiedot poistettaisiin viiden vuoden kuluttua konkurssin alkamisesta. Säilyttämisaika olisi viisi vuotta, kuten nykyisinkin. Nykyisin säilyttämisaika lasketaan konkurssiin hakemisesta. Ehdotuksen mukaan aika laskettaisiin konkurssin aloittamisesta, mitä on pidettävä merkinnän käyttötarkoituksen kannalta asianmukaisempaan lopputulokseen johtavana.

Kohdassa olisi kuitenkin erityissäännökset, jotka koskisivat tiedon poistamista silloin, kun konkurssihakemus ei johda konkurssiin asettamiseen tai kun konkurssi peruutetaan. Näissä tilanteissa on perusteltua edellyttää, että merkinnät poistetaan niin pian kuin mahdollista sen jälkeen, kun niiden ei voida katsoa antavan oikeata kuvaa velallisen maksukyvyistä ja -halusta. Sanotunlaisista konkurssia koskevista rekisteritiedoista velalliselle aiheutuvien vahinkojen minimoimiseen kiinnitettiin huomiota myös säädettäessä lakia konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä

koitettu merkintä rekisteröidyn antaman luottettavan selvityksen perusteella, jos rekisteröidyllä on ollut oikeus pidättäytyä maksusta tai jos tiedon merkitseminen muun syyn vuoksi on harhaanjohtava.

7 luku. **Rekisteröidyn oikeudet ja niiden toteuttaminen**

Luvussa olisi säännökset rekisteröidyn tiedonsaantiin liittyvistä oikeuksista, luottotietorekisterissä olevan virheen oikaisusta sekä rekisterinpitäjän velvollisuuksista tarkastusoikeutta ja virheen oikaisua toteutettaessa.

29 §. Tiedottaminen rekisteröidylle. Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset siitä, missä tilanteissa luottotietorekisterin pitäjän ja luottotietojen käyttäjän on aktiivisesti annettava rekisteröidylle tietoa luottotietojen käsittelystä.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin luottotietorekisterinpitäjän velvollisuudesta antaa tietoja luonnollisille henkilöille. Säännösten tarkoituksena on varmistaa, että rekisteröity tietää itseään koskevien tietojen rekisteröinnistä. Ehdotuksen mukaan luonnolliselle henkilölle, jota koskevat tiedot merkitään ensimmäistä kertaa luottotietorekisteriin, on lähetettävä tieto rekisteröinnistä sekä rekisteröidyn oikeudesta tehdä oikaisuvaatimus tai saatavan suorittamisen vaikutuksesta luottotietorekisteriin tehtäviin merkintöihin.

Koska yritystoimintaan osallistuvilla voidaan olettaa olevan tieto yritystoimintaan liittyvien tietojen rekisteröinnistä, ehdotuksen mukaan informointiveroitetta ei olisi, jos kysymys on yrityskentätiedoista ja niiden rekisteröinnistä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin henkilöluottotietoja käyttävän informointiveroitesta. Ehdotuksen mukaan sen, joka hankkii rekisteröidyn henkilöluottotietoja käytettäväksi luoton myöntämistä tai lakiehdotuksen 19 §:n 2 momentin 4 – 6 kohdassa säädettyä tarkoitusta varten, on ilmoitettava rekisteröidylle henkilöluottotietojen käytöstä sekä siitä, mistä rekisteristä luottotiedot on tarkoitus hankkia, jollei kysymys ole yrityskentätiedoista tai yrityksen vastuuhenkilöä koskevien tietojen hankkimisesta yrityksen sitoumuksenhoitokyvyn arvioimiseksi.

Vastaavankaltainen säännös sisältyy nykyi-

sin henkilötietolain 25 §:ään. Uudessa säännöksessä osoitettaisiin kuitenkin nykyistä tarkemmin ne tilanteet, joissa tiedonantovelvollisuus on olemassa. Tiedonantovelvollisuus olisi lisäksi laajempi kuin voimassa olevassa laissa. Lakiin ei ehdoteta otettaviksi tarkempia säännöksiä siitä, miten velvoite tulisi toteuttaa. Tiedot voidaan antaa kulloinkin sopivalla tavalla esimerkiksi markkinoinnin yhteydessä, asiakaskirjeissä tai vakiosopimuksissa.

30 §. Tarkastusoikeus. Pykälä sisältäisi rekisteröidyn oman valvontaoikeuden kannalta keskeiset säännökset. Säännökset merkitsevät rekisteröidyn tiedonsaantioikeuksien parantamista yritysluottojen ollessa kyseessä. Luonnollisella henkilöllä on vastaava oikeus jo henkilötietolain perusteella.

Pykälän *1 momentin* mukaan yrityksellä, sen edustajalla ja vastuuhenkilöllä olisi oikeus saada tietää, mitä tietoja yrityksestä ja sen vastuuhenkilöistä on talletettu luottotietorekisteriin ja mistä rekisteriin talletetut tiedot ovat peräisin. Tiedot olisi annettava kirjallisesti. Yrityksen luottotiedot voisi tarkistaa esimerkiksi yrityksen hallituksen jäsen.

Yrityksellä, tämän edustajalla tai yrityksen vastuuhenkilöllä ei kuitenkaan olisi oikeutta saada tietoa siitä yrityksestä, jonka antamia tietoja rekisterinpitäjä yleensä käyttää maksutapaa koskevan tiedon muodostamisessa. Säännös on katsottu tarpeelliseksi sen varmistamiseksi, että luottotietoyhtiöt voivat saada maksutapaa koskevia tietoja.

Luonnollisella henkilöllä olisi *2 momentin* mukaan lisäksi oikeus saada tietää, kenelle häntä koskeva henkilöluottotieto on viimeisen vuoden aikana luovutettu. Tiedonsaantioikeus ei kuitenkaan koskisi yrityskentätietojen luovuttamista. Säännös vastaa voimassa olevan henkilötietolain 26 §:n 3 momenttia.

Momenttiin otettaisiin lisäksi viittaus henkilötietolain tarkastusoikeuden maksuttomuutta koskeviin säännöksiin. Henkilötietolain 26 §:n 2 momentin mukaan rekisterinpitäjä saa periä tietojen antamisesta korvauksen vain, jos siitä, kun asianomainen edellisen kerran sai tarkastettavakseen rekisterin tiedot, on kulunut vähemmän kuin yksi vuosi. Perittävän korvauksen tulee olla kohtuullinen eikä se saa ylittää tiedon antamisesta aiheutuvia välittömiä kustannuksia.

31 §. Virheen oikaisu. Rekisterinpitäjän olisi ehdotuksen mukaan ilman aiheutonta viivytystä oikaistava luottotietorekisterissä tai luottotietolausunnossa oleva virheellinen, puutteellinen, vanhentunut tai muutoin harhaan johtava tieto sekä ilmoitettava virheen oikaisusta rekisteröidyn pyynnöstä sille, jolle virheellinen tieto on annettu.

Säännös on keskeinen rekisteröidyn oikeusturvan kannalta. Vastaava oikeusturvakeino on jo tällä hetkellä käytössä henkilöluotto-toiminnassa. Ehdotus merkitsee, että myös yrityksille tulee laissa säädetty oikeus saada itseään koskevat harhaanjohtavat tiedot oikaistuksi.

Virheellisestä rekisteritiedosta aiheutuvien haittojen estämiseksi rekisterinpitäjällä olisi velvollisuus rekisteröidyn pyynnöstä ilmoittaa virheen oikaisusta sille, jolle se on antanut virheellisen tiedon.

32 §. Rekisterinpitäjän veloitteet tarkastusoikeutta ja virheen oikaisua koskevaa asiaa käsiteltäessä. Luottotietorekisterin pitäjän olisi ennen rekisteröidyn tarkastusoikeutta tai virheen oikaisua koskevan vaatimuksen ratkaisua varattava rekisteröidylle tilaisuus lausua käsityksensä rekisterinpitäjän asiassa tekemän ratkaisuehdotuksen johdosta. Rekisteröidyllä on oikeus käyttää asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada asiakirjat tällä kielellä.

Rekisterinpitäjän on annettava kirjallinen ratkaisu, jos se kieltäytyy toteuttamasta rekisteröidyn tarkastusoikeutta tai muuttamasta rekisterissä olevaa tietoa. Ratkaisusta tulee käydä ilmi ne säännökset ja tosiasialliset seikat, joihin kieltäytyminen perustuu.

Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on varmistaa, että rekisterinpitäjä käsittelee huolellisesti rekisteröidyn vaatimukset. Se, että asiat käsitellään asianmukaisesti ja hyviä menettelytapoja noudattaen voi osaltaan myös vähentää tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi tulevien asioiden määrää.

8 luku. Valvonta

Luvussa olisi lain valvontajärjestelmää koskevat säännökset, joissa määriteltäisiin valvontaviranomainen ja tämän tiedonsaanti-oikeudet sekä oikeus antaa määräyksiä samoin kuin uhkasakon käyttämistä koskevat

säännökset.

33 §. Valvontaviranomainen. Ehdotetun lain valvonta kuuluisi tietosuojavaltuutetulle. Ehdotus merkitsee tietosuojavaltuutetun toimivallan laajenemista nykyisestäään. Tietosuojavaltuutettu valvoo tällä hetkellä vain henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta. Ehdotuksen myötä valvonta ulottuisi myös yritystä koskeviin tietoihin silloin, kun kysymys on luottotietotoiminnasta. Järjestely vastaa muun muassa Ruotsissa toteutettua.

34 §. Tietosuojavaltuutetun tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus. Tietosuojavaltuutetulla olisi *1 momentin* mukaan lain valvontaa varten salassapitosäännösten estämättä oikeus saada nähtäväkseen ja kopioituna tiedot luottotietojen käsittelystä. Valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus on tarpeen tehokkaan valvonnan varmistamiseksi.

Tietosuojavaltuutetun tiedonsaantioikeuden nojalla saamien tietojen julkisuus määräytyisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisesti. Siten valvontatoimessa saadut liike- ja ammattisalaisuutta koskevat tiedot olisivat salassa pidettäviä.

Tietosuojavaltuutetulla olisi *2 momentin* mukaan oikeus saada sakon täytäntöönpanosta annetun lain (627/2002) 46 §:ssä tarkoitettua sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat tarpeen valvottavan omistajan, hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan tai palveluksessa olevan laissa säädetyn luotettavuuden selvittämiseksi. Säännös on tarpeen luottotietotoiminnan harjoittajan johtoon kuuluvien henkilöiden luotettavuuden varmistamiseksi. Oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään erikseen rikosrekisterilaissa.

35 §. Määräysten antaminen. Pykälässä säädettäisiin tietosuojavaltuutetun oikeudesta antaa rekisterinpitäjälle määräyksiä. Pykälän *1 kohdan* mukaan määräys voitaisiin antaa rekisteröidyn hakemuksesta tämän tarkastusoikeuden toteuttamisesta tai virheellisen tiedon oikaisemiseksi. Säännös vastaa henkilö-tietolain 40 §:n 2 momenttia.

Pykälän *2 kohdan* mukaan tietosuojavaltuutettu voisi velvoittaa luottotietotoiminnan harjoittajan määrääjässä oikaisemaan, mitä yritysluottotietojen käsittelyssä on oikeudettomasti tehty tai laiminlyöty.

Ehdotetun *3 kohdan* mukaan tietosuojavaltuutettu voisi velvoittaa luottotietotoiminnan harjoittajan ryhtymään toimenpiteisiin lain 3

luvussa säädettävien velvollisuuksiensa hoitamiseksi.

36 §. *Uhkasakko.* Tietosuojavaltuutettu voisi ehdotuksen mukaan asettaa 34 §:n mukaisen tietojensaantioikeuden ja 35 §:n nojalla tekemänsä päätöksen tehosteeksi uhkasakon siten kuin uhkasakkolaisissa (1113/1990) säädetään.

9 luku. Erinäiset säännökset

Luvussa olisi säännökset luottotietorekisterin pitäjän oikeudesta tallettaa tietoja tietojen laadun parantamiseksi, luottotietotoiminnan harjoittajan ilmoituksesta, salassapitovelvollisuudesta, vahingonkorvausvastuusta, rangaistuksista sekä muutoksenhausta.

37 §. *Tietojen tallettaminen tietojen laadun parantamiseksi sekä luottotietolausuntoa ja yritystutkimusta varten.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi selvyiden vuoksi säännös siitä, että lain 4 – 6 luvun säännökset eivät estä luottotietorekisterin pitäjää tallettamasta velkojaa koskevia tietoja omaa käyttöönsä varten ylläpitämäänsä rekisteriin 13 §:n 3 momentissa ja 24 §:n 3 momentissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamiseksi taikka tietojen tallettamista 22 §:ssä tarkoitettujen merkintöjen tekemistä tai luottotietolausunnon tai yritystutkimuksen laatimista varten.

38 §. *Luottotietotoiminnan harjoittajan ilmoitus.* Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta tehdä ilmoitus tietosuojavaltuutetulle. Nykyisin ilmoitusvelvollisuus koskee luottotietotoimintaa henkilöluottotietojen tuottamiseksi. Ehdotetun lain myötä ilmoitusvelvollisuus koskisi myös yritysluottotietojen tuottamista.

Ilmoitus olisi tehtävä kolme kuukautta ennen luottotietojen luovuttamista tai muuhun toimenpiteeseen ryhtymistä. Tietosuojavaltuutettu voisi ilmoitusta käsitellessään kuulla Rahoitustarkastusta. Rahoitustarkastus voisi ottaa kantaa erityisesti toiminnanharjoittajan taloudellisiin edellytyksiin hoitaa lainmukaiset tehtävät.

Pykälässä säädettäisiin, mitä tietoja tietosuojavaltuutetulle annettavaan luottotietotoiminnan harjoittajan ilmoitukseen on sisällytettävä.

Ehdotuksen mukaan ilmoituksessa tulisi olla elinkeinonharjoittajan perustietojen lisäksi

muun muassa selvitys taloudellisista ja muista edellytyksistä harjoittaa toimintaa säädettyjen edellytysten mukaisesti samoin kuin tiedot toiminnassa käytettävistä luottotietorekistereistä sekä tiedot siitä, miten tietojen suojaus on järjestetty ja miten niiden käyttöä valvotaan.

Tietosuojavaltuutetun kannanoton saaminen ilmoituksen johdosta ei olisi edellytyksenä luottotietotoiminnan aloittamiselle.

39 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälään otettaisiin salapitovelvollisuuden ulottuvuutta määrittelevät säännökset.

Se, joka käsittelee laissa tarkoitettuja luottotietoja, olisi ehdotetun *1 momentin* mukaan velvollinen olemaan ilmaisematta lain vastaisesti, mitä hän tehtäviään hoitaessaan on saanut tietää rekisteröityä koskevista asioista tai luottotietojen käsittelyn suojauksesta.

Salassapitosäännöksellä on käytännössä suurempi merkitys henkilöluottotietojen kuin yritysluottotietojen käsittelyssä. Tämä johtuu jo siitä, että laissa ei rajoitettaisi yritysluottotietojen luovuttamista tai niiden käyttötarkoituksia.

Ehdotetussa *2 momentissa* olisi säännös, jonka mukaan tietoja olisi sallittua antaa poliisille ja esitutkintaviranomaisille rikoksen selvittämistä ja syytteenpanoa varten. Tietosuojavaltuutetun tiedonsaantioikeuksista säädetään henkilötietolaisissa.

40 §. *Vahingonkorvausvastuu.* Pykälään sisältyisivät vahingonkorvausvastuuta koskevat säännökset.

Ehdotetun *1 momentin* mukaan niin sanottu ankara vastuu ulotettaisiin myös yritysluottotietoja sisältävän luottotietorekisterin rekisterinpitäjään. Korvausvastuu on toisin sanoen riippumatta siitä, vaikka kenenkään ei voida osoittaa syyllistyneen virheeseen tai laiminlyöntiin. Ehdotuksen mukaan luottotietorekisterin pitäjä olisi velvollinen korvaamaan ehdotetun lain vastaisesti talletetun tai muodostetun yritysluottotiedon käytöstä rekisteröidylle aiheutuvan taloudellisen vahingon. Vastuusäännöstä sovellettaisiin momentin mukaan myös sellaisesta virheellisestä yrityksen perustiedosta ja sen käytöstä aiheutuviin vahinkoihin, jonka rekisterinpitäjä on tallettanut 22 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Pykälän 1 momentin säännökset koskisivat vain yritysluottotietoja. Vastuu virheellisistä henkilöluottotiedoista määräytyisi edelleen-

kin henkilötietolain mukaisesti. Ehdotetussa 2 momentissa on viittaus henkilötietolakiin, jossa edelleenkin säädettäisiin henkilöluottotietoihin liittyvästä korvausvastuusta.

Pykälän 3 momentissa olisi viittaus vahingonkorvauslakiin (412/1974). Tässä pykälässä tarkoitettua vahingon korvaamiseen sovellettaisiin muutoin, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään. Vahingonkorvausvaatimusten käsittelyssä olisi otettava asianmukaisesti huomioon myös vahingonkorvausoikeuden yleiset opit, joiden mukaan korvattavan vahingon tulee olla syy-yhteydessä virheeseen eikä vahinko saa olla virheeseen nähden ennalta arvaamaton.

41 §. *Muutoksenhaku.* Tietosuojavaltuutetun 35 §:n nojalla tekemään päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla noudattaen, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

42 §. *Viittaussäännökset rikoslain ja henkilötietolain rangaistussäännöksiin.* Henkilöluottotietojen käsittelyyn liittyvät rangaistus-seuraamukset jäisivät ennalleen. Tässä tarkoituksessa pykälään ehdotetaan otettaviksi viittaussäännökset rikoslakiin ja henkilötietolakiin.

Se, että rangaistavaan tekoon syyllistyneelle jo on asetettu uhkasakko samasta teosta, voidaan ottaa huomioon siten kuin rikoslain 6 luvussa säädetään.

43 §. *Luottotietorikkomus.* Pykälässä olisi yritysluottotietojen käsittelyyn liittyvät rangaistussäännökset. Rangaistusuhka kohdistuisi tilanteisiin, joissa joku tahallaan tai törkeästi tuottamuksesta laiminlyö noudattaa, mitä luottotietorekisteriin tallettavien yritysluottotietojen käsittelystä, luottoluokituksessa ja muun yrityksen luottokelpoisuutta osoittavan arviointitiedon muodostamisesta käytettävistä tiedoista, rekisteröidyn informoimisesta, yritysluottotiedon korjaamisesta tai ilmoituksen tekemisestä tietosuojavaltuutetulle säädetään (1 kohta). Rangaistavaa olisi myös väärän tai harhaanjohtavan tiedon antaminen tietosuojaviranomaiselle yritysluottotietojen käsittelyä koskevassa asiassa (2 kohta).

Rangaistavuuden edellytyksenä olisi, että teko vaarantaa yritysten oikeutta tulla arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella taikka vaarantaa luottotietojen saatavuutta. Rangaistuksen nimikkeenä olisi

luottotietorikkomus ja rangaistuksena olisi, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, sakko.

Samasta teosta määrätyn uhkasakon vaikutuksesta luottotietorikkomuksesta tuomittavaan rangaistukseen säädetään rikoslain 6 luvussa.

10 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

44 §. *Voimaantulo.* Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan kuuden kuukauden kuluksena siitä, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

45 §. *Siirtymäsäännös.* Ennen tämän lain voimaantuloa käyttöön otetut luottotietorekisterit olisi ehdotuksen mukaan saatettava lain mukaiseen kuntoon vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

1.2. Laki henkilötietolain muuttamisesta

Lakiehdotukseen ehdotetaan otettaviksi säännökset, jotka ovat tarpeen luottotietolain säätämisen vuoksi. Ehdotuksen mukaan henkilötietolain henkilöluottotietoja koskevat erityissäännökset kumottaisiin.

3 §. *Määritelmät.* Ehdotuksen mukaan pykälästä kumottaisiin henkilöluottotiedon määritelmän sisältävä 8 kohta sekä luottotietorekisterin määritelmän 9 kohta. Muutosten johdosta pykälän 7 kohta jäisi pykälän viimeiseksi kohdaksi, minkä vuoksi sen lopussa nykyisin oleva puolipiste korvattaisiin pistellä.

20 §. *Henkilöluottotietojen käsittely.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Siihen sisältyviä säännöksiä vastaavat säännökset otettaisiin luottotietolain 12–14, 16 ja 19–20 §:ään.

21 §. *Tietojen poistaminen luottotietorekisteristä.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Sitä vastaavat säännökset otettaisiin luottotietolain 17 ja 18 §:ään.

25 §. *Informointi tietojen käsittelystä tietyissä tapauksissa.* Pykälän 1 ja 2 momentti ehdotetaan kumottaviksi. Niitä vastaavat säännökset ehdotetaan otettaviksi luottotietolain 29 §:ään.

26 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Sitä vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi luottotietolain 30 §:n 2 momenttiin.

32 §. Tietojen suojaaminen. Pykälä koskee rekisterinpitäjän toimeksiannosta toimivan velvollisuutta huolehtia tietoturvallisuudesta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että tietoturvallisuusvelvoitteet koskisivat myös sitä, jolle rekisterinpitäjä luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Muutoksella on luottotietojen sääntelyä laajempaakin merkitystä henkilötietojen suojan toteuttamisessa.

36 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädettyjen ilmoitusvelvollisten luettelosta ehdotetaan poistettavaksi luottotietotoiminta, koska asiasta säädettäisiin luottotietolain 38 §:ssä. Ehdotettuun pykälään otettaisiin viittaus mainittuun luottotietolain säännökseen.

Lain on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti luottotietolain kanssa. Lain voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan kumottavan lain 20 §:n 4 momenttia sovelletaan kuitenkin luovutettaessa työnantajalle työntekijää koskevia henkilöluottotietoja. Kuten yleisperusteluissa on todettu, henkilöluottotietojen käsittelystä työsuhteissa on tarkoitus säätää tarkemmin yksityisyyden suojasta työelämässä annetussa laissa. Ennen tällaisten säännösten antamista luottotietojen luovuttamiseen sovellettaisiin henkilötietolain säännöksiä.

1.3. Laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta

Luottotietolain säätämisen myötä tietosuojavaltuutetun tehtävät laajenisivat, minkä vuoksi lakia tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta olisi muutettava.

1 §. Pykälässä säädetään nykyisin tietosuojaviranomaisista henkilötietolaissa säädettyjen tehtävien hoitajina. Pykälään ehdotetaan otettavaksi viittaus luottotietolakiin, jossa määriteltäisiin tietosuojavaltuutetun uusista tehtävistä.

5 §. Pykälän 1 ja 2 kohtaan ehdotetaan otettavaksi viittaukset luottotietolakiin.

Muutokset johtuvat ehdotuksesta tietosuojavaltuutetun tehtävien laajentamisesta luottotietolain mukaisilla tehtävillä.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotettuihin lakeihin ei sisälly valtuuksia

asetuksen antamiseen.

3. Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun lait on hyväksytty ja vahvistettu. Luottotietolakiin sisältyisi myös siirtymäsäännös, jonka mukaan luottotietorekisterin pitäjälle varattaisiin vuosi aikaa saattaa rekisterit lainmukaiseen kuntoon.

4. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Suomessa toteutettiin laaja perusoikeusuudistus elokuun 1 päivänä 1995 voimaan tulleella hallitusmuodon muutoksella (969/1995). Tarkoituksena on ollut parantaa yksilön asemaa kehittämällä perinteisiä vapausoikeuksia samoin kuin säätämällä taloudellisista, sosiaalisista ja sivistyksellisistä perusoikeuksista. Perusoikeudet eivät kuitenkaan ainoastaan rajoita eduskunnan toimivaltaa lainsäätäjänä, vaan asettavat sille myös aktiivisia toimintavelvoitteita, esimerkiksi tietyn oikeuden edistämismuutteen, minkä lisäksi julkiselle vallalle on asetettu yleinen velvoite turvata perusoikeuksien toteutuminen. Vuoden 1999 perustuslakiuudistuksessa perusoikeussäännökset otettiin perustuslain 2 lukuun.

Luottotietojen käsittelyn ja luottotietotoiminnan sääntelyllä on välittömät liittymäkohdat perustuslaissa säädettyyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan sekä oikeuteen työhön ja elinkeinon harjoittamiseen. Myös oikeudella asuntoon voi olla merkitystä luottotietolainsäädännön kehittämisen kannalta.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään lainkohdan mukaan tarkemmin lailla. Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan "säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä" (HE 309/1993 vp, s. 53).

Säännöksen lakiviittaus henkilötietojen suojasta edellyttää perusoikeusuudistuksen tarkoituksen mukaisesti (PeVM 25/1994 vp,

s. 6/I) lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta, mutta se jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan. Tällainen perusoikeussäännös sitoo lainsäätäjän sisällöllistä harkintaa vähemmän kuin sen tapainen sääntelyvaurauksen sisältävä säännös, jossa perusoikeuden todetaan olevan olemassa sen mukaan kuin lailla säädetään. Lainsäätäjän liikkumalaa rajoittaa kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa lähtökohtaisesti suojatun yksityiselämän piiriin.

Henkilötietojen käsittelystä on säädettävä lailla. Jos on tarkoitus toimia toisin kuin henkilötietolaissa säädetään, on säännökset otettava lakiin. Lain tasoista sääntelyä tarvitaan, jos kysymys on erityissäännöksistä, jotka koskevat rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröivien henkilötietojen sisältöä, henkilötietojen sallittuja käyttötarkoituksia, mukaan luettuina tietojen luovutettavuus, henkilörekistereiden yhdistämistä sekä tietojen antamista teknisen käyttöyhteyden avulla ja tietojen säilytysaikaa.

Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Säännöksessä vahvistetaan yrittämisen vapauden periaate. Oikeus valita vapaasti työnsä liittyy myös yhdenvertaisuuteen ja syrjintäkieltoon. Siten toista palvelukseen otettaessa on noudatettava tasapuolisen kohtelun vaatimusta.

Perustuslakiin ei sisälly säännöksiä, jotka määrittäisivät yleisesti, millä edellytyksillä perusoikeuksia voidaan rajoittaa. Sallitut rajoitusedellytykset määräytyvät osaksi perusoikeuksia koskevien yleisten oppien, osaksi eräisiin perusoikeuksiin liitettyjen rajoituslausekkeiden perusteella. Perustuslakivaliokunnan mukaan yleisiä edellytyksiä rajoittaa perusoikeuksia ovat esimerkiksi lakitasoisuus (rajoitusten tulee perustua lakiin; toimivaltaa ei saa delegoida alemmalle säädösten tasolle; tavallisella lailla ei voi säätää perusoikeuden ytimeen ulottuvia rajoituksia), rajoitusten tulee olla tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä ja rajoitusperusteiden hyväksyttäviä (painava yhteiskunnallinen tarve); rajoitusten tulee olla suhteellisuusperiaatteen mukaisia ja perusoikeuksia rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä ja etteivät rajoitukset saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeus-

velvoitteiden kanssa.

Ehdotetussa luottotietolaissa säädettäisiin luottotietotoiminnan harjoittamista koskevista yleisistä edellytyksistä sekä rajoitettaisiin luottotietorekistereihin talletettavien tietojen sisältöä. Tietosuojavaltuutetulle olisi ehdotuksen mukaan tehtävä ilmoitus ennen toiminnan aloittamista. Pelkäästä ilmoitusvelvollisuudesta säätäminen ei perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan ole elinkeinovapauden kannalta ongelmallista etenkin, kun viranomaisen ei edellytetä tekevän ilmoituksen johdosta päätöstä (PeVL 54/2002 vp, s. 3). Ehdotetut säännökset eivät oikeuta kieltämään luottotietotoiminnan harjoittamista, vaan antamaan määräyksiä toiminnassa todettujen lainvastaisuuksien oikaisemiseksi.

Julkisen vallan on perustuslain mukaan turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Kysymys on perusoikeuksien, kuten henkilötietojen suojan ja elinkeinon harjoittamisen vapauden tosiasiallisista toteuttamisedellytyksistä. Julkisen vallan on suojattava perusoikeuksia ulkopuolisilta loukkauksilta, kuten toisten yksilöiden tai yhteisöjen sellaisilta toimenpiteiltä, jotka estävät perusoikeuden toteutumista. Turvaamisvelvoitteeseen kuuluu myös tosiasiallisten edellytysten luominen perusoikeuksien toteutumiselle.

Julkisen vallan turvaamisvelvoitteella on merkitystä arvioitaessa luottotietotoimintaa koskevan sääntelyn tarvetta. Lainvalmistelu- ja lainsäädäntötyössä on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri sääntelykeinot toteuttavat yksilöiden mahdollisuuksia toteuttaa oikeuttaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla ja elinkeinolla.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotukset eivät merkitse sellaista puuttumista yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan, joka olisi vastoin perustuslain 10 §:n 1 momentin säännöksiä taikka puuttumista elinkeinon harjoittamisen vapauteen, joka loukkaisi perustuslain 18 §:ssä säädettyjä oikeuksia. Hallituksen näkemyksen mukaan lakiehdotukset voitaisiin hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Luottotietolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan luottotietojen keräämiseen, tuottamiseen, tallettamiseen, luovuttamiseen, käyttöön ja muuhun käsittelyyn.

Luonnollista henkilöä koskevien tietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

2 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa luottotietojen luottotietojen saatavuus, turvata luottotietojen käsittelyssä yksityisyyden suoja sekä luonnollisten henkilöiden ja yritysten oikeus tulla arvioiduiksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella sekä edistää hyvää luottotietotapaa.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *luottotiedolla* tietoja, jotka koskevat luonnollisen henkilön tai yrityksen maksukykyä tai maksuhalukkuutta taikka jotka muulla tavalla kuvaavat henkilön tai yrityksen kykyä vastata sitoumuksistaan, ja joita käytetään

luottoa myönnettäessä tai luottoa valvottaessa;

2) *yrityksellä* yksikköä, joka yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:n 1 momentin 1–5 kohdan mukaan on rekisteröitävä yritys- ja yhteisötietojärjestelmään;

3) *yrityksen vastuuhenkilöllä* henkilöä, joka merkitään viranomaisen julkiseen rekisteriin yhtiömiehenä, vastuunalaisena yhtiömiehenä, toimitusjohtajana, yrityksen hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä tai henkilönä, jolla on prokura- tai nimenkirjoitusoikeus;

4) *rekisteröidyllä* henkilöä tai yritystä, jota luottotieto koskee;

5) *henkilöluottotiedolla* luonnollista henkilöä koskevia luottotietoja ja niiden yhteydessä käsiteltäviä henkilön yksilöinti- ja toimintakelpoisuustietoja;

6) *yritysluottotiedolla* yrityksen maksutapaa, maksuhäiriöitä, luottokelpoisuusluokkaa ja muita yritystä koskevia luottotietoja;

7) *luottotietotoiminnan harjoittamisella* itsenäisenä elinkeinotoimintana tapahtuvaa tietojen keräämistä, tuottamista, tallettamista, luovuttamista ja muuta käsittelyä luottotietoina käytettäviksi;

8) *luottotietorekisterillä* rekisteriä, johon luottotietotoiminnan harjoittaja tallettaa luottotietoja edelleen luovuttamista varten.

4 §

Lain soveltaminen eräissä tapauksissa

Mitä luottotietorekisterien tietosisällöstä säädetään, sovelletaan myös sellaisiin elinkeinonharjoittajan toimeksiantosuhteidensa perusteella saamiin ja asiakasrekisteriin tallettuihin yritystä koskeviin tietoihin, joita

elinkeinonharjoittaja käyttää tehdessään ulkopuolisen lukuun luoton myöntämistä koskevia ratkaisuja.

Tämän lain 10 ja 38 §:ää ei sovelleta elinkeinotoimintaan, jossa luottoluokitus laaditaan ja luottoluokitustietoja luovutetaan joko pörssiyhtiöistä tai sen yrityksen suostumuksella tai toimeksiannosta, jota tiedot koskevat.

2 luku

Yleiset velvoitteet luottotietojen käsittelyssä

5 §

Hyvä luottotietotapa

Luottotietotoiminnan harjoittajan, luottotiedon käyttäjän ja luottotietoja muutoin käsittelevän on noudatettava toiminnassaan huolellisuutta sekä pidettävä huolta siitä, että:

1) luottotietojen laadusta, rekisteröityjen tiedonsaantioikeuksien toteutumisesta sekä tietojärjestelmien tietoturvallisuudesta ja käsittelyn valvonnasta huolehditaan asianmukaisesti;

2) rekisteröityjen yksityisyyden suojaa ei rajoiteta ilman laissa säädettyä perustetta;

3) rekisteröityjen oikeutta tulla arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella ei vaaranneta.

6 §

Luottotietojen laatu ja tietolähteet

Luottotietoina saa käyttää ja muutoin käsitellä vain sellaisia tietoja, jotka on saatu luotettavista lähteistä ja jotka ovat tarpeellisia ja asianmukaisia kuvaamaan rekisteröidyn maksukykyä ja maksuhalukkuutta taikka kykyä vastata sitoumuksistaan. Henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia henkilötietoja saa käyttää tai muutoin käsitellä vain, jos oikeudesta tietojen käyttöön säädetään laissa tai määrätään lain nojalla tehdyssä päätöksessä.

Luottotietoina käytettävät henkilötiedot on hankittava rekisteröidyltä itseltään tai niistä viranomaisten rekistereistä, joihin kyseisiä tietoja talletetaan yleistä käyttöä varten taikka

luottotietorekisteristä, jollei rekisteröity ole antanut muuhun suostumustaan tai jollei oikeutta tietojen käyttöön säädetä laissa tai määrätä lain nojalla tehdyssä päätöksessä.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei estä luotonantajaa käyttämästä sellaisia rekisteröidyn taloudellista asemaa ja maksukäyttäytymistä koskevia henkilötietoja, joita luotonantaja on saanut itsensä ja rekisteröidyn välisen asiakassuhteen perusteella ja jotka on lainmukaisesti talletettu luotonantajan asiakasrekisteriin.

7 §

Tietoturvallisuus ja luottotietojen käsittelyn kirjaaminen

Luottotietojen käsittelyssä on toteutettava tarpeelliset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet tietojen suojaamiseksi asiattomalta pääsylvästä niihin sekä vahingossa tai laittomasti tapahtuvalta tietojen hävittämislä, muuttamiselta, luovuttamiselta, siirtämiseltä taikka muulta laittomalta käsittelyltä. Toimenpiteiden toteuttamisessa on otettava huomioon käytettävissä olevat tekniset mahdollisuudet, toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset, käsiteltävien tietojen laatu, määrä ja ikä sekä käsittelyn merkitys rekisteröityjen yksityisyyden suojan ja oikeusturvan kannalta.

Luottotietorekisteriin merkittyjä henkilöluottotietoja käsiteltäessä on huolehdittava siitä, että tieto henkilöluottotietojen käsitteystä kirjautuu tietojärjestelmään. Mitä edellä säädetään, ei koske 12 §:n 2 kohdassa tarkoitettujen yrityskytentätietojen käsittelyä.

3 luku

Luottotietotoiminnan harjoittaminen

8 §

Luottotietotoiminnan harjoittamisen yleiset edellytykset

Luottotietotoimintaa saa harjoittaa yritys, jolla on riittävät taloudelliset ja muut edellytykset hoitaa tämän lain mukaisia velvoitteita.

Velvollisuudesta tehdä ilmoitus luottotietotoiminnan harjoittamisesta säädetään 38 §:ssä.

9 §

Johtoa ja henkilöstöä koskevat vaatimukset

Luottotietotoimintaa harjoittavan yrityksen hallituksen jäsenten ja varajäsenten sekä toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen on oltava luotettavia henkilöitä, jotka eivät ole konkurssissa, joiden toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja joita koskevia liiketoimintakieltoja ei ole merkitty viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin. Edellä tarkoitettua henkilöä ei pidetä luotettavana, jos hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla viiden viimeisen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen viimeisen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton luottotietotoimintaa harjoittavan yrityksen hallituksen jäseneksi tai varajäseneksi taikka toimitusjohtajaksi tai toimitusjohtajan sijaiseksi.

Luottotietotoimintaa harjoittavan yrityksen käytössä on oltava riittävä oikeudellinen asiantuntemus.

10 §

Palveluja koskevat velvoitteet

Luottotietotoiminnan harjoittaja ei saa kieltäytyä antamasta yleiseen käyttöön perustusta luottotietorekisteristä luottotietoja sille, jonka on lain mukaan käytettävä luottotietoja rekisteröityä koskevaa päätöstä tehdessään.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on yksittäistapauksessa kohtuullista korvausta vastaan annettava luottotietoja niitä pyytävälle henkilölle. Henkilöluottotietoja pyytävän on esitettävä selvitys luovutuksen lainmukaisuuden selvittämiseksi.

Rekisteröidyllä on oikeus saada kohtuullista korvausta vastaan luottotietorekisteriin hänestä talletetuista henkilöluottotiedoista ote 19 §:ssä säädettyjä tarkoituksia varten.

11 §

Rekisteröityjen yhdenvertainen kohtelu

Luottotietotoiminnan harjoittajan on pidettävä huolta siitä, että luottotietorekisteriin merkittävien ja siihen merkittyjen luottotietojen käsittelyssä ja muutoin luottotietotoimintaa harjoitettaessa rekisteröityjä kohdellaan yhdenvertaisesti.

4 luku

Luottotietorekisteriin talletettavat henkilöluottotiedot ja niiden käsittely

12 §

Yksilöintitiedot ja toimintakelpoisuutta koskevat tiedot

Luottotietorekisteriin saa luonnollisesta henkilöstä tallettaa:

1) rekisteröidyn *yksilöintitietoina* henkilön nimen ja yhteystiedot sekä henkilötunnuksen, tai, jollei sellaista ole käytettävissä, tiedon syntymäajasta ja -paikasta;

2) rekisteröidyn *yrityskytentätietoina* tieto siitä, missä yrityksissä rekisteröity toimii tai on toiminut yrityksen vastuhenkilönä;

3) rekisteröidyn *toimintakelpoisuutta koskevina tietoina* ne tiedot, jotka jokaisella on oikeus saada holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 67 §:n 1 momentin mukaan;

4) tiedon rekisteröidyn itsensä ilmoittamasta luottokiellosta.

13 §

Maksuhäiriötiedot ja niitä täydentävät tiedot

Luottotietorekisteriin saa henkilöluottotietoina tallettaa:

1) *konkurssia koskevina tietoina* ne tiedot, jotka rekisteröidystä on talletettu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetussa laissa (137/2004) tarkoitettuun konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin;

2) *velkajärjestelytietoina* ne tiedot, jotka rekisteröidystä on talletettu yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 87 §:ssä tarkoitettuun velkajärjestelyrekisteriin;

3) *viranomaisen toteamina maksuhäiriötietoina* tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu viranomaisen lainvoimaisella tuomiolla tai yksipuolisella tuomiolla taikka rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla;

4) *ulosottotietoina* tiedot sellaisesta maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa koskevasta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus;

5) *velkojan ilmoittamina maksuhäiriötietoina* tiedon 14 §:ssä tarkoitetusta kulutusluottosopimukseen perustuvan maksun laiminlyönnistä;

6) *velallisen tunnustamana maksuhäiriötietona* tiedon rekisteröidyn useamman velkojan kanssa tehdyn tai muutoin laaja-alaisen maksujärjestelyjä koskevan sopimuksen yhteydessä antamasta kirjallisesta ilmoituksesta, jolla hän tunnustaa lyöneensä maksun laimin;

7) *kuulutustietoina* julkisesta haasteesta annetun lain (729/2003) 10 §:ssä tarkoitettuun kuulusrekisteriin talletetut tiedot;

8) *suorituksen maksamistietoina* tiedot sellaisen maksuvelvoitteen suorittamisesta, jonka laiminlyönnin johdosta 1–5 kohdassa tarkoitettu maksuhäiriömerkintä on tehty, kun tieto on toimitettu laissa säädetyn velvoitteen mukaisesti rekisterinpitäjälle tai kun rekisteröity on pyytänyt tällaisen merkinnän tekemistä ja esittänyt luotettavan selvityksen maksun suorittamisesta;

9) *luottokelpoisuuden arviointitietoina* luottokelpoisuutta koskevan luokituksen tai muun luottokelpoisuutta osoittavan arviointitiedon.

Rekisteriin on lisäksi rekisteröidyn pyynnöstä ja tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella merkittävä tieto siitä, että maksuhäiriö on syntynyt takausvastuun tai vierasvelkapanttauksen johdosta samoin kuin rekisteröidyn rekisterinpitäjälle toimittama pesähoitajan velallisselvitykseen sisältyvä tieto konkurssin pääasiallisista syistä. Rekisteriin voidaan merkitä muukin rekisteröidyn antama tieto muuhun maksuhäiriömerkintään johtaneista tekijöistä ja maksuhäiriön alkupe- räisestä ajankohdasta.

Luottotietorekisterin pitäjän on, jos se yleisesti saatavilla olevien tai rekisterinpitäjälle toimitettujen tietojen perusteella on mahdollista, merkittävä rekisteriin, mitkä merkinnät aiheutuvat saman saatavan laiminlyönnistä. Merkintä on kuitenkin aina tehtävä rekiste-

röidyn pyynnöstä tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella.

14 §

Velkojan ilmoittamia maksuhäiriöitä koskevat erityissäännökset

Velkojan ilmoittamat maksuhäiriötiedot saadaan ilmoittaa rekisterinpitäjälle ja tallettaa luottotietorekisteriin, jos maksu on viivästynyt vähintään 60 päivää alkuperäisestä eräpäivästä, jolleivät velallinen ja velkoja ole tehneet alkuperäisen eräpäivän jälkeen uutta maksusopimusta. Maksuhäiriötietojen ilmoittamisen ja tallettamisen edellytyksenä on lisäksi, että:

1) kulutusluottosopimuksessa, jonka velvoitteiden laiminlyöntiä maksuhäiriö koskee, on ollut maininta maksuhäiriötietojen luovuttamisesta luottotietorekisterin pitäjälle;

2) velkoja on lähettänyt velalliselle vähintään 21 päivää ennen tietojen luovuttamista kirjallisen maksukehotuksen, jossa on muistutettu maksuhäiriötietojen ilmoittamisesta ja merkitsemisestä luottotietorekisteriin sekä maksuhäiriötietojen tallentamista koskevista edellä säädetystä edellytyksistä.

Velkojan on ilmoitettava luottotietorekisterin pitäjälle sellaisen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä velkoja on tehnyt ilmoituksen luottotietorekisterin pitäjälle.

15 §

Erityissäännökset alaikäistä koskevien tietojen käsittelystä

Luottotietorekisteriin saa tallettaa alaikäistä koskevana maksuhäiriötietoina vain 13 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista ulosottotiedoista, jotka on luovutettu luottotietotoimintaa varten ulosottorekisteristä.

16 §

Luokituksessa ja muussa luottokelpoisuutta osoittavassa arvioinnissa käytettävät tiedot

Luottotietorekisteriin talletettavan tai sen avulla saatavan luonnollisen henkilön luottokelpoisuusluokan tai muun luottokelpoisuutta osoittavan arviointitiedon muodostamisessa

saa käyttää vain 12 §:n 2–4 kohdassa ja 13 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

Elinkeinotoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä koskevan luottokelpoisuuden arviointitiedon muodostamisessa noudatetaan, mitä 27 §:ssä säädetään.

17 §

Yksilöintitietojen ja toimintakelpoisuutta koskevien tietojen säilyttämisajat

Rekisteröidyn yksilöintitiedot ja toimintakelpoisuutta koskevat tiedot on poistettava rekisteristä seuraavasti:

1) yksilöintitiedot heti, kun rekisteröityä koskevat muut merkinnät on poistettava rekisteristä;

2) yrityskytentätiedot vuoden kuluessa siitä, kun rekisteröityä koskeva merkintä kyseisen yrityksen vastuuhenkilönä on poistettu viranomaisen julkisesta rekisteristä;

3) toimintakelpoisuutta koskevat tiedot kuukauden kuluessa siitä, kun ne on poistettu holhousasian rekisteristä;

4) rekisteröidyn ilmoittama luottokielto heti, kun rekisteröity sitä pyytää.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään, yrityskytentätieto saadaan säilyttää niin kauan, kun yritysluottotietorekisterissä on vastuuhenkilön toimikauden aikana tai välittömästi sen jälkeen tehty merkintä yrityksen maksuhäiriöstä taikka kun muutoin on ilmeistä, että maksuhäiriömerkintä johtuu vastuuhenkilön toimikauden aikana tehdyistä ratkaisuksista ja toimenpiteistä.

18 §

Maksuhäiriömerkintöjen ja luokitustietojen säilyttämisajat

Luottotietorekisteriin merkityt maksuhäiriötiedot on poistettava luottotietorekisteristä seuraavasti:

1) konkurssia koskevat tiedot viiden vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta; tiedot on kuitenkin poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun konkurssi- ja yritysaneerausrekisteristä on poistettu konkurssi-asiaa koskevat tiedot sen vuoksi, että konkurssihakemus on hylätty taikka jätetty tutkimatta tai sillensä

taikka että konkurssi on määrätty peruuntumaan;

2) velkajärjestelytiedot ja kuulustiedot kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta ne ovat peräisin;

3) ulosottoa koskevat tiedot heti, kun rekisterinpitäjä on saanut ulosottomieheltä tiedon siitä, että ulosottooperuste on kumottu tai että ulosotto on muutoin todettu aiheettomaksi taikka kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että saatavan täytäntöönpanokelpoisuudelle säädetty aika on kulunut umpeen;

4) suppeaa ulosottoa koskevat tiedot, kun velallinen on maksanut sen velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa;

5) velkojan ilmoittamaa maksuhäiriötä ja velallisen tunnustamaa maksuhäiriötä koskevat tiedot kahden vuoden kuluessa siitä, kun tieto on talletettu rekisteriin;

6) muut kuin 1–5 kohdassa tarkoitetut tiedot kolmen vuoden kuluessa siitä, kun tieto on talletettu.

Jos rekisterinpitäjälle on tullut tieto sen saatavan suorittamisesta, jonka laiminlyönnistä 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu merkintä on syntynyt, tieto poistetaan kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä.

Jos rekisteröityä koskeva uusi maksuhäiriömerkintä on tehty ennen kuin määräaika merkinnän poistamiselle on 1 tai 2 momentin mukaan kulunut, 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua maksuhäiriötä koskeva merkintä saadaan säilyttää neljä vuotta.

Rekisteristä on poistettava rekisteröidyn antaman luotettavan selvityksen perusteella 1 momentissa tarkoitettu merkintä, jos rekisteröidyllä on ollut oikeus pidättäytyä maksusta tai tiedon merkitseminen muun vastaavan syyn vuoksi on harhaanjohtava.

Luottotietoluokitusta koskeva tieto on poistettava, kun henkilöä koskevat muut merkinnät on poistettu rekisteristä.

19 §

Yleiset edellytykset luovuttaa ja käyttää henkilöluottotietoja

Henkilöluottotietoja saa luovuttaa käytettäväksi ja käyttää vain luoton myöntämistä ja luoton valvontaa varten.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää:

1) jos niin laissa erikseen säädetään tai jos tiedon antaminen perustuu viranomaiselle laissa säädettyyn tiedonsaantioikeuteen;

2) viranomaisen yritystoimintaa varten antaman tuen myöntämistä varten, jos rekisteröity toimii tukea hakeneen yrityksen vastuuhenkilönä;

3) perinnän suunnitteluun;

4) takauksen tai vierasvelkapantnin hyväksymistä tai antamista varten;

5) asuinhuoneiston vuokraamista koskevan sopimuksen tekemistä varten;

6) sopimusehtojen määrittelemistä varten, jos kysymys on sellaisen sopimuksen tekemisestä, josta ei lain mukaan voida kieltäytyä;

7) luotto- ja vakuutuslaitokselle rekisteröidyn velvoitteiden hoitokyvystä tämän pyynnöstä annettavan todistuksen tai suosituksen laadintaa varten sekä rahanpesun ehkäisemistä tai selvittämistä koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi;

8) työnhakijan ja työntekijän arvioimiseksi siten kuin lailla erikseen säädetään;

9) arvioitaessa yrityksen ja sen vastuuhenkilön kykyä vastata sitoumuksistaan sopimusosapuolena sekä valittaessa henkilö yrityksen vastuuhenkilöksi;

10) tieteellistä tutkimusta, tilastointia ja viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävää varten ottaen huomioon, mitä henkilötietolaissa säädetään.

Mitä edellä säädetään, ei estä yrityskentätietojen luovuttamista. Yrityksen vastuuhenkilöitä koskevien henkilöluottotietojen käsittelystä yrityksen luottokelpoisuuden arvioimiseksi säädetään 26 ja 27 §:ssä.

20 §

Henkilöluottotietojen luovuttaminen sähköisesti

Henkilöluottotietoja saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla 19 §:ssä tarkoitettuihin tarkoituksiin edellyttäen, että:

1) luottotietorekisteriin talletetaan tieto siitä, kenen henkilöluottotietoja ja mitä käyttöä varten rekisteristä on haettu;

2) luovutuksensaaja on antanut sitoumuksen siitä, että se antaa luottotietorekisterin käyttöoikeudet vain etukäteen nimetyille henkilöille;

3) luovutuksensaajan tai tämän antaman toimeksiannon perusteella luottotietotoiminnan harjoittajan tietojärjestelmään tallentuu tieto siitä, kuka henkilöluottotietoja on kulloinkin hankkinut;

4) luovutuksensaaja valvoo henkilöluottotietojen hakemista luottotietorekisteristä säännöllisin määräajoin itse tallettamiensa tai luottotietotoiminnan harjoittajan antamien tietojen perusteella.

Henkilöluottotietoja saa luovuttaa sähköisenä tallenteena 19 §:n 2 momentin 10 kohdassa tarkoitettua käyttötarkoitusta varten.

Henkilön yrityskentätietoja saa 1 momentin estämättä luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

5 luku

Yrityksen perustiedot ja tiedot liiketoimintakiellosta

21 §

Yrityksen perustiedot

Jollei rekisteröity ole antanut muuhun suostumustaan, *yrityksen perustietoina* saa luottotietorekisteriin tallettaa tietoja, joista ilmenee:

1) yrityksen nimi, yritys- ja yhteisötunnus ja muut yksilöintitiedot sekä yhteystiedot;

2) yrityksen toimialaa, osakepääomaa, taloudellista asemaa tai muutoin yritystä koskevat ja sen toimintaa yleisesti kuvaavat viranomaisten julkisista rekistereistä tai muista julkisista lähteistä saatavat tiedot tai yrityksen itse luottotietorekisteriä varten antamat tiedot;

3) tiedot siitä, ketkä toimivat yrityksen vastuuhenkilöinä.

22 §

Yrityksen vastuuhenkilöä koskevien tietojen täydentäminen

Luottotietorekisterin rekisterinpitäjä voi tehdä rekisteriin sellaisen yrityksen vastuuhenkilöä koskevia tietoja täydentäväksi.

henkilöä kuvaavan merkinnän, joka poikkeaa viranomaisen julkiseen rekisteriin tehdystä merkinnästä, jos viranomaisen rekisterissä oleva merkintä ei sen tallettamisajankohdan tai muun sellaisen syyn vuoksi anna oikeaa kuvaa yrityksen toiminnasta ja siitä tai sen maksuhäiriöistä vastuussa olevista tai yrityksessä tosiasiallista määräysvaltaa käyttävistä tai käyttäneistä henkilöistä. Rekisterinpitäjän on ennen merkinnän tekemistä tai tiedon käyttämistä yrityksen luottokelpoisuuden arvioinnissa annettava yritykselle tilaisuus pyytää viranomaista täydentämään tai oikaisemaan sen rekisterissä oleva tieto, jollei tämä ole ilmeisen tarpeetonta.

Rekisterinpitäjän 1 momentin mukaisesti tekemästä merkinnästä tulee käydä ilmi, että se on tehty tämän lain nojalla.

Mitä tässä laissa säädetään yrityksen vastuuhenkilöä koskevista tiedoista, sovelletaan myös 1 momentissa tarkoitettuihin luottotietorekisterin pitäjän tekemiin merkintöihin.

23 §

Tiedot liiketoimintakiellosta

Luottotietorekisteriin saa tallettaa tiedot henkilöstä, joka on määrätty liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985) tarkoitettuun liiketoimintakielloon samoin kuin tiedon liiketoimintakiellon kestosta. Tietoja saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Tietoja ei kuitenkaan saa julkaista yleisessä tietoverkossa.

6 luku

Luottotietorekisteriin tallettavat yritys- luottotiedot ja henkilöluottotietojen käsittely yritysluottotietoina

24 §

Yrityksen maksuhäiriöitä koskevat ja niitä täydentävät tiedot

Yrityksen maksuhäiriötietoina saa luottotietorekisteriin tallettaa:

1) konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetussa laissa (137/2004) tarkoitettuun

konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteriin rekisteröidystä ja asian käsittelystä talletetut tiedot;

2) tiedot maksun laiminlyönnistä, joka on todettu viranomaisen lainvoimaisella tuomiolla, yksipuolisella tuomiolla tai rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla;

3) tiedot sellaisesta maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa koskevasta ulosottoasiasta, jossa on annettu estetodistus;

4) julkisesta haasteesta annetun lain 10 §:ssä tarkoitettuun kuulutusrekisteriin rekisteröidystä talletetut tiedot;

5) veroviranomaisen julkistama tieto sellaisesta verosaatavasta tai vakuutuslaitoksen ilmoittama tieto sellaisen lakisääteiseen vakuutukseen perustuvan saatavan laiminlyönnistä, joka voidaan ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetun lain (367/1961) mukaan;

6) tiedon rekisteröidyn velkojalle antamasta kirjallisesta ilmoituksesta, jolla hän tunnustaa lyöneensä maksun laimin;

7) tiedon velkojan eräänntyneen ja riidattoman saatavan johdosta antamasta maksukehotuksesta; tiedon saa tallettaa kymmenen päivän kuluttua siitä, kun velalliselle on lähetetty maksukehotus, jossa on ilmoitettu maksukehotuksen julkaisemisesta tai merkitsemisestä rekisteriin.

Edellytyksenä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen tiedon tallettamiselle on, että velkoja on viimeistään kymmenen päivää ennen tiedon julkistamista tai ilmoittamista lähettänyt velalliselle maksukehotuksen, jossa on ilmoitettu laiminlyönnin ilmoittamisesta rekisteriin merkitsemistä varten.

Rekisteriin on lisäksi rekisteröidyn pyynnöstä ja tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella merkittävä tieto siitä, että maksuhäiriö on syntynyt takausvastuun tai vierasvelkapanttauksen johdosta sekä rekisteröidyn rekisterinpitäjälle toimittama pesähoitajan velallisselvitykseen sisältyvä tieto konkurssin pääasiallisista syistä. Rekisteriin voidaan merkitä muukin rekisteröidyn antama tieto maksuhäiriömerkintään johtaneista tekijöistä ja maksuhäiriön alkuperäisestä ajankohdasta.

Luottotietorekisterin pitäjän on, jos se yleisesti saatavilla olevien tai rekisterinpitäjälle toimitettujen tietojen perusteella on mahdol-

lista, merkittävä rekisteriin, mitkä merkinnät aiheutuvat saman saatavan laiminlyönnistä. Merkintä on kuitenkin aina tehtävä rekisteröidyn pyynnöstä tämän antaman luotettavan selvityksen perusteella.

25 §

Yrityksen maksutapaa koskevat tiedot

Yrityksen maksutapatietoina saadaan tallettaa tiedot siitä, miten yritys säännönmukaisesti hoitaa maksunsa. Maksun epäsäännönmukaisuutta koskevat merkinnät voivat perustua vain sellaisiin maksun viivästyksiin, joissa saatava on riidaton ja joissa maksu on myöhässä enemmän kuin seitsemän päivää.

26 §

Yritysten vastuuhenkilöitä koskevien henkilöluottotietojen käsittely

Luottotietorekisterin pitäjä saa yhdistää yrityksen vastuuhenkilöitä koskevat henkilöluottotiedot yritysluottotietorekisteriin. Vastuuhenkilöitä koskevia maksuhäiriötietoja saa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti 19 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä.

27 §

Luokituksessa ja muussa luottokelpoisuusarvioinnissa käytettävät yritystä ja yrityksen vastuuhenkilöitä koskevat tiedot

Luottotietorekisteriin talletettavan tai sen kautta saatavan yrityksen luottokelpoisuusluokan tai muun luottokelpoisuutta osoittavan arviointitiedon muodostamisessa saa yrityksestä käyttää yrityksen perustietojen sekä 21–25 §:ssä tarkoitettujen tietojen lisäksi vain yrityksen itse rekisterinpitäjälle toimitamia tietoja.

Yrityksen vastuuhenkilöä koskevia henkilöluottotietoja saa käyttää yrityksen luotto-

kelpoisuusluokan tai muun yrityksen luottokelpoisuutta osoittavan tunnusluvun muodostamisessa:

1) jos arviointi koskee elinkeinotoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä, avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiötä taikka sellaista osakeyhtiötä, jolla tilintarkastuslainsäädännön mukaan ei ole velvollisuutta valita hyväksytyä tilintarkastajaa;

2) siihen asti, kunnes yritys on sen kaupparekisteriin tai vastaavaan viranomaisen rekisteriin merkitsemisen jälkeen harjoittanut elinkeinotoimintaa kaksi tilikautta ja julkaissut niitä koskevat tilinpäätökset, jotka tilintarkastuskertomuksen mukaan antavat oikeat ja riittävät tiedot yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta; tai

3) jos määräysvalta yrityksessä on siirtynyt tai enemmistö sen vastuuhenkilöistä on vaihtunut, siihen asti, kunnes yritys mainittujen muutosten jälkeen on harjoittanut elinkeinotoimintaa kaksi tilikautta ja julkaissut niitä koskevat tilinpäätökset, jotka tilintarkastuskertomuksen mukaan antavat oikeat ja riittävät tiedot yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske luottotietotoiminnan harjoittajaa tai muuta yrityksen luottokelpoisuuden arviointia päätoimialanaan harjoittavaa yritystä sen laaties-sa luottotietolausuntoa tai luottokelpoisuuden arviointia pörssi-yhtiöstä tai yrityksestä yrityksen itsensä tai sen rahoittajan tilauksesta.

Luottotietotoiminnan harjoittajan on varattava yritykselle tilaisuus toimittaa tilinpäätös ja muut luottokelpoisuuden arvioinnissa tarvittavat tiedot ennen luottokelpoisuusarvioinnin laatimista, jollei tieto ole saatavissa viranomaisen rekisteristä.

28 §

Rekisterimerkintöjen säilyttämisajat

Yritysluottotietorekisteristä poistetaan tiedot seuraavasti:

1) konkurssia koskevat tiedot viiden vuoden kuluessa konkurssin alkamisesta; tiedot on kuitenkin poistettava kuukauden kuluessa siitä, kun konkurssi- ja yrityssaneerausrekis-

teristä on poistettu konkurssiasiaa koskevat tiedot sen vuoksi, että konkurssihakemus on hylätty taikka jätetty tutkimatta tai sillensä taikka että konkurssi on määrätty peruuntumaan;

2) liiketoimintakieltoa koskevat merkinnät sekä yrityssaneerausta ja kuulutuksia koskevat tiedot kuukauden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin;

3) ulosottoa koskevat tiedot heti, kun rekisterinpitäjä on saanut ulosottomieheltä tiedon siitä, että ulosottooperuste on kumottu tai että ulosotto on muutoin todettu aiheettomaksi;

4) suppeaa ulosottoa koskevat tiedot, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon siitä, että velallinen on maksanut velan, jota perittiin suppeassa ulosotossa;

5) tieto rekisteröidyn tunnustamasta maksuhäiriöstä kahden vuoden kuluessa merkinnän tekemisestä;

6) maksutapaa ja luottoluokitusta koskeva merkintä kuuden kuukauden kuluessa sen tekemisestä, jollei sitä korvata mainittuna aikana uudella merkinnällä;

7) muut kuin 1–6 kohdassa tarkoitetut maksuhäiriötiedot kolmen vuoden kuluttua merkinnän tekemisestä;

8) liiketoimintakieltoa koskevat merkinnät kolmen vuoden kuluessa siitä, kun niitä vastaavat merkinnät on poistettu siitä viranomaisen rekisteristä, josta tiedot ovat peräisin.

Edellä 1 momentin 1 ja 7 kohdassa koskevaa merkintää ei ole tarpeen poistaa rekisteristä, jos yritystä koskeva uusi maksuhäiriömerkintä on tehty rekisteriin ennen kuin kyseinen maksuhäiriömerkintä olisi sitä koskevan säännöksen mukaan poistettava rekisteristä. Kaikki konkurssia koskevat merkinnät on kuitenkin poistettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viimeisintä konkursimerkintää koskevat tiedot on poistettu yrityssaneeraus- ja konkurssirekisteristä ja viranomaisen toteamaa maksuhäiriötä koskeva merkintä viimeistään neljän vuoden kuluttua sen tekemisestä.

Rekisteristä on poistettava rekisteröidyn antaman luotettavan selvityksen perusteella 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettu merkintä, jos rekisteröidyllä on ollut oikeus pidättäytyä maksusta tai tiedon merkitseminen muun vastaavan syyn vuoksi on harhaanjohtava.

7 luku

Rekisteröidyn oikeudet ja niiden toteuttaminen

29 §

Tiedottaminen rekisteröidylle

Luonnolliselle henkilölle, jota koskevat tiedot on ensimmäistä kertaa merkitty luottotietorekisteriin, on lähetettävä tieto rekisteröinnistä, rekisteröidyn oikeudesta tehdä oikeasuvaatimus sekä saatavan suorittamisen vaikutuksesta luottotietorekisteriin tehtäviin merkintöihin. Tietojen ilmoittaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kysymys on yrityskentätietojen tallettamisesta.

Sen, joka hankkii rekisteröidyn henkilöluottotietoja käytettäväksi luottoa myönnettäessä tai 19 §:n 2 momentin 4–6 kohdassa säädettyyn tarkoitukseen, on ilmoitettava rekisteröidylle henkilöluottotietojen käytöstä sekä siitä, mistä rekisteristä luottotiedot hankitaan tai on hankittu. Yrityskentätiedoista tai yrityksen vastuuhenkilöä koskevien tietojen hankkimisesta yrityksen sitoumuksenhoitokyvyn arvioimiseksi ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa.

30 §

Tarkastusoikeus

Sen lisäksi, mitä henkilötietolaissa säädetään, yrityksellä, sen edustajalla ja vastuuhenkilöllä on oikeus saada tietää, mitä tietoja yrityksestä ja sen vastuuhenkilöistä on talletettu luottotietorekisteriin ja mistä rekisteriin talletetut tiedot ovat peräisin. Yrityksellä, tämän edustajalla ja yrityksen vastuuhenkilöllä ei kuitenkaan ole oikeutta saada tietoa niistä yrityksistä, joiden antamia tietoja rekisterinpitäjä käyttää maksutapaa koskevan tiedon muodostamisessa.

Luonnollisella henkilöllä on myös oikeus saada tietää, kenelle häntä koskeva henkilöluottotieto on viimeisen vuoden aikana luovutettu. Tiedonsaantioikeus ei kuitenkaan koske yrityskentätietojen luovuttamista. Luonnollista henkilöä koskevan tarkastusoikeuden toteuttamisen maksuttomuudesta säädetään henkilötietolaissa.

31 §

Virheen oikaisu

Rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä oikaistava luottotietorekisterissä tai luottotietolausunnossa oleva virheellinen, puutteellinen, vanhentunut tai muutoin harhaan johtava tieto sekä ilmoitettava virheen oikaisusta rekisteröidyn pyynnöstä sille, jolle virheellinen tieto on annettu.

32 §

Rekisterinpitäjän velvoitteet tarkastusoikeutta ja virheen oikaisua koskevaa asiaa käsiteltäessä

Luottotietorekisterin pitäjän on ennen rekisteröidyn tarkastusoikeutta tai virheen oikaisua koskevan vaatimuksen ratkaisua varttava rekisteröidylle tilaisuus lausua rekisterinpitäjän asiassa tekemän ratkaisuehdotuksen johdosta. Rekisteröidyllä on oikeus käyttää asiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, sekä saada asiakirjat tällä kielellä.

Rekisterinpitäjän on annettava kirjallinen ratkaisu, jos se kieltäytyy toteuttamasta rekisteröidyn tarkastusoikeutta tai muuttamasta rekisterissä olevaa tietoa. Ratkaisusta tulee käydä ilmi ne lainkohdat ja tosiasialliset seikat, joihin kieltäytyminen perustuu.

8 luku

Valvonta

33 §

Valvontaviranomainen

Tämän lain yleinen valvonta kuuluu tietosuojavaltuutetulle.

34 §

Tietosuojavaltuutetun tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Tietosuojavaltuutetulla on tämän lain valvontaa varten salassapitosäännösten estämät-

tä oikeus saada nähtäväkseen ja kopioituna tiedot luottotietojen käsittelystä.

Tietosuojavaltuutetulla on oikeus saada sakkon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettu sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat tarpeen valvottavan omistajan, hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan tai palveluksessa olevan laissa säädetyn luotettavuuden selvittämiseksi. Oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään erikseen.

35 §

Määräysten antaminen

Tietosuojavaltuutetulla on oikeus:

1) antaa rekisterinpitäjälle rekisteröidyn hakemuksesta määräys rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttamisesta tai virheellisen tiedon oikaisemisesta;

2) velvoittaa luottotietotoiminnan harjoittaja määräajassa oikaisemaan, mitä yritysluottotietojen käsittelyssä on oikeudettomasti tehty tai laiminlyöty;

3) velvoittaa luottotietotoiminnan harjoittaja ryhtymään toimenpiteisiin 3 luvussa säädettyjen velvollisuuksiensa hoitamiseksi.

36 §

Uhkasakko

Tietosuojavaltuutettu voi asettaa 34 §:n mukaisen tietojensaantioikeuden ja 35 §:n nojalla tekemänsä päätöksen tehosteeksi uhkasakon siten kuin uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

9 luku

Erinäiset säännökset

37 §

Tietojen tallettaminen tietojen laadun parantamiseksi sekä luottotietolausuntoa ja yritys-tutkimusta varten

Mitä 4–6 luvussa säädetään, ei estä luottotietorekisterin pitäjää tallettamasta velkojaa

koskevia tietoja omaa käyttöönsä varten ylläpitämäänsä rekisteriin 13 §:n 3 momentissa ja 24 §:n 3 momentissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamiseksi eikä tietojen tallettamista 22 §:ssä tarkoitettujen merkintöjen tekemistä taikka luottotietolausunnon tai yritystutkimuksen laatimista varten.

38 §

Luottotietotoiminnan harjoittajan ilmoitus

Luottotietotoiminnan harjoittajan on kolme kuukautta ennen luottotietorekisteriin tallettavien tietojen luovuttamista tai muuta toiminnan aloittamista tehtävä tietosuojavaltuutetulle ilmoitus toiminnastaan. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi:

- 1) elinkeinonharjoittajan nimi, toimiala, kotipaikka ja yhteystiedot;
- 2) yhtiön taloudelliset ja muut edellytykset harjoittaa toimintaa tässä laissa säädettyjen edellytysten mukaisesti;
- 3) tiedot toiminnassa käytettävistä rekistereistä, niiden sisältämistä tietotyypeistä ja niiden säilyttämisaikoista sekä luottoluokituksen muodostamisperusteista;
- 4) tiedot tietojen käsittelyssä noudatettavista menettelyistä;
- 5) tiedot siitä, miten tietojen suojaus on järjestetty ja miten niiden käyttöä valvotaan.

39 §

Salassapitovelvollisuus

Se, joka käsittelee tässä laissa tarkoitettuja luottotietoja, ei saa tämän lain vastaisesti ilmaista, mitä hän tehtäviään hoitaessaan on saanut tietää rekisteröityä koskevista asioista tai luottotietojen käsittelyn suojauksesta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä tietojen antamista poliisi- ja esitutkintaviranomaisille rikoksen selvittämistä ja syytteesen saattamista varten tai kun velvollisuudesta tietojen antamiseen säädetään laissa.

40 §

Vahingonkorvausvastuu

Luottotietorekisterin pitäjä on velvollinen korvaamaan tämän lain vastaisesti talletetun tai muodostetun yritysluottotiedon käytöstä rekisteröidylle aiheutuvan taloudellisen vahingon. Mitä edellä säädetään, sovelletaan myös yrityksen vastuuhenkilöä koskevaan tietoon, jonka rekisterinpitäjä on tallettanut 22 §:n nojalla.

Virheellisistä henkilöluottotiedoista ja lainvastaisesta henkilöluottotietojen käsittelystä aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta säädetään henkilötietolaissa.

Tässä pykälässä tarkoitettun vahingon korvaamiseen sovelletaan muutoin, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

41 §

Muutoksenhaku

Tietosuojavaltuutetun 35 §:n nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla noudattaen, mitä hallintolainkäyttölaisissa (586/1996) säädetään.

42 §

Viittaussäännökset rikoslain ja henkilötietolain rangaistussäännöksiin

Rangaistus henkilörekisteririkoksesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 9 §:n mukaan ja henkilörekisteriin kohdistuvasta tietomurrosta rikoslain 38 luvun 8 §:n mukaan. Rangaistus henkilötietorikkomuksesta tuomitaan henkilötietolain 48 §:n 2 momentin mukaan. Rangaistus 39 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

43 §

Luottotietorikkomus

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta tämän lain vastaisesti

1) laiminlyö noudattaa, mitä luottotietorekisteriin talletettavien yritysluottotietojen käsittelystä, luottoluokituksessa ja muussa yrityksen luottokelpoisuutta osoittavan arviointitiedon muodostamisessa käytettävistä tiedoista, rekisteröidyn informoimisesta, yritysluottotiedon korjaamisesta tai ilmoituksen tekemisestä tietosuojavaltuutetulle säädetään,

2) antaa tietosuojaviranomaiselle yritysluottotietojen käsittelyä koskevassa asiassa väärän tai harhaanjohtavan tiedon,

ja siten vaarantaa yritysten oikeutta tulla arvioiduksi oikeiden ja asianmukaisten tietojen perusteella taikka vaarantaa luottotietojen saatavuutta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luottotietorikkomuksesta* sakkoon.

10 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

44 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

45 §

Siirtymäsäännös

Ennen tämän lain voimaantuloa käyttöön otetut luottotietorekisterit on saatettava lain mukaisiksi vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

2.

Laki**henkilötietolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun henkilötietolain (523/1999) 3 §:n 8 ja 9 kohta, 20 ja 21 §, 25 §:n 1 ja 2 momentti sekä 26 §:n 2 momentti
muutetaan 3 §:n 7 kohta, 32 §:n 2 momentti ja 36 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) *suostumuksella* kaikenlaista vapaaehtoista, yksilöityä ja tietoista tahdon ilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn.

32 §

Tietojen suojaaminen

Sen, joka itsenäisenä elinkeinonharjoittajana toimii rekisterinpitäjän lukuun tai jolle rekisterinpitäjä luovuttaa tietoja teknisen käytöyhteyden avulla, on ennen tietojen käsittelyyn ryhtymistä annettava rekisterinpitäjälle asianmukaiset selvitykset ja sitoumukset sekä muutoin riittävät takeet henkilötietojen suojaamisesta 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

36 §

Ilmoitusvelvollisuus

Joka harjoittaa elinkeinona perimistöimintää tai markkina- tai mielipidetutkimusta taikka hoitaa toisen lukuun henkilöstön valintaan ja soveltuvuuden arviointiin liittyviä tehtäviä tai tietojenkäsittelytehtäviä ja tässä toiminnassa käyttää tai käsittelee henkilörekistereitä ja niissä olevia tietoja, on velvollinen tekemään ilmoituksen toiminnastaan tietosuojavaltuutetulle. Velvollisuudesta tehdä ilmoitus luottotietotoiminnan harjoittamisesta säädetään luottotietolaissa (/20).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Kumottavan lain 20 §:n 4 momenttia sovelletaan kuitenkin luovutettaessa työnantajalle työntekijää koskevia henkilöluottotietoja.

3.

Laki**tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1994 tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain (389/1994) 1 §:n 1 momentti sekä 5 §:n 1 ja 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 524/1999, seuraavasti:

1 §
 Henkilötietolaissa (523/1999) ja luottotietolaissa (/200) tarkoitettujen asioiden käsittelemistä varten oikeusministeriön yhteydessä on tietosuojalautakunta ja tietosuojavaltuutetun virka.

kuin henkilötietolaissa ja luottotietolaissa säädetään sekä hoitaa muut mainituista laeista johtuvat tehtävät;

2) seurata henkilötietojen ja luottotietojen käsittelyn yleistä kehitystä ja tehdä tarpeelliseksi katsomiaan aloitteita;

5 §

Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on:

1) käsitellä ja ratkaista henkilötietojen ja luottotietojen käsittelyä koskevat asiat siten

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Helsingissä 3 päivänä marraskuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Leena Luhtanen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

henkilötietolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun henkilötietolain (523/1999) 3 §:n 8 ja 9 kohta, 20 ja 21 §, 25 §:n 1 ja 2 momentti sekä 26 §:n 2 momentti
muutetaan 3 §:n 7 kohta, 32 §:n 2 momentti ja 36 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) *suostumuksella* kaikenlaista vapaaehtoista, yksilöityä ja tietoista tahdon ilmaisuja, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn;

8) *henkilöluottotiedoilla* yksityisen luonnollisen henkilön taloudellisen aseman, sitoumusten hoitokyvyn tai luotettavuuden arvioimisessa käytettäviksi tarkoitettuja henkilötietoja; sekä

9) *luottotietorekisterillä* henkilöluottotietoja sisältävää rekisteriä.

20 §

Henkilöluottotietojen käsittely

Luottotietotoiminnan harjoittaja saa tallentaa luottotietorekisteriin henkilön nimen ja yhteystietojen lisäksi tiedon sellaisesta maksun tai suorituksen laiminlyönnistä:

1) *joka on todettu lainvoimaisella tuomiolla, yksipuolisella tuomiolla, ulosottoviranomaisen toimituksella tai rekisteröidyn hyväksymän vekselin protestilla taikka jonka johdosta rekisteröity on ulosottomenettelystä todettu varattomaksi;*

Ehdotus

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) *suostumuksella* kaikenlaista vapaaehtoista, yksilöityä ja tietoista tahdon ilmaisuja, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn.

(kumotaan)

20 §

Henkilöluottotietojen käsittely

(kumotaan)

2) joka on johtanut konkurssihakemuksen jättämiseen;

3) jonka rekisteröity on velkojalle antamallaan kirjallisella ilmoituksella tunnustanut tapahtuneeksi; tai

4) jonka johdosta osamaksukaupassa myyjällä on osamaksukaupasta annetun lain (91/1966) mukaan oikeus ottaa takaisin myyty esine tai luotonantajalla kuluttajan-suojalain (38/1978) mukaan oikeus purkaa muu kulutusluottosopimus.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua tietoa saa tallettaa vain, jos kulutusluottosopimuksessa on mainittu, missä tilanteissa maksun tai suorituksen laiminlyönti voi tulla rekisteröidyksi luottotietorekisteriin. Edellytyksenä on lisäksi, että velkoja on lähettänyt velalliselle vähintään 21 päivää ennen tietojen rekisteröintiä kirjallisen maksukehotuksen, jossa on muistutettu mahdollisuudesta rekisteröidä maksuhäiriö luottotietorekisteriin, ja että maksu on viivästynyt yli 60 päivää maksukehotuksessa mainitusta alkuperäisestä eräpäivästä.

Luottotietorekisteriin saa lisäksi tallettaa tiedon yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 87 §:ssä tarkoitettua velkajärjestelyrekisterissä olevista merkinnöistä ja henkilön julistamisesta holttavaksi tai [uskotun miehen] nimeämisestä henkilölle hänen taloudellisten asioidensa hoitoa varten sekä rekisteröidyn pyynnöstä tiedon 1 momentissa tarkoitettua maksun suorittamisesta ja rekisteröidyn itsensä ilmoittamasta luottokiellosta.

Henkilöluottotiedon saa luovuttaa ainoastaan luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle sekä sille, joka tarvitsee tietoa luoton myöntämisestä tai luoton valvontaa varten taikka muuhun tähän verrattavaan tarkoitukseen.

21 §

Tietojen poistaminen luottotietorekisteristä

Edellä 20 §:n 1 momentin 1–4 kohdan mukaiset tiedot poistetaan luottotietorekisteristä seuraavasti:

1) 1 kohdan tiedot neljän vuoden kuluttua siitä, kun maksuhäiriö on todettu 1 kohdan

21 §

Tietojen poistaminen luottotietorekisteristä

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mukaisesti;

2) 2 kohdan tiedot viiden vuoden kuluttua konkurssihakemuksen jättämisestä;

3) 3 kohdan tiedot viimeistään kahden vuoden kuluttua maksuhäiriön tunnustamisesta; sekä

4) 4 kohdan tiedot viimeistään kahden vuoden kuluttua maksuhäiriön rekisteröimisestä.

25 §

Informointi tietojen käsittelystä tietyissä tapauksissa

Rekisterinpitäjän on ilmoitettava rekisteröidylle luottotietorekisterissä olevat rekisteröityä koskevat sekä 24 §:ssä tarkoitetut rekisterinpitäjää ja tietojenkäsittelyä koskevat tiedot, kun rekisteröityä koskeva ensimmäinen 20 §:n mukainen merkintä on tehty luottotietorekisteriin.

Sen, joka on hankkinut rekisteröidyn henkilöluottotietoja käytettäväksi rekisteröityä koskevaa päätöksentekoa varten, on ilmoitettava rekisteröidylle henkilöluottotietojen käytöstä päätöksenteossa sekä siitä, mistä rekisteristä luottotiedot ovat peräisin ja milloin ne on hankittu, jos luoton epäminen tai muu rekisteröidylle kielteinen päätös johtuu saaduista henkilöluottotiedoista.

26 §

Tarkastusoikeus

Luottotietotoimintaa harjoittavan rekisterinpitäjän on rekisteröidyn pyynnöstä annettava tieto siitä, kenelle tai mihin tätä koskevia henkilöluottotietoja on kuuden viimeisen kuukauden aikana luovutettu sekä keneltä tai mistä rekisteröityä koskevat tiedot ovat peräisin.

25 §

Informointi tietojen käsittelystä tietyissä tapauksissa

(kumotaan)

26 §

Tarkastusoikeus

(kumotaan)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

32 §

32 §

*Tietojen suojaaminen**Tietojen suojaaminen*

Sen, joka itsenäisenä elinkeinonharjoittajana toimii rekisterinpitäjän lukuun, on ennen tietojen käsittelyyn ryhtymistä annettava rekisterinpitäjälle asianmukaiset sitoumukset ja muutoin riittävät takeet henkilötietojen suojaamisesta 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Sen, joka itsenäisenä elinkeinonharjoittajana toimii rekisterinpitäjän lukuun *tai jolle rekisterinpitäjä luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla*, on ennen tietojen käsittelyyn ryhtymistä annettava rekisterinpitäjälle asianmukaiset *selvitykset ja* sitoumukset *sekä* muutoin riittävät takeet henkilötietojen suojaamisesta 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

36 §

36 §

*Ilmoitusvelvollisuus**Ilmoitusvelvollisuus*

Joka harjoittaa *luottotietotoimintaa taikka* elinkeinona *harjoittaa* perimistöimintaa tai markkina- tai mielipidetutkimusta taikka hoitaa toisen lukuun henkilöstön valintaan ja soveltuvuuden arviointiin liittyviä tehtäviä tai tietojenkäsittelytehtäviä ja tässä toiminnassa käyttää tai käsittelee henkilörekistereitä ja niissä olevia tietoja, on velvollinen tekemään ilmoituksen toiminnastaan tietosuojavaltuutetulle.

Joka harjoittaa elinkeinona perimistöimintaa tai markkina- tai mielipidetutkimusta taikka hoitaa toisen lukuun henkilöstön valintaan ja soveltuvuuden arviointiin liittyviä tehtäviä tai tietojenkäsittelytehtäviä ja tässä toiminnassa käyttää tai käsittelee henkilörekistereitä ja niissä olevia tietoja, on velvollinen tekemään ilmoituksen toiminnastaan tietosuojavaltuutetulle. *Velvollisuudesta tehdä ilmoitus luottotietotoiminnan harjoittamisesta säädetään luottotietolaissa (/20).*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Kumottavan lain 20 §:n 4 momenttia sovelletaan kuitenkin luovutettaessa työnantajalle työntekijää koskevia henkilöluottotietoja.

3.

Laki**tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä toukokuuta 1994 tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain (389/1994) 1 §:n 1 momentti sekä 5 §:n 1 ja 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetussa laissa (524/1999), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettujen asioiden käsittelemistä varten oikeusministeriön yhteydessä on tietosuojalautakunta ja tietosuojavaltuutetun virka.

1 §

Henkilötietolaissa (523/1999) ja luottotietolaissa (/20) tarkoitettujen asioiden käsittelemistä varten oikeusministeriön yhteydessä on tietosuojalautakunta ja tietosuojavaltuutetun virka.

5 §

Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on:

1) käsitellä ja ratkaista henkilötietojen käsittelyä koskevat asiat siten kuin henkilötietolaissa ja luottotietolaissa säädetään sekä hoitaa muut mainituista laeista johtuvat tehtävät;

2) seurata henkilötietojen käsittelyn yleistä kehitystä ja tehdä tarpeelliseksi katsomiin aloitteita.

5 §

Tietosuojavaltuutetun tehtävänä on:

1) käsitellä ja ratkaista henkilötietojen ja luottotietojen käsittelyä koskevat asiat siten kuin henkilötietolaissa ja luottotietolaissa säädetään sekä hoitaa muut mainituista laeista johtuvat tehtävät;

2) seurata henkilötietojen ja luottotietojen käsittelyn yleistä kehitystä ja tehdä tarpeelliseksi katsomiin aloitteita;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .